

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM 6.-8. SINIFLAR TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ
DİL YANLIŞLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
BİRGÜL KARABIYIK**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. FATMA ÖZKAN**

ANKARA-2006

ÖNSÖZ

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan en yaygın ve en gelişmiş iletişim aracıdır. Ayrıca dil, milleti meydana getiren bireyleri birbirine bağlamak ve kültür aktarımını sağlamak gibi çok önemli bir görevi de üstlenmektedir.

Dil eğitiminin esas amacı, insanların düşünme ve iletişim becerilerini geliştirmektir. Günümüz dünyasında insanın başarılı olması dilini iyi bilmesi ve onu kullanabilmesine bağlıdır. Bundan dolayı okullarımızda verilen Türkçe derslerinin önemi büyüktür.

Şüphesiz burada araç konumundaki ders kitaplarının niteliği üzerinde durmak gerekir. Araçlar ancak kendilerinden beklenen fonksiyonları tam anlamıyla gerçekleştirdiklerinde amaca hizmet etmiş olur aksi takdirde engelleyici konuma düşebilirler.

Bu araştırmanın hedefi ilköğretim okullarının 6.- 8. sınıflarında okutulan Türkçe ders kitaplarındaki dil yanlışlarını tespit etmek ve bu yanlışların giderilmesi amacıyla yapılacak çalışmalara kaynak oluşturmaktır.

Tez konusu olan ders kitapları, kullandıkları dil yönünden incelenmiş, Türkçenin en iyi şekilde kullanıldığı ortam olması gereken bu temel araçların maalesef dil hatalarıyla dolu olduğu görülmüştür.

Her Türkçe kitabında kullanılan dilin birbirinden farklı olduğu, dilbilgisi kurallarında tutarlılık olmadığı, kısaltılarak alınan metinlerde konu bütünlüğünün sağlanamadığı, yabancı dildeki eserlerin çevirisinin başarısız olduğu ve anlatım kusurlarının sıklığı hemen göze çarpmaktadır.

Bireye anadili bilincini, kendini ifade edebilme gücünü kazandırmak, kültürünü tanıtmak gibi önemli bir görevi üstlenen ders kitaplarının mevcut hâllerıyla hedefe ulaşması mümkün görünmemektedir. Kitap yazımı, alanında uzman kimselerce yapılmalı ve yine uzman kişilerce incelemeye tâbi tutulmalıdır.

Tezimizde, Türkçe ders kitaplarındaki gerek yazarların yanlışlarını, gerekse metin altı çalışmalarındaki yanlışları, ilgili kitabın künyesini esas alarak gösterdik. Ayrıca, kitaba alınan metinlerin yazarlarını da, yanlış olarak belirlenen cümlelerin üstünde verdik.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında yardımlarını esirgemeyerek beni teşvik eden hocam Sayın Prof. Dr. Fatma ÖZKAN'a teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca çalışmalarımı sabırla destekleyen annem Hatice KARABIYIK'a da teşekkür ederim.

Birgül KARABIYIK
ANKARA-2006

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR CETVELİ	vi
TABLolar CETVELİ	vii
GİRİŞ	1
1. ARAŞTIRMANIN METODU.....	1
1.1. Problem	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	2
1.3. Sınırlamalar	3
1.4. Materyallerin Toplanması.....	5
BİRİNCİ BÖLÜM	6
1. DİL YANLIŞLARINA GENEL BİR BAKIŞ	6
1.2. Dil Yanlış Nedir?	6
1.3. Dil Yanlış Çeşitleri.....	7
İKİNCİ BÖLÜM	8
1. DERS KİTAPLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	8
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	11
1. YAZIM YANLIŞLARI.....	11
2. NOKTALAMA YANLIŞLARI.....	32
2.1. Nokta Eksikliği	33
2.2. Virgül Eksikliği.....	35
2.3. Virgölün Yanlış Kullanılması	45
2.4. Diğer Noktalama İşaretleri ile İlgili Hatalar	47
2.5. Hatalı Noktalama İşaretlerinin Kullanılması	47
2.6. Kısa Çizginin Kullanılmaması veya Yanlış Yerde Kullanılması	61
2.7. Gerekli Yerlerde Kesme İşaretinin Kullanılmaması	64
2.8. Kesme İşaretinin Yanlış Kullanılması.....	68
3. DİZGİ HATALARI	71
3.1. Fazla Harf veya Hece Kullanılması	76
3.2. Eksik Harf veya Hece Kullanılması	78
3.3. Büyük / Küçük Harfin Yanlış Kullanılması	79
4. EK FAZLALIĞI.....	81

5. YANLIŞ VEYA EKSİK EK KULLANILMASI	82
6. METİNDE CEVABI BULUNMAYAN SORULAR SORMA	84
7. OKUNUŞLARI VERİLMİYEN ALINTI KELİMELEER	85
8. AÇIKLAMASI YETERSİZ YAPILMIŞ KELİMELEER	86
9. BİLGİ VEYA YORUM YANLIŞLIĞI	87
10. DİL BİLGİSİ KURALI YANLIŞLIĞI	88
11. SIKLIK ORANI DÜŞÜK KELİMELEERİN KULLANILMASI	92
12. ANLAMLARI KARIŞTIRILAN KELİMELEERİN KULLANILMASI	98
13. SIRA YANLIŞLIĞI (TAKDİM-TEHİR HATASI)	110
14. TERİM YANLIŞLARI	114
15. KAKOFONİ (TENÂFÜR) VE TEKRAR SIKLIĞI	117
16. ANLATIM BOZUKLUKLARI	119
16.1. Uyumsuzlukla İlgili Cümleler	119
16.1.1 Özne-Yüklem Uyumsuzluğu	120
16.1.2. Hâl Ekleriyle İlgili Uyumsuzluklar	122
16.1.3. İyelik Ekiyle İlgili Uyumsuzluklar	124
16.1.4. İsim Tamlamalarındaki Uyumsuzluklar	125
16.1.5 Sıfat Tamlamalarındaki Uyumsuzluklar	129
16.1.6. Çatı Uyumsuzluğu	138
16.1.7 Zamanda Uyumsuzluk	139
16.1.8. Birleşik Cümlelerdeki Uyumsuzluk	140
16.1.8.1. Özne Eksikliği Bulunan Cümleler	140
16.1.8.2. Nesne Eksikliği Bulunan Cümleler	141
16.1.8.3. Yer Tamlayıcısı Eksikliği Bulunan Cümleler	143
16.2. NOKTALAMA EKSİKLİĞİNDEN KAYNAKLANAN ANLATIM	
BOZUKLUĞU	145
16.3. EŞ ANLAMLI SÖZCÜKLERİN BİR ARADA KULLANILMASINDAN	
.....	149
KAYNAKLANAN ANLATIM BOZUKLUĞU	149
16.4. EKSİK KELİME KULLANIMINDAN KAYNAKLANAN ANLATIM	150
BOZUKLUĞU	150
16.5. FAZLA KELİME KULLANIMINDAN KAYNAKLANAN ANLATIM	152
BOZUKLUĞU	152
16.5.1. Gereksiz Eylem ve Yardımcı Eylem Kullanılan Cümleler	155
16.6. DEYİM – ATASÖZÜ YANLIŞLARI	156
16.7. ANLAM DEĞİŞİMİNE UĞRAMIŞ İFADELER	158
16.8. ANLAM BELİRSİZLİĞİ (MUĞLÂK İFADELER)	159
16.9. EDAT VE BAĞLAÇLARLA İLGİLİ HATALAR	166
SONUÇ	168
Teklifler	170
KAYNAKÇA	172

ÖZET	182
ABSTRACT	183

KISALTMALAR CETVELİ

age.	: Adı Geçen Eser
C.	: Cilt
çev.	: Çeviren
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
Res.	: Resimleyen
S.	: Sayı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTK	: Türk Tarih Kurumu
vb.	: ve başkaları
Yay.	: Yayınları

TABLÖLAR CETVELİ

1. MEB TALİM VE TERBİYE KURULU TARAFINDAN İLKÖĞRETİM 6.-8. SINIFLARDA OKUTULMAK ÜZERE BELİRLENMİŞ TÜRKÇE KİTAPLARIN LİSTESİ.....	4
2. YANLIŞLARIN KONULARA GÖRE DAĞILIMI.....	10

GİRİŞ

1.ARAŞTIRMANIN METODU

1.1. Problem

Dil, insanlar arasındaki en etkili ve en güçlü iletişim aracıdır. İnsanlar dilleri ile düşünür, hayal kurar. Dil düşüncenin âdeta evidir. Burada olgunlaşan düşünce dil sayesinde dış dünyaya açılabilir.

"Aynı dili konuşan insanlar millet denilen sosyal varlığın temelini teşkil eder. Dil duygu ve düşünceleri insandan insana aktaran bir vasıta olduğu için insan topluluklarını bir yığın olmaktan kurtarır ve onları 'millet' hâline getirir"¹.

Bunun içindir ki Atatürk:

"Türkiye Cumhuriyetini kuran Türk halkı Türk milletidir. Türk milleti demek Türk dili demektir. Türk dili Türk milleti için kutsal bir hazinedir. Çünkü Türk milleti geçirdiği nihayetsiz felâketler içinde ahlâkını, an'anelerini, hatıralarını, menfaatlerini kısacası bugün kendi milliyetini yapan her şeyini dili sayesinde muhafaza etmiştir. Türk dili, Türk milletin kalbidir zihnidir"² demiştir.

Bir dil dersi olan Türkçenin genel amaçları arasında ;

"Öğrencilere Türk dilini sevdirmek, kurallarını sezdirmek; onları Türkçeyi gelişim süreci içinde bilinçle özenle ve güvenle kullanmaya yöneltmek;

Sözlü ve yazılı Türk ve dünya kültür ürünleri yoluyla Türk kültürünü tanıma ve kazanmalarında; Türk yurdunu ve ulusunu, doğayı, hayatı, insanlığı sevmelerinde yardımcı olmak"³ yer almaktadır.

Bu amaçların gerçekleştirilmesinde öğretmenin temel dayanağı durumunda olan ders kitaplarının yüklendiği misyon çok önemlidir. Ders

¹ KAPLAN Mehmet: Kültür ve Dil Dergâh Yay. İst. 1999 35

² KORKMAZ Zeynep: "Dil İnkılâbının Sadeleşme ve Türkçeleşme Akımları Akımları Arasındaki Yeri" Türk Dili C. XLXI S. 401'den Ayrı Basım Ank. 1985 16

³ MEB: "Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı" Tebliğler Dergisi S.2098 26.10.1981 327-328

kitapları hem biçim, tasarım; hem de içerik açısından mükemmel olmalıdır. Bu kitaplar Türk çocuğuna ana dilini, geçmişini, bugününü ve yarınını anlatmakla vazifelidir. Ders kitaplarındaki gereksiz bir kelime, bozuk, anlaşılması güç bir cümle, hatalı bir noktalama öğrenciyi olumsuz yönde etkileyecektir. Çünkü öğrenci henüz dilinin kurallarını, inceliklerini, ifade gücünü yeteri kadar bilmemektedir. Yanlış doğru kabul etme ihtimali yüksektir. Bütün bu etkenler göz önüne alındığında bir ders kitabı hatasız, cazip, zevk ve fayda verici olmalıdır.

İncelenen ders kitaplarında ise maalesef çok fazla hata mevcuttur. Bunun başlıca sebeplerini şöyle sıralayabiliriz:

1. Kuralları netleştirilmiş bir gramerimizin olmayışı
2. Yayınevlerinin uzman bir dil encümeninin olmayışı
3. Dizgi ve basım aşamasında görevli kişilerin dil bilgisi, bir başka deyişle dil bilincinden uzak oluşları.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

İnsanlar arasında kullanılan en gelişmiş iletişim aracı olan dil, bu özelliği ile insan hayatının ayrılmaz bir parçasıdır. Duygu düşünce görüş ve hayaller dil ile hayat bulur. Bu sebeple kelimeler, düşünce ve duyguların dışa uzanmış şekilleri, insan zihnindeki kavramların ses kalıbına dökülmüş sembolleridir.

İyi bir iletişim için dili iyi ve doğru kullanmak gereklidir. Çocuk, dilini ilk kez annesi ve yakın çevresinden öğrenir. Bu öğrenmede bilinçli bir öğrenim evresi yoktur. Çocuk dili hazır olarak bulur. İlk başta sadece temel ihtiyaçlar için kullanılan dil, sonraları bireyin gelişimi ve ihtiyaçları doğrultusunda gelişir. Okul ile birlikte sistemli bir dil öğrenimine geçilir. Burada bireyin kullandığı dilin güzellikleri, incelikleri, kuralları öğretilir.

Dil öğretiminde öğretmenin yanı sıra ders araç ve gereçleri de çok mühim bir yere sahiptir. Özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülkede

teknolojiyi derste kullanmak pek mümkün olmadığı için öğretmenin en büyük yardımcısı, öğrencilerin en büyük başvuru kaynağı ders kitaplarıdır.

Bu araştırmada amaç, Türkçe ders kitaplarının, dil öğretiminde üstlendiği görevi ne kadar yerine getirdiği, bir başka deyişle dil öğreten kitapların ihtiyaca ne derece cevap verip hatalardan arındırılmış olduğudur. Türkçe öğretiminde önemli bir araç olan ders kitaplarının eksikliklerinin ortaya konması; ileride yapılacak plân, proje ve programlara kaynak oluşturacak, hazırlanacak ders kitaplarının dil yanlışı yapılmaksızın öğretmen ve öğrencinin hizmetine sunulmasını sağlayacaktır.

1.3. Sınırlamalar

1. Bu araştırma, 1999-2003 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından İlköğretim okulları 6.-8. sınıfların Türkçe derslerinde okutulmak üzere kabul edilmiş ders kitaplarını kapsamaktadır.

2. Araştırma; bu kitaplardaki dil yanlışlarının tespiti ve yanlışları çeşitlerine göre sınıflandırma işlemi ile sınırlı tutulmuştur. Kitaplar; biçim tasarım ve içerik açısından herhangi bir incelemeye tâbi tutulmamıştır.

1. TABLO: MEB TALİM VE TERBİYE KURULU TARAFINDAN İLKÖĞRETİM 6.-8. SINIFLAR TÜRKÇE DERSİNDE OKUTULMAK ÜZERE BELİRLENMİŞ KİTAPLARIN LİSTESİ ⁴

	1999-2003 YILLARI ARASINDA TERCİH EDİLEN KİTAPLAR⁵				
Yayınevi⁶	1999	2000	2001	2002	2003
AKÇAĞ Yay.	6,7,8	6,7_	_ , _ , _	_ , _ , _	_ , _ , _
ALTIN Yay.	_ , _ , _	_ , _ , _	6,7,8	6,7,8	6,7,8
BAŞARI Yay.	6,7_	_ , _ , _	_ , _ , _	_ , _ , _	_ , _ , _
DERS KİT.Yay.	_ , _ , _	_ , _ , _	_ , _ , _	6,7_	6,7_
DÖRTEL Yay.	6,7,8	6,7,8	6,7,8	6,7,8	6,7,8
DÜZGÜN Yay.	6,7,8	6,7,8	6,7,8	6,7,8	6,7,8
ELİT Yay.	_ , _ , _	_ , _ , _	6,7,8	6,7,8	6,7,8
FİL Yay.	6,7,8	6,_ , _	6,7,_	6,7,8	6,7,8
KOZA Yay.	_ , _ , _	_ , _ , _	_ , _ 8	6,7,8	6,7,8
MAHİR Yay.	_ , _ , _	6,7,8	6,7,8	6,7,8	6,7,8
MEB Yay.	6,7,8	6,7,8	6,7,8	6,7,8	6,7,8
METİNLER Yay	6,7,8	6,7,8	6,7,8	6,7,8	_ 7,8
MUTLU Yay.	6,7,8	6,7,8	_ , _ , _	_ , _ , _	_ , _ , _
ÖZER Yay.	6,_ , _	6,_ , _	6,_ , _	_ , _ , _	_ , _ , _
ÖZYÜREK.Yay.	_ , _ , _	_ , _ , _	6,7,8	6,7,8	6,7,8
SALAN Yay.	_ 7_	_ , _ , _	_ , _ , _	_ , _ , _	_ , _ , _
SERHAT Yay.	_ , _ , _	_ , _ , _	6,7,8	6,7,8	6,7,8
TEKİŞİK Yay.	6,7,8	_ , _ , _	_ , _ , _	_ , _ , _	_ , _ , _
TUTİBAY Yay.	6,_ , _	6,_ , _	6,7,8	6,7,8	6,7,8
YILDIRIM.Yay.	6,7,8	_ , _ , _	6,7,8	6,7,8	6,7,8

⁴ 2503, 2513, 2525, 2537, 2550 sayılı Tebliğler Dergilerinde yayımlanan kitap listeleri esas alınmıştır.

⁵ 1999-2003 yılları arasında elli bir(51) kitap okutulmuş; ancak araştırma kapsamında kırk bir (41) ders kitabına ulaşılabilmektedir.

⁶ Yayınevi isimleri alfabetik sıraya göre verilmiştir.

1.4. Materyallerin Toplanması

Araştırma çalışmasını teşkil eden Türkçe ders kitaplarındaki dil yanlışlarının tespiti için öncelikle 41 farklı ders kitabı metin ve metin altı çalışmalarını kapsayacak şekilde teker teker incelendi. Bulunan hatalar fişlendi ve aşağıdaki kıstaslar çerçevesinde gruplandırıldı. Hatalar:

- a) İmlâ Kuralları Bilgisi**
- b) Noktalama İşaretleri Bilgisi**
- c) Anlam Bilgisi**
- ç) Kelime Bilgisi**
- d) Cümle Bilgisi**
- e) Yapı Bilgisi**
- f) Anlatım Bozuklukları Bilgisi**

olmak üzere yedi maddeyi kapsamaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. DİL YANLIŞLARINA GENEL BİR BAKIŞ

1.1. Dil ve Türkçe

Dil; duyan, gören, düşünen insanın, bunları karşısındakilere anlatma ihtiyacı duyması ile ortaya çıkmıştır. İlk başta sadece temel ihtiyaçları adlandırmada kullanılan dil, insanoğlunun ihtiyaçlarının artması, sosyalleşme gibi etkenlerle gelişmiştir.

Gelişmiş bir dil, tüm ihtiyaçlara cevap verebilen dildir. Dünya üzerinde iki yüz elli milyonu aşkın insan tarafından konuşulan, köklü, gelişmiş bir dil olan Türkçe, Ural-Altay dil ailesinin Altay koluna mensuptur. Türkçe sondan eklemeli bir dil olduğu için yeni kelimeler üretmeye son derece müsaittir. Dil bilincine sahip her Türk, Türkçeye sahip çıkmalı, onu olumsuzluklara karşı muhafaza etmeli ve çok iyi kullanabilmelidir.

1.2. Dil Yanlış Nedir?

Dil yanlış en genel şekliyle bir dilin gramer, imlâ, telâffuz ve anlam bakımından yanlış kullanılması sonucu ortaya çıkan bir yanlışıktır.

Gramer açısından yapılan yanlışların birçoğu kuralları bilmemekten veya yerinde kullanamamaktan kaynaklanır. Okullarımızda maalesef dilin kurallarının öğretimi sırasında onu gündelik hayata uygulama becerisini kazandırma amacı ihmal edildiğinden ortaya kuralları bilen ama hayata uygulayamayan bireyler çıkmaktadır.

İmlâ yanlışlığı genel olarak yabancı dillerden dilimize girmiş olan sözcüklerin yazımındaki karmaşadan ve ağız özelliklerini standart dil özellikleri imiş gibi yazıda kullanmaktan kaynaklanmaktadır.

Telâffuz yanlışlığı tezin kapsamında olmamakla birlikte bir dil yanlışlığı çeşididir. Bu yanlışlık da yine ağız özelliklerinin standart Türkçeye mal edilmeye çalışılmasından doğmaktadır.

Anlam açısından dil yanlışlığı ise kelimelerin veya cümlelerin duruluk, akıcılık, yalınlık, açıklık vb. özelliklerden yoksun olması sonucu anlaşılabilirliğin azalmasıyla ortaya çıkar.

Sonuç itibarıyla ister kelime ister cümlelerin doğru olabilmesi yukarıdaki kıstaslara uygunluk arz etmesiyle mümkündür.

1.3. Dil Yanlışları Çeşitleri

Aşağıda liste hâlinde verilmiş yanlış çeşitleri, ders kitaplarında tespit edilen yanlışlara göre belirlenmiştir. Farklı eserlerin incelenmesi sonucunda veya gündelik hayatta başka dil yanlışlarına da tesadüf edilebilir.

1. YAZIM YANLIŞLARI
2. NOKTALAMA YANLIŞLARI
3. DİZGİ YANLIŞLARI
4. EK FAZLALIĞI
5. YANLIŞ VEYA EKSİK EK KULLANIMI
6. METİNDE CEVABI BULUNMAYAN SORULAR SORMA
7. OKUNUŞLARI VERİLMİYEN ALINTI KELİMELE
8. AÇIKLAMASI YETERSİZ YAPILMIŞ KELİMELE
9. BİLGİ VE YORUM YANLIŞLIĞI
10. DİL BİLGİSİ KURALI YANLIŞLIĞI
11. SIKLIK ORANI DÜŞÜK KELİMELEİN KULLANILMASI
12. ANLAMLARI KARIŞTIRILAN KELİMELEİN KULLANILMASI
13. SIRA YANLIŞLIĞI (TAKDİM-TEHİR HATASI)
14. TERİM YANLIŞLARI
15. KAKOFONİ (TENÂFÜR) VE TEKRAR SIKLIĞI
16. ANLATIM BOZUKLUKLARI

İKİNCİ BÖLÜM

1.DERS KİTAPLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Ders kitabı "her tür ve derecedeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılacak olan, konuları öğretim programları doğrultusunda hazırlanmış öğrenim amacı ile kullanılan basılı eseri ifade eder"⁷.

Okullarda yapılan öğrenme ve öğretme sürecinde kullanılan eğitim araçları arasında ders kitapları tamamlayıcı öğretim materyalleri arasında yer alır. Ders kitapları öğretmenlerin ve öğrencilerin öğrenme yaşantılarına kaynaklık eden bir araçtır.

Araştırma konusunun temelini oluşturan ders kitaplarının dil ve anlatım özelliği oldukça önemli bir husustur.

"Öğrenci ders kitabından dinleme, izleme, okuma, anlama, sözlü ve yazılı anlatım, dilbilgisi ve yazı gibi temel becerileri kazanacak, anadilini doğru ve düzgün konuşmayı öğrenecektir"⁸.

Bunun için hatalardan arındırılmış, doğru ve düzgün bir Türkçe ile yazılmış ders kitaplarına ihtiyaç vardır.

Ders Kitaplarının Dil ve Anlatım Yönünden Taşınması Gereken Nitelikler:

1. Anlatımda duruluk
2. Kullanılan kelimelerin sınıf seviyesine uygunluk
3. Yazım kurallarına uygunluk
4. Yabancı sözcüklerin Türkçe okunuşlarının verilmesi
5. Günümüz Türkçesinin kullanılması
6. Ders programına uygunluk.

⁷ MEB Ders Kitapları Yönetmeliği- Kitapların Hazırlanması ve İncelenmesi ile İlgili Esas ve Usuller Tebliğler Dergisi S.2434 03.07.1995, 599

⁸ ÇALIK Temel: Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Türkçe 1-8 Nobel yay. Ankara 2001 10

Araştırmanın sonucunda Türkçe ders kitaplarında tespit edilebilen hata sayısı 1264'tür. Bu sayı, kitap yazarlarının Türkçeye hâkimiyetinde büyük bir eksiklik olduğunu ve öğrencilerin bu yanlışlar çerçevesinde eğitim ve öğretim aldığını ortaya koymaktadır.

2. tabloya göre hataların büyük bir kısmını yazım ve noktalama yanlışları oluşturmaktadır. Her yazarın kendisine ait bir yazım esası belirlemesi ya da ders kitaplarını inceleyen komisyon ile dilcilerin, kurallar konusunda hemfikir olamamaları, hata oranı fazla, anlaşılması güç, çocuğun edebî zevkini geliştirmekten uzak ders kitaplarının okutulmasına sebep olmaktadır. Bu karmaşa içerisinde bir şeyler öğrenmek için çabalayan öğrenci ise her sene bir konuyla ilgili farklı bir kuralla karşılaşmakta ve sonuç olarak hiçbirini öğrenememekte ya da yanlış öğrenmektedir.

2. TABLO: YANLIŞLARIN KONULARA GÖRE DAĞILIMI

	Yanlış Cümle S.
1. YAZIM YANLIŞLARI	201
2. NOKTALAMA YANLIŞLARI	
2.1 Nokta Eksikliği Bulunan Cümleler	24
2.2. Virgül Eksikliği Bulunan Cümleler	75
2.3. Virgülün Yanlış Kullanılması	17
2.4. Diğer Noktalama İşaretleri ile İlgili Hatalar	6
2.5. Hatalı Noktalama İşaretlerinin Kullanılması	138
2.6. Kısa Çizgi Kullanılmaması veya Yanlış Yerde Kullanılması	24
2.7. Gerekli Yerlerde Kesme İşaretinin Kullanılmaması	29
2.8. Kesme İşaretinin Yanlış Kullanılması	22
3. DİZGİ HATALARI	47
3.1. Fazla Harf veya Hece Kullanılması	13
3.2. Eksik Harf veya Hece Kullanılması	9
3.3. Büyük / Küçük Harfin Yanlış Kullanılması	18
4. EK FAZLALIĞI	8
5. YANLIŞ VEYA EKSİK EK KULLANILMASI	10
6. METİNDE CEVABI BULUNMAYAN SORULAR SORMA	14
7. OKUNUŞLARI VERİLMİYEN ALINTI KELİMELEER	3
8. AÇIKLAMASI YETERSİZ YAPILMIŞ KELİMELEER	4
9. BİLGİ VEYA YORUM YANLIŞLIĞI	11
10. DİLBİLGİSİ KURALI YANLIŞLIĞI	26
11. SIKLIK ORANI DÜŞÜK KELİMELEERİN KULLANILMASI	47
12. ANLAMLARI KARIŞTIRILAN KELİMELEERİN KULLANILMASI	88
13. SIRA YANLIŞLIĞI (TAKDİM-TEHİR HATASI)	28
14. TERİM YANLIŞLARI	29
15. KAKOFONİ (TENÂFÜR) VE TEKRAR SIKLIĞI	16
16. ANLATIM BOZUKLUKLARI	
16.1. UYUMSUZLUKLA İLGİLİ CÜMLELER	12
16.1.1 Özne-Yüklem Uyumsuzluğu	18
16.1.2. Hâl Ekleriyle İlgili Uyumsuzluklar	13
16.1.3. İyelik Ekiyle İlgili Uyumsuzluklar	7
16.1.4. İsim Tamlamalarındaki Uyumsuzluklar	29
16.1.5 Sıfat Tamlamalarındaki Uyumsuzluklar	73
16.1.6. Çatı Uyumsuzluğu	9
16.1.7 Zamanda Uyumsuzluk	1
16.1.8. Birleşik Cümlelerdeki Uyumsuzluk	
16.1.8.1. Özne Eksikliği Bulunan Cümleler	6
16.1.8.2. Nesne Eksikliği Bulunan Cümleler	15
16.1.8.3. Yer Tamlayıcısı Eksikliği Bulunan Cümleler	20
16.2. NOKTALAMA EKSİKLİĞİNDEN KAYNAKLANAN ANLATIM BOZUKLUĞU	34
16.3. EŞ ANLAMLI SÖZCÜKLERİN BİR ARADA KULLANILMASINDAN KAYNAKLANAN ANLATIM BOZUKLUĞU	5
16.4. EKSİK KELİME KULLANIMINDAN KAYNAKLANAN ANLATIM BOZUKLUĞU	9
16.5. FAZLA KELİME KULLANIMINDAN KAYNAKLANAN ANLATIM BOZUKLUĞU	24
16.5.1. Gereksiz Eylem ve Yardımcı Eylem Kullanılan Cümleler	5
16.6. DEYİM – ATASÖZÜ YANLIŞLARI	11
16.7. ANLAM DEĞİŞİMİNE UĞRAMIŞ İFADELER	10
16.8. ANLAM BELİRSİZLİĞİ (MUĞLÂK İFADELER)	47
16.9. EDAT VE BAĞLAÇLARLA İLGİLİ HATALAR	9
TOPLAM	1264

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1. YAZIM YANLIŞLARI

"İmlâ, bir dili belli kurallara göre yazma, o dildeki kelimeleri yazıda gösterme biçimidir"⁹.

"Anlatımda birliği sağlayan, ifadeyi başarılı kılan unsurlardan biri de imlâ kurallarıdır. Gerek sözlü, gerekse yazılı anlatımın temel malzemesini kelimeler meydana getirir. Sözlü anlatımda vurgu, tonlama, telâffuz ne kadar önemli ise yazılı anlatımda da imlâ o kadar önemlidir"¹⁰.

Konuşulduğu gibi yazılan ve yazıldığı gibi okunan bir dil dünyanın hiçbir yerinde yoktur. Türkçe ise yazılışı söylenişine en yakın dillerden biridir. Ancak bazı kelimelerin yazımında sorun yaşandığı da bir gerçektir. Bunun için her okur yazarın imlâ kılavuzuna başvurması, yazım birliğinin sağlanmasında önemli bir mesafe kaydetmeye yardımcı olacaktır.

"İmlâda "söylediğin gibi yaz!" kuralı yerine, 'bu kelime böyle yazılır!' kuralının getirilmesinin zamanı çoktan geldi. Her kelimenin nasıl yazılacağı, sonuna ek geldiğinde son harfinin ne olacağı, yetkili, ön yargısız ve tabu tanımayan bir kurul tarafından resmen ve herkesi bağlayacak şekilde saptanmalıdır"¹¹.

Yazım yanlışları tespit edilirken, 2000 yılı öncesi kabul edilen ders kitaplarında TDK 1996 yılı yazım kılavuzu, 2000 yılı sonrası için ise TDK 2000 yazım kılavuzu esas alınmıştır.

Yazımında yanlışlık bulunan cümleler, aşağıya listelenmiştir.

(Cevdet KUDRET)

- Şimdi suratına ameliyata **başlıyacağım** ha! (başlayacağım)

(Gül ve Köktürk, 2001a:84)

⁹ TOPALOĞLU, Ahmet: Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1989

¹⁰ ÖZBAY, Murat: İlköğretim Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerisi-Alan Araştırması-Ankara-2000, 128-129

¹¹ TEZEREN, Nihat: Yıpratılan Dil Türkçe, İstanbul, 2000, .13

(Tarık BUĞRA)

- Adı ne bunun **ağabeysi** ? (ağabeyi)

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel,2001:159)

(ATATÜRK)

- Ve çünkü, Türk milletinin yürümekte olduğu terakki ve medeniyet yolunda elinde ve kafasında tuttuğu meş'ale, **müsbet** ilimdir. (müspet)

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel,2001;32)

(Şükrü KURGAN)

- **Nasrettin** Hoca ve günlük yaşantımız (Nasreddin)

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel,2001:97, 98)

(Şükrü KURGAN)

- Çünkü **Nasrettin** Hoca'nın çakşır, yani şalvar fıkrası benim araba sürerken çektiğim ölüm kalım sıkıntısını çok iyi canlandıracaktı.

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel,2001:98)

(Aziz NESİN)

- **Nasrettin** Hoca'nın Sevgili Çocukları!

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:113,114)

(Mehmet ÖNDER)

- **Nasrettin** Hoca köyü var.

(Yıldırım, 2001c:110)

(Melâhat ÖZGÜ)

- **Nasrettin** Hoca "bir halk filozofu"dur.

(Sarica ve Gündüz, 2001:213, 214, 215, 216, 217)

(S.Kemal KARAALIOĞLU)

- **Nasrettin** Hocaya birgün:

(Gül ve Köktürk, 2001c:119)

(K. İsmail GÜRKAN)

- Karşıl原因lar arasında çiçek demetlerini vermek isteyenler, beyaz sakalıyla **Akşemsettin**'i padişah sanarak ona doğru gittiler. (Akşemseddin)
(Yörük vb., 2001a:60)

(Komisyon)

- Söylev, Atatürk'teki çalışma gücünün insan gücünü **bazan** ne kadar aştığını gösterir. (bazen)
(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel,2001:152)

(Âşık Kerem)

- Kaç güzel **ceylanım** (ceylân)
(Kapulu, 1994:135, 136)

(A.KÖKLÜGİLLER)

- İçinde güldürücü **öge** bulunan;tanınmış kişiler, sıradan insanlar ya da hayvanlarla ilgili ders verici küçük öyküler. (öge)
(Kapulu, 1995:35, 41, 62)

(G. DAYIOĞLU)

- **Taa** ki, tay iyice doyana dek... (ta)
(Yıldırım, 2001b:17)

(R.Nuri GÜNTEKİN)

- Memleket sevgisinin tam şekline varmak için bu iki **öğeyi**(hayal ve hatırayı)..
(Aksakal, vb., 1999:22)

(A.Halet ÇELEBİ)

- Kediye göre **acaip** bir yüzüm var. (acayip)
(Aktaş, vb., 1996a:44)

(Nilüfer KURTULUŞ)

- Ülke ekonomisi **kapitülasyonların** ve dış borçların etkisiyle iyice çökmüştü. (kapitülasyon)
(Yörük vb., 2001a:54)

(S.EYUBOĞLU)

- Ama meselâ sen emeğinle, ben birinin sırtından geçinirsem ya da sen para peşinde, ben değilsem nasıl **halleşiriz?** (hâlleşiriz)

(Yıldız, 2000c:57)

(E.Cem GÜNEY)

- Oysaki, o sırlarda kendisinde bir **halsizlik**, yorgunluk başlamıştı.

(Aksakal, vb., 1999:27)

(SCHILLER)

- Her **halde** bunun başka bir manası vardır.

(Yıldız, 2000b:188)

(R.Halit KARAY)

- Onunla sık sık buluşmamız, öpüşüp koklaşmamız, yüz yüze sürünüp sürtünmemiz insanları iğrenç bir **mahluk** olmaktan kurtarıyor. (mahlûk)

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 1999:195)

(KÖROĞLU)

- Mert dayanır, **namert** kaçar; (nâmert)

(Yörük vb., 2001a:152)

(Tarık BUĞRA)

- Ama soluyor ve **halsiz halsiz** de olsa ayak seslerine öfkeyle hırılıyor du. (hâlsiz)

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:106)

(F.Fazıl TÜLBENTÇİ)

- Dürbünle iyice tetkik ettikten sonra sessiz duran Tabyalarda Türklerden kimse kalmadığını, düşmanın duruma **hakim** olduğu anlaşıldı. (hâkim)

(Yıldız, 2000c:94)

(Cenap OZANKAN)

- Gizli sırlarımı **aşikar** etme. (aşikâr)

(Kapulu, 1995:105)

(Muhterem ERENLİ)

- Memleketimizin tarihî teşekkülü olan Musiki-i Humâyun Orkestrası, Ankara'ya yerleşerek Riyaseticumhur Orkestrası ismiyle devamlı konserler verdi, **halen** de Cumhurbaşkanlığı Senfonik Orkestra adı altında konserlerini sürdürmekte. (hâlen)

(Külekçi, 2000b:99)

(Sabahattin Ali)

- Sazını bir **silah** gibi sağ ayağının kenarına dayamış, sapını iki parmağıyla yakalamıştı. (silâh)

(Batur ve Yıldırım, 2001c:202)

(Melâhat KOYUNCU)

- Bunu başardıktan sonra cumhuriyetçi, milliyetçi, halkçı, devletçi, lâik ve **inkılâpçı** bir Türkiye Cumhuriyeti kurmaktır. (inkılâpçı)

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000b:16)

(O.Musa ÇELİK)

- Türk sanatına yön veren Devlet Tiyatroları, **Musiki** Muallim Mektebi gibi büyük kuruluşların temelleri de Atatürk döneminde atılmıştır. (musikî veya musiki)

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 1999:254)

(Uluğ İĞDEMİR)

- Oğlu Ahmet bey **Askeri** Rüştîye'ye gidiyordu ve okul elbisesi giyiyordu. (askerî)

(Aktaş, vb., 1996a:137)

(R.Halit KARAY)

- Bu Allah'ın belâsı **melun** adamı hiç akrep sokmaz mı? (mel'un)

(Aktaş, vb., 1996b:69)

(F.Fazıl TÜLBENTÇİ)

- Tabyalarda Türklerden kimse kalmadığı, düşmanın duruma **hakim** olduğu anlaşıldı. (hâkim)

(Yıldız, 2000c:94)

(Haldun TANER)

- **Kahve**, pastahane gibi yerlerde okuma salonlarının bulunması gerekli midir? (kahvehane)

(Yörük vb., 2001a:143)

(M.ERTUĞRUL)

- Almanlar yakılıp yıkılan şehirlerinde **hastaneden**, üniversiteden, tapınaktan, okuldan, evden önce, on beş yılda tam yüz yeni tiyatro yaptılar.

(hastahane)

(Yıldız, 2000c:50)

(C.Atuf KANSU)

- Doğu cephesinde yaşadığı bir yıl içinde, M. Kemal'in yeni gözlemleri **O'na** yurt savaşının boyutlarını öğretmiştir. (ona)

(Yıldız, 2000b:226)

(Hasan KIYAFET)

- Bu olay köylüleride **de** şaşırtmıştı. (köylüleri de...)

(Gül ve Köktürk, 2001a:27)

(H.Nusret ZORLUTUNA)

- Ali **efendiye** haber verilsin,...(Efendiye)

(Aktaş, vb., 1996a:53)

(Y.Ziya ORTAÇ)

- Bayram namazından çıkan babam, Eğinli kasap Ali **ağa** ile beraber gelirdi. (Ağa)

(Aktaş, vb., 1996a:164)

(Ziya Osman)

- Paris'e hareket etmeden evvel pazartesi günü Halit **beyin** kütüphane-uğradım. (Beyin)

(Aktaş, vb., 1996a:117)

(Uluğ İÇDEMİR)

- Komşumuzda Binbaşı Kadri **bey** adında bir kişi oturuyordu. (Bey)
(Aktaş, vb., 1996a:137)

(Uluğ İÇDEMİR)

- Oğlu Ahmet **bey** Askeri Rüştîye'ye gidiyordu ve okul elbisesi giyyordu.
(Bey)
(Aktaş, vb., 1996a:137)

(A.İhsan TOKGÖZ)

- Ama ben istiyorum ki Tefvik Fikret **bey**, Servet-i Fünûn'un olsun! (Bey)
(Aktaş, vb., 1996a:197, 198)

(Muzaffer İZGÜ)

- Huriser teyzenin kocası Saim **Amca** (amca)
(Kapulu, 1995:71)

(Abbas GÜZELPINAR)

- Sağol Çavuş **Amca!** (amca)
(Gül ve Köktürk, 2001a:143)

(Ö.SEFETTİN)

- Aziz Ahbabı Müftü Hacı Ali **efendi** ile dertleşirken... (Efendi)
(Aktaş, vb., 1996b:10)

(Ö.SEFETTİN)

- Mehmet **efendi** Müftü'ye rastgeldikçe... (Efendi)
(Aktaş, vb., 1996b:11, 12, 13)

(Ö.SEFETTİN)

- Bu esnada Müftü **efendi**, dostunun ziyaretine gelmişti. (Efendi)
(Aktaş, vb., 1996b:12, 13)

(H.Edip ADIVAR)

- Yazar Hatice **Nineyi** niçin unutmuyor? (nineyi)
(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:85)

(C. Sıtkı TARANCI)

- Affan **Dede'ye** para saydım./ Sattı bana çocukluğumu. (dedeye)
(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:20)

(Cemil SÖNMEZ)

- Yüzbaşı Mustafa **efendi** sınıfa gelmediğinde onun yerine birçok kez bu dersi vermiştir. (Efendi)
(Aktaş, vb., 1996b:50)

(Necati CUMALI)

- Ortancaların güzel, bütün çiçeklerin güzel, bahçen güzel Selim **efendi**
(Efendi)
(Batur ve Yıldırım, 2001c:75)

(M.Şevket ESENDAL)

- Maliye veznesinden Tevfik **efendi**, banka önünde vezne arabasından inerken.. (Efendi)
(Aktaş, vb., 1996b:80)

(Orhan ASENA)

- ...kardeşi Makbule ve anneleri Zübeyde **hanımla** birlikte dayısının çift-ğinde yaşamaya başlar. (Hanımla)
(Aktaş, vb., 1996b:137)

(E.Cem GÜNEY)

- Gayri dile bizden dilediğini!"Deyince Hazreti Süleyman **mührü Süley-man'**ı_basıp ferman üstüne ferman yağdırır. (mührüsüleyman)
(Yıldız, 2000b:170)

(Üzeyir GÜNDÜZ)

- **Bu günkü** gibi hatırlıyorum. (Bugünkü)
(Aktaş, vb., 1996a:17)

(Yüksel ERKEKLİ)

- "**Gün aydın** çocuklar" diyorum. "Sağ ol" diyorsunuz. (Günaydın)
(Aktaş, vb., 1996a:183)

(Nail Tan)

- ***Bu gün yer yüzünde*** ayakta duran kalelerin en sağlamı...

(Bugün yeryüzünde)

(Aktaş, vb., 1996a:99)

(N.Sami BANARLI)

- Ataların bize miras bıraktığı en güzel iki şeyden biri ***bu günkü*** Türk vatani ise, ikincisi Türkçedir. (bugünkü)

(Şahin ve Öneş, 1995:38)

(çev. Tomris UYAR)

- -***Gün aydın***, dedi.
-***Gün aydın***, dediler. (Günaydın)

(Aktaş, vb., 1996a :185)

(Ö.SEYFETTİN)

- Hepsini yanmış, kül olmuş ***farzediyorum***. (farz ediyorum)

(Aktaş, vb., 1996b:10)

(Ö.SEYFETTİN)

- Mehmet efendi Müftü'ye ***rastgeldikçe***: (rast geldikçe)

(Aktaş, vb., 1996b:10)

(Ö.SEYFETTİN)

- -***Pek âlâ***, bu elli koyunu benim söylediğim doğru adama ver. (Pekâlâ)

(Aktaş, vb., 1996b:10)

(P.SAFA)

- Dur, dur...Hımm...***Pek âlâ***,... (Pekâlâ)

(Aktaş, vb., 1996b:31)

(Ö.SEYFETTİN)

- - ***Pek âlâ***, bu kaşağıyı niye kırdın? (Pekâlâ)

(Aktaş, vb., 1996b:229)

(Ahmet EFE)

- **Yer yüzünde** en büyük ve en uzun ömürlü devletleri Müslüman Türkler Türkler kurmuşlardır. (Yeryüzünde)

(Aktaş, vb., 1996b:220)

(Zeynep YALKIR)

- Bunlardan başka, yazmaya değer önemli **birşey** olmadı. (bir şey)

(Batur ve Yıldırım, 2001b:139)

(Atatürkçülük 3)

- Atatürk'ün bu sevgi anlayışının nedeni,insana duyduğu saygıdan başka **birşey** değildir. (bir şey)

(Batur ve Yıldırım, 2001c :129)

(Mustafa KOYUNCU)

- Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasından sonra **bir çok** çalışmalar yaptı ve birçok yapıtlar verdi. (birçok)

(Koyuncu ve Koyuncu, 2003:55)

(Hasan EDHEM)

- Herkes, **herşey**, bütün canlılar onu,o mukaddes sesi dinliyordu. (her şey)

(Yıldız, 2000c:117)

(Haldun TANER)

- Ben, henüz kimseye **birşey** söylemedim. (bir şey)

(Yıldırım, 2001c:33)

(E.Amicis)

- Savaş alanının tüm **yer yüzü**, zaferin insanlığın daha da gelişmesidir. (yeryüzü)

(Kapulu, 1994:25)

(B.Rahmi EYÜBOĞLU)

- Bilerek, bilmeyerek **gök yüzünü** yere indirmişler. (gökyüzü)

(Kapulu, 1994:112)

(B.Rahmi EYÜBOĞLU)

- **Gök yüzü** canım, hani şu bildiğimiz, el değmez, akıl ermez **gök yüzü** var ya! (gökyüzü)

(Kapulu, 1994:112)

(Afşar TİMUÇİN)

- ...küreklerin suyu hışır hışır yardığı yerde **herşey** bitebilir ama umut bitmez. (her şey)

(Kapulu, 1994:208)

(H. Feridun ES)

- ...çocuklara iyi insan olmak etrafında **bir takım** telkinler... (birtakım)

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:27)

(Peyami SAFA)

- ...bir et ve kemik parçasıyla, bir mide ve **kara ciğer** parçası ile yapmadı. (karaciğer)

(Şahin ve Öneş, 1995:10)

(K.TUĞCU)

- Kadın, kıza veremediğı bir miktar para elinde, pıtır pıtır **göz yaşı** döküyordu. (gözyaşı)

(Şahin ve Öneş, 1995:33)

(Cevat DURSUNOĞLU)

- Mustafa Kemal Paşa, ta **yanıbaşına** kadar geldiğı hâlde...(yanı başına)

(Aksakal, vb., 1999:46)

(E. AMICIS)

- İçeri gireceğim sırada **omuzuma** dokunulduğunu duydum. (omzuma)

(Aktaş, vb., 1996a:10)

(Talip APAYDIN)

- **Omuzunu** kesen iplerden sıyrılarak derin bir nefes aldı. (omzunu)

(Kapulu, 1995:63)

(C.SHERRILL)

- Onlarla **omuz omza** savařmak... (omuz omuza)

(Aktaş, vb., 1996a:206)

(A.Kutsi TECER)

- Sular **bağrır** avaz avaz. (bağırır)

(Batur ve Yıldırım, 2001c :190)

(Mehmet ÖNDER)

- Kız gelinlik çağına gelmiş, **istiyen istiyene**. (isteyen isteyene)

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000a:126)

(O.Musa ÇELİK)

- **Hakikatı** konuşmaktan korkmayınız. (hakikâti)

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:80)

(Halis ÖZGÜ)

- ...en iyi şekilde yapabileceği, **dolayısıyla** başarılı olabileceği birkaç veya bir iş vardır. (dolayısıyla)

(Yıldırım, 2001c:159)

(F.Fazıl TÜLBENTÇİ)

- Rum **silâhşörleri**, Türklerin ordugâhına kadar sokuluyor. (silâhşorları)

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000b:116)

(A.Tufan YAZMAN)

- Ulusal ince duyguları, düşünceleri anlatan yüksek **değişleri**, söyleyişleri toplamak;... (deyişleri)

(Batur ve Yıldırım, 2001a:178)

(Sadun TANJU)

- Seninle **öğündüm**, seninle taçlandım, onurlandım. (övündüm)

(Yıldırım, 2001a:124)

(B.Rahmi EYÜBOĞLU)

- Cennet misali sevişen / Cehennemler gibi **döğüşen** (dövüşen)
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 1999:265)

(Samim KOCAGÖZ)

- Anlıyorum, nasıl **döğüşeceğiz** demek istiyorsunuz. (dövüşeceğiz)
(Yıldız, 2000c:124)

(M. Şevket ESENDAL)

- Kuru kuru nasıl **içeğim?** (içeyim)
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:32)

(Ferhan OĞUZKAN)

- Kırım'da **döğüşen** İngiliz erlerinin SelimiyeKışlası'ndaki bu yürekler acısı durumu İngiltere'de, halk arasında büyük heyecan uyandırdı.
(dövüşen)
(Aktaş, vb., 1996b: 37)

(Işıl ÖZGENTÜRK)

- Anıt mezarın yapımına 1632 yılında başlanmış ve yirmi bir yıl sonra **1653'de** bitmiştir. (1653'te)
(Yıldız, 2000b:200)

(Ahmet KÖKLÜGİLLER)

- Öyle ki Hoca, çoğu zaman karşımdakini kırmayayım diye, hırsızlık, bencillik ...gibi birçok **özürü** alır, kendisi ile alay ediyormuş gibi görünürdü. (özrü)
(Onat, 2000c:143)

(E.Cem GÜNEY)

- En doğru söz bu, ebediyen **yaşıyacaktır** o. (yaşayacaktır)
(Aksakal, vb., 1999:27)

(R.Nuri GÜNTEKİN)

- **Bir gün** kasabada bir kıyamet koptu. (Birgün)
(Şahin ve Öneş, 1995:12)

(Antonie ALBALAT)

- Yavaşça, elde kalem de olduğu hâlde her biri **500'er** sayfalık 80 kitap okunabilir. (beş yüzer)

(Gümüş, 2002a:2)

(Peyami SAFA)

- Onun **karaltısı** dağ başlarını tutuyor, en geniş ovaların sonuna, içimiz.. (karartısı)

(Şahin ve Öneş, 1995:10)

(E.Cem GÜNEY)

- Öyle çalışmışlar ki dağda dağ olmuş, **bağ da** bağ. (bağda)

(Öz ve Öz, 2002:136)

- **Nasrettin** Hoca, doktor, deli fıkraları bu türdendir.

(Gül ve Köktürk, 2001c:9)

- **Nasrettin** Hoca dünyaca tanınmış bir mizah yazarımızdır.

(Yıldız, 2000a:93)

- **Nasrettin** Hocadan Fıkralar

(Koyuncu ve Koyuncu, 2003:38, 40)

- **Nasrettin** Hoca nın yaşamından ve insanların onunla bütünleşmesinden söz eden bu yazı biyografidir.

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:114)

- **Maaşallah** (maşallah)

(Kapulu, 1994:17)

- **Ceylan** sürüsü dağıldı.

(Yıldız, 2000a:108)

- Siz de aşağıdaki cümlelerin **öğelerini** bulunuz.

(Şahin ve Öneş, 1995:15, 19)

- Sirkesini **sarmısağını** sayan paçayı yiyemez. (sarımsağını)
(Yıldırım, 2001b:44)
- **Hala**:Devam etmekte olan.
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:36)
- Orta **halli** bir ailenin ilk çocuğu... (hâlli)
(Kapulu, 1995:53)
- Yazılışları ayrı olduğu **halde**, aynı anlamı taşıyan bu tür kelimelere anlamdaş kelimeler denir. (hâlde)
(Kapulu, 1994:38)
- Bu günkü okulun ve eğitimin amaçlarından biri de okumayı alışkanlık **haline** getirmektir. ? (hâline)
(Kapulu, 1994:64)
- Çok büyük bir mimar olduğu **halde**, Sinan'ın kendisi için görkemli bir mezar yaptırmaması...(hâlde)
(Kapulu, 1994:105, 161, 184, 199)
- Ağaç ne **hale** gelmiş? (hâle)
(Kapulu, 1994:125, 178)
- Ne çeşit zamir olduklarını ve hangi **hal** eklerini aldıklarını belirtiniz.
(hâl)
(Kapulu, 1994:187)
- Bazı cümleler biçim bakımından soru cümlesi olduğu **halde** cevap gerektirmez. (hâlde)
(Kapulu, 1995:53)
- Bu günkü okulun ve eğitimin amaçlarından biri de okumayı alışkanlık **haline** getirmektir. (hâline)
(Kapulu, 1994:64)

- **fedâkar** (fedakâr)
(Yıldız, 2000c:99)
- Yazar kendine özgü düşünceleri kendi **üslubu** ve yorumuyla anlatmıştır. (uslûp)
(Yıldız, 2000b:112)
- Bu çirkinlikler karşısında insanın mutlu olması **imkansızdır**. (imkânsız)
(Yıldız, 2000b:140)
- Bayrağın **manevi** yönden bize destek olduğu hangi kıt'ada belirtiliyor?
(manevî)
(Yıldız, 2000b:218)
- Türk **Musikî** Ansiklopedisi (Musiki)
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:30)
- Hepimiz senin için **fedaiyiz**. (fedaî)
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:143)
- Mustafa Kemal Paşanın **fiziki** görünümü, oturulan yerdeki eşyaların durumu tasvir ediliyor. (fizikî)
(Aksakal, vb., 1999:18)
- Marmara bölgesinin **tarihi** eserlerini ve bu bölgede gerçekleşen **tarihi** olayları anlatan dizeleri gösteriniz. (tarihî)
(Kapulu, 1994:152)
- **mesut**... kelimelerinin anlamdaşlarını söyleyiniz. (mes'ut)
(Kapulu, 1995:58)
- Okuduğunuz şiirin I. **kıtasını** beraberce inceleyelim. (kıt'a)
(Şahin ve Öneş, 1995:64)
- Şiirlerde dörder mısralık bölümlere "**kıta**" veya "dörtlük" denir. (kıt'a)
(Tekişik ve Özaltun, 1996:12)

- Bu şekilde anlamları birbirlerinin **zıttı** olan kelimelere zıt anlamlı kelimeler denir. (zıddı)

(Tekişik ve Özaltun, 1996:13, 22)

- ...her ulusun bir **ahlak ânlayışı** olduğudur. (ahlâk anlayışı)

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:102)

- Mucit George Stephenson “**Makina** Doktoru” unvanını nasıl almıştır?
(makine)

(Aktaş, vb., 1996b:199)

- **Fablin** verdiği ders hangi ders ile belirtilmiştir? (fablin)

(Batur ve Yıldırım, 2001a:248)

- Ancak **fablida** serim, düğüm, çözüm bölümleri yanında bir de ders vardır. (fablde)

(Aktaş, vb., 1996a:133)

- **Fablin** sonundaki dört mısraının ayrı yazılmasının sebebi nedir?
(fablin)

(Aktaş, vb., 1996a:133)

- - Atatürk'ün özelliklerini iyi anladım.

- **Bende.** (ben de)

(Gümüş, 2002a:59)

- ...Ömer **ağanın** tavır ve davranışlarına, kendisi üzerinde bıraktığı etkiye de yer vermiştir. (Ağanın)

Aktaş, vb., 1996a:89)

- 1. paragrafında Ekrem **beyin** Tefik Fikret'i Ahmet İhsan'ın matbaasına getirmesi ve tanıştırmayı, (Bey)

2. paragrafında Ekrem **beyin** Fikret'le ilgili düşüncelerini ve dileklerini anlatması, (Bey)

(Aktaş, vb., 1996a:199)

- Matematik öğretmeni Yüzbaşı Mustafa **bey**, Mustafa'nın "Mustafa Kemal diye çağrılmasını niçin teklif ediyor? (Bey)
(Aktaş, vb., 1996b:51)
- ...insanların bulunduğu Mehmet **efendi** niçin inandırmak istemektedir? (Efendiyi)
(Aktaş, vb., 1996b:13)
- Mehmet **efendinin** insanlara olan güvensizliğidir. (Efendinin)
(Aktaş, vb., 1996b:14)
- Mehmet **efendi** on senedir kasabada oturuyordu. (Efendi)
(Aktaş, vb., 1996b:14)
- **Bu günkü** anlamda ilk modern gazeteyi çıkardı. (Bugünkü)
(Aktaş, vb., 1996a:110)
- ...kelimelerinin **bu günkü** karşılıklarıyla birer cümle kurunuz. (bugünkü)
(Aktaş, vb., 1996a:159)
- **Bu gün** İstanbul'daki eski semtlerin pek çoğunun bir sanat dalı ile anılmasının sebebi ne olabilir? (Bugün)
(Aktaş, vb., 1996a:212)
- Yazınıza, doğruluğun önemini belirten bir atasözü veya **öz deyiş**le giriş yapabilirsiniz. (özdeyişle)
(Aktaş, vb., 1996b:16)
- Öğretmenler için söylenmiş birkaç **öz deyiş** bularak defterinize yazınız. (özdeyiş)
(Şahin ve Öneş, 1995:51)
- Yararlanılan bu kaynakların **dip notta** gösterilmesi gerekir. (dipnotta)
(Aktaş, vb., 1996b:51)

- Rize ve Erzurum **millet vekilliği** yaptı. (milletvekilliği)
(Aktaş, vb., 1996b:59)
- **Millet vekilliği**, büyük elçilik ve Millî Eğitim Bakanlığı yaptı.
(milletvekilliği)
(Aktaş, vb., 1996b:103)
- **Millet vekilliği** ve büyük elçilik yaptı. (milletvekilliği)
(Aktaş, vb., 1996b: 192, 208)
- Öğretmenlik, millî eğitim müfettişliği, Çanakkale **millet vekilliği**, Paris kültür ateşeliği yaptı. (milletvekilliği)
(Aktaş, vb., 1996b:185)
- Öğretmenlik, millî eğitim müfettişliği, Çanakkale **millet vekilliği**, Paris kültür ateşeliği yaptı. (milletvekilliği)
(Aktaş, vb., 1996a:38, 89, 221)
- Bu düşünce “**farzediyorum**” kelimesi ile ifade ediliyor. (farz ediyorum)
(Aktaş, vb., 1996b: 15)
- **Yer yüzünde** barış nasıl sağlanabilir? (yeryüzünde)
(Şahin ve Öneş, 1995:20, 22)
- Romanda **bir çok** olaylar ve düğümlenmeler olabilir. (birçok)
(Şahin ve Öneş, 1995:49)
- **Birşeyi** hatırlamak için önemli bulunan sözler,cümleler ,olaylar bir ye-
re yazılır. (bir şey)
(Yıldız, 2000a:171)
- “Bunda ona uyan **herşey** var; hareket, enerji, ideal, şeref, şan...”
(her şey)
(Külekçi, 2000b:199)

- Bu söz dizisini oluşturan kelimeler ***rastgele*** mi, yoksa belirtilmek istenen...(rast gele)

(Kapulu, 1994:22)

- “savaş alanın tüm ***yer yüzü***.”sözleriyle babası oğluna ne demek istiyor? (yeryüzü)

(Kapulu, 1994:27)

- Harita okuma bilginizden yararlanarak gördüklerinizi (bölgenin ***yer yüzü*** şekilleri, önemli şehirleri...vb.)anlatınız. (yeryüzü)

(Kapulu, 1994:153)

- ...tarihinde satın almış bulunduğum ***buz dolabı*** garanti süresi içinde bozulmuştur. (buzdolabı)

(Kapulu, 1994:53)

- ***Bu günkü*** okulun ve eğitimin amaçlarından biri de okumayı alışkanlık haline getirmektir. (Bugünkü)

(Kapulu, 1994:64)

- Sonbahar mevsiminde günün belirli saatlerinde ***gök yüzü*** hangi değişiklikleri yaşıyor? (gökyüzü)

(Şahin ve Öneş, 1995:49)

- ***Bu günkü*** anlamda roman sanatının temelini atan sanatçı sayılır. (Bugünkü)

(Kapulu, 1994:168)

- ...sözünden anladıklarınızı ***bir kaç*** cümle ile yazınız. (birkaç)

(Kapulu, 1995:58)

- Yazarın Atatürk’le ilgili ***bir takım*** tanıklık ve bazı anılarını anlattığı... (birtakım)

(Batur ve Yıldırım, 2001a:216)

- Böylece daha önce fark edemediğimiz **bir takım** şeylerin farkına varırız. (birtakım)

(Şahin ve Öneş, 1995:5)

- ... her paragraf ana düşünceyi bulmada **ip ucu** görevi görebilir,... (ipucu)

(Şahin ve Öneş, 1995:3)

- Yazar, yer yer benzetmelere **baş vurmuştur**. (başvurmuştur)

(Külekçi, 2000c:19)

- Sonuç bölümünde ise Anadolu halkı ile İstanbul'daki vapur ve tren yolcuları karşılaştırılarak Anadolu halkının ne kadar hoşgörülü ve **yardım sever** olduğu belirtilerek yazı bitiriliyor. (yardımsever)

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000b:35)

- Örneğin, tren kelimesinin yazımında kuşkuyla düştüğümüzü **var sayalım**. (varsayalım)

(Kapulu, 1994:18)

- Olayın bir kuğunun başından geçmesi öyküyü gerçekçilikten uzaklaştırarak uzaklaştırarak bir masal havasına **yakınlaştırıyormu?** (yakınlaştırıyor mu?)

(Kapulu, 1994:21)

- **Yukardaki** özellikleri taşıyan bu yazım türü nedir? (yukarıdaki)

(Yıldız, 2000a:175)

- Birey ya da ulusları refaha kavuşturmanın **formülü** nedir? (formül)

(Yıldız, 2000c:111)

- Türk halıcılığının dış ülkelere tanıtılmasına, Türk halılarının **dışarda** satılmasına etkin olarak katılmaktadır. (dışarıda)

(Sarica ve Gündüz, 2001:172)

- Bu da okuyucunun ilgisinin **direk** olarak konuya yönelmesini sağlamıştır. (direkt)

(Külekçi, 2000c:91)

- Öğretmenlik, millî eğitim müfettişliği, Çanakkale **millet vekilliği**, Paris kültür ateşeliği yaptı. (milletvekilliği)

(Aktaş, vb., 1996a:38)

- ... gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, film vb. **döküman** (doküman)

(Sarıca ve Gündüz, 2002:96)

2. NOKTALAMA YANLIŞLARI

Noktalama, “Bir yazının daha iyi anlaşılabilmesi için gereken yerlere belli işaretlerin konması”dır.¹²

“Duygu ve düşünceleri daha açık ifade etmek, cümlelerin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini belirtmek üzere kullanılan işaretlere noktalama işaretleri denir”.¹³

Düşünce, hayal ve istekler yazıyla anlatırken söz konusu işaretleri göz ardı etmek, yazının anlaşılmasını zorlaştırır; kelime grupları ve cümleler arasındaki anlam ilgisini ortadan kaldırır. Noktalama işaretlerinin kullanıldığı yerleri bilmek ve ona göre kullanmak yazılı kompozisyonda başarıyı artırır. Türkçe Programı’nda öğrencilere kazandırılacak davranışlar arasında “Noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullanabilmek” maddesine de yer verilmiştir. Ancak araç metinlerdeki noktalama hataları, öğrencinin hedefe ulaşmasında büyük bir engel teşkil etmektedir.

¹² TOPALOĞLU, Ahmet: age.

¹³ İmlâ Kılavuzu, TDK yay., Ankara, 2004, 27

Noktalama hatası bulunan cümleler aşağıya listelenmiştir.

2.1. Nokta Eksikliği

Bu bölümde, bittiği hâlde sonuna nokta işareti konmayan cümleler yer almaktadır.

(Ö.SEYFETTİN)

- Ama Eflâklılar, ona boyun eğmez ve Zips kontu Zapolya'dan yardım isterler(.)

(Külekçi, 2000b:78)

(çev.Barbaros YAŞA)

- Devamlı Saraybosna'yı düşünüyorum(.)

(Batur ve Yıldırım, 2001b:101)

(C.Sıtkı TARANCI)

- Ne anladınsa mektubunda bana yaz (.) Eğer yanlış...

(Batur ve Yıldırım, 2001c:137)

(Bahar SABUNCU)

- _ Efendim, babamla Yılmaz bu odada yatıyorlar(.)

(Gül ve Köktürk, 2001b:175)

- Cumhuriyet iyi düşünen, beden ve bilgi bakımından sağlam ve yüksek karakterli koruyucular ister(.)

(Yıldız, 2000c:163)

- İstanbul'daki Süleymaniye Camisi'nde bunun en parlak misalini bula-bilirsiniz(.)

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000b:125)

- Yüzyılın deneme ve araştırma ürünlerinden yararlanmak uygar ve kültürlü bir insan olmak için çok okumalıyız(.)

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:64)

- İş mektubu ile özel mektup arasındaki farkı belirtiniz.(.)
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:114)
- Akılda kalıcı olmalıdır.(.) Biz okuduğumuz yazıları...
(Yıldırım, 2001a:10)
- Bu sözcüklerin anlamlarını sözlük bölümünden defterimize yazıp öğrenelim.(.)
(Sarica ve Gündüz, 2001:126)
- Metinde durum, eylemlerle, olayların akışıyla değil açıklamalarla anlatmıştır.(.)
(Gümüş, 2002b:67)
- ...adlı eserini kütüphaneden alarak okuyunuz.(.)
(Aktaş, vb., 1996b:238)
- İnce Minare ve Edirne arasındaki ilişkiyi açıklayınız.(.)
(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:55)
- Aşağıdaki blok yazı örneğini önceleyip siz de “...”atasözünü bloklayınız.(.)
(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:75)
- Yazarın bu anlatım özelliğine örnek olabilecek cümleler bulunuz.(.)
(Kapulu, 1994:194)
- Yazının başlığının tümce türünde olduğunu görünüz.(.)
(Sarica ve Gündüz, 2002:89)
- ...düşünce yazılarından yapılmış bir seçki niteliğini taşıyan aşağıdaki kitabı okuyunuz.(.)
(Kapulu, 1994:186)
- Bu düşüncayı açıklayan üç paragraflık bir düşünce yazısı yazınız.(.)
(Sarica ve Gündüz, 2002:163)

- Dostlar Beni Hatırlasın adlı şiir kitabını bulunuz(.)
(Sarica ve Gündüz, 2002:168)
- Kümelere hazırlanmaları için uygun bir zaman veriniz(.)
(Sarica ve Gündüz, 2002:139)
- Her görüşü, bir paragrafta açıklayınız(.)
(Sarica ve Gündüz, 2002:183)
- Alıntılara örnek tümceler veriniz(.)
(Sarica ve Gündüz, 2002:201)
- Konuşma yazınızı bitirince teşekkür etmeyi unutmayınız(.)
(Sarica ve Gündüz, 2002:220)
- Yazıdaki karşılıklı konuşmalara örnekler veriniz(.)
(Sarica ve Gündüz, 2002:27)

2.2. Virgül Eksikliği

(Utkan KOCATÜRK)

- Okul genç kafalara insanlığa saygıyı, sevgiyi(,) bağımsızlık şerefini öğretir.

(Yıldız, 2000b:93)

(İhsan AKAY)

- Okul genç kafalara insanlığa saygıyı, sevgiyi(,) bağımsızlık şerefini öğretir.

(Onat, 2000b:90)

(ALAIN)

- Biraz sonra(,) önce derinden başlayan, gitgide yaklaşan tek düze bir gümleme...

(Yıldız, 2000b:150)

(Azra ERHAT)

- Bodrum şehrinin beyaz bir semt gibi uzandığı kıyının ötesinde masmavi ufuk(,) Karaada, İstanköy, Klimnos adaları ile antik çağlarda “Eski Deniz” diye anılan Arşipel’e kadar açılır.

(Yıldız, 2000b:130)

(E.Ekrem TALU)

- Bu ağaçları diken adam(,) ömrünün kısalığını aklına getirmiştir.

(Yıldız, 2000b:150)

(çev.Müşerref HEKİMOĞLU)

- Çünkü insan(,) bu özür dileyişle karşısındakine olan yakınlığını hisse-der bir haksızlığı tamir etmeye çalıştığını gösterir.

(Yıldız, 2000c:99)

(İ. BOZKURT ve T.TEKDOĞAN)

- Atatürkçülük(,) bağımsız millî devleti, millî egemenliği, kişi özgürlüğü-nü her çağda çağdaş olmayı amaçlar.

(Yıldız, 2000c:152)

(İ. BOZKURT ve T.TEKDOĞAN)

- Biz(,)uygarlık ve fenden güç alıyoruz.

(Yıldız, 2000c:153)

(A.Hikmet MÜFTÜOĞLU)

- Burada, yemek odasından salona kadar gümüş leğen(,) ibrikten(,) ufak incili yastığa kadar bütün eşyanın tarihî bir kıymeti, bir inceliği vardı.

(Yıldız, 2000c:168)

(Necati CUMALI)

- Artık uzun yaz günlerinin ardından yaşamadığınız, yaşayamadığınız, daima geç kaldığınız(,) içinize yerleşen bir duygudur.

(Yıldız, 2000b:67)

(Kemal DEMİRAY)

- Osman Paşa(,) Plevne'den çıkıyordu.

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000b:150)

(H.Lâtif SARIYÜCE)

- Bir süre yeri süzdükten sonra sağılarak(,) oradaki yeşillikleri düşünce-sizce kemirmeye koyulmuş böcekleri, çekirgeleri, peygamberdevelerini, tırtılları, fareleri, başakları gagalayan kimi kuşları yakalayıp yerler.

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000b:90)

(F.Nafiz ÇAMLİBEL)

- Atımız(,) gönlümüz gibi kanatlı,/ Dağları ovaya serer geçeriz.

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000b:175)

(Cemil SÖNMEZ)

- Nutuk(,) başta İngilizce, Fransızca, Almanca, Rusça olmak üzere birçok dillere de çevrilmiştir.

(Külekçi, 2000c:164)

(H.Cahit YALÇIN)

- Bu(,) Türk idealinin bütün büyüklükleri, güzellikleri ezen azameti idi, ırkımın ruhu idi.

(Külekçi, 2000c:177)

(Y.Kadri KARAOSMANOĞLU)

- Ahmet Celâl(,) Emine'nin gitmesini istemesi üzerine onu bırakır ve bilinmeyen bir yöne doğru yollar.

(Külekçi, 2000b:200)

(S.BATUR,C.YILDIRIM)

- Bir yazarımıza (Nadir NADİ) göre tiyatro alanında biz(,) batının üç yüz yılda vardığı aşamaya elli altmış yıl gibi kısa bir sürede ulaştık.

(Batur ve Yıldırım, 2001b:190)

(S.BATUR,C.YILDIRIM)

- Bu gerçeği bilen Atatürk(,) cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte tiyatro alanında da çalışmalar başlattı.

(Batur ve Yıldırım, 2001b:190)

(A.AFETİNAN)

- Çünkü,ancak bireyleri okuyan,sanatta ve bilimde başarılar elde eden eğitilmiş bir toplum(,) çağdaş uygarlık düzeyinin üzerine çıkabilir.

(Batur ve Yıldırım, 2001a:214)

(Mehmet KEMAL)

- O zamanlar Ankara(,) Atatürk demekti.

(Batur ve Yıldırım, 2001a:36)

(M.KAPLAN)

- Yalnızlar, hiç kimseye bağlı olmayanlar(,) kopmuşlar bedbahttırlar.

(Aktaş, vb., 1996b: 215)

(Ferhan OĞUZKAN)

- Bereket versin Florance(,) sağlık malzemesi ile ilâcı birlikte getirmişti.

(Aktaş, vb., 1996b:37)

(Ö.SEYFETTİN)

- Mehmet efendi(,) Müftü'ye rastgeldikçe...

(Aktaş, vb., 1996b:11)

(E.HEMINGWAY)

- Yaşlı adam(,) kahvesini küçük yudumlarla içiyordu.

(Gümüş, 2002a:252)

(H.Edip ADIVAR)

- Vaktiyle(,) çok sevdiğim ihtiyar Selânikli bir hanım tanıdım.

(Aktaş, vb., 1996a:218)

(H.Suphi TANRIÖVER)

- Edirne(,) ciltleri ve tahta işleri, Bilecik ve Üsküdar çatmalarıyla tanınırdı.

(Aktaş, vb., 1996a:210)

(H.Suphi TANRIÖVER)

- Musul(,) bakırları ile ve bütün dünyada meşhur olan muslinleriyle...

(Aktaş, vb., 1996a:210)

(Z.Osman SABA)

- Ne sen ne Cevdet(,) hiç kimse yoktu,...

(Aktaş, vb., 1996a:117)

(CERVANTES)

- _Bastonun değeri on altın mı yani?
_Elbette(,) inanmazsan sopayı şurada kır da bak!

(Kapulu, 1994:165)

(BEYDABA)

- _Bu iyiliği olsa olsa senden bekleriz(,) dedi.

(Aktaş, vb., 1996a:26)

(İsmet GİRİTLİ)

- Oysa doğu, kadere dayanan bir inanç düzenine bağlı kalmış, inanç(,) düşünceden önce gelmiştir.

(Yörük vb., 2001c:227)

(B.Rahmi EYÜBOĞLU)

- Hele hele seyircilerin birisi salonun bir ucunda, öteki bir ucunda olursa yapayalnız(,) bir harika filmin ...

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:56)

(H.Edip ADIVAR)

- Bu sesten(,) gazeteci arkadaşlar hemen harekete geçtiler.

(Yörük vb., 2001c:207)

(İlhan SELÇUK)

- Aşağıdaki yazı(,) bayram balonunu yitirmiş bir çocuğun öyküsüdür.

(Yörük vb., 2001c:186)

(Komisyon)

- Türk ulusu da ulusal değerlerde birleşmeyi, ailede, okulda(,) vicdanlarda...

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:101)

(H.Edip ADIVAR)

- Yazar(,) Hatice Nineyi niçin unutmuyor?

(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:85)

(Saim SAKAOĞLU)

- Bey(,) kızını Ferhat'a vermeyecektir, ama...

(Kapulu, 1994:127)

(T.Sait HALMAN)

- Bu konuda bize düşen ilk görev(,) ulusal kültürümüzü öğrenmek ve öğretmektir.

(Yörük vb., 2001b:151)

(Hasan KIYAFET)

- Bu olay(,) köylüleride şaşırtmıştı.

(Gül ve Köktürk, 2001a:27)

(Adnan BİNYAZAR)

- Çileli, hareketli olaylarla dolu yaşamı(,) öykülerinin konusunu oluşturmuştur.

(Gül ve Köktürk, 2001a:139)

(E.Cem GÜNEY)

- Kırk gün kırk gece toy(,) düğün etmişler.

(Yörük vb., 2001a:100)

(Hasan OLALI)

- Turizm, milletler arasında ekonomik, siyasî(,) kültürel tanışmayı sağlıyor.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:110)

(B.Rahmi EYÜBOĞLU)

- Bursa'yı on yıl önce bir sonbaharda görmüş, bir ay(,) günde en az on iki saat çalışmak şartıyla resim yapmıştım.

(Kapulu, 1994:113)

(B.Rahmi EYÜBOĞLU)

- ...bahar(,) Bursa'nın içinde, göbeğinde.

(Kapulu, 1994:112)

(E.Cem GÜNEY)

- Gayri dile bizden dilediğini!"Deyince Hazreti Süleyman (,) mührü Süleyman'ı basıp ferman üstüne ferman yağdırır.

(Yıldız, 2000b:170)

(Ziya GÖKALP)

- Bundan başka(,) babalar, anneler; kendileri de çocuklardan birçok şeylerin ne olduğunu sorarlar.

(Külekçi, 2000b:120)

(S.Faik ABASIYANIK)

- Ökselerden kurtulmuş dört beş kuş, bir başka ökseye doğru şimdilik uçup giderken(,) birer parçacık etleriyle birer tabiat harikası olan kuşları toplarlar.

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:148)

(B.Rahmi EYÜBOĞLU)

- Yani güzel bir film(,) tiyatro değildir.

(Yıldız, 2000b:193)

(B.Rahmi EYÜBOĞLU)

- Güzel film(,) konser değildir.

(Yıldız, 2000b:193)

(B.Rahmi EYÜBOĞLU)

- Güzel film(,) hikâye veya roman değildir.

(Yıldız, 2000b:193)

(O.Musa ÇELİK)

- Duygu(,) düşüncelerine Türk ulusunu ortak etmek için açıklamalar yaptı.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:79)

(G.Mehmet UYTUN)

- Her biri(,) bir vatan.

(Öz ve Öz, 2002:164)

- Yüzyılın deneme ve araştırma ürünlerinden yararlanmak(,) uygar ve kültürlü bir insan olmak için çok okumalıyız.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:64)

- Düşüm bölümünde Kemal'in babası Tosun Çavuşun yurtseverliği, şehit oluşu(,) çocuğuna "Kemal" adının konulmasını istediği, Kemal'in annesi Ayşe ile cepheye gidip savaşması anlatılmıştır.

(Külekçi, 2000a:47)

- Gelişme bölümünde insanların çoğunlukla düşünmekten kaçtıklarını, ama kendilerini(,) düşünür gibi gösterdikleri belirtilmiştir.

(Yıldız, 2000c:33)

- Rapor; kısa(,) anlaşılır, gözlemlere dayalı olarak yazılmalıdır.

(Yıldız, 2000c:52)

- Şaire göre istiklâl(,) Türk milletinin hakkıdır. Niçin?

(Yıldız, 2000a:36)

- Bu destanın(,) tarihin dilinden düşmemesinin sebebi nedir?
(Koyuncu ve Koyuncu, 2000b:67)
- Şair(,) ilk dörtlükte ne istiyor?
(Onat, 2000a:51)
- Okuduğunuz metin(,) yazarın kendi hayalinde yarattığı olayların anlamı değildir.
(Batur ve Yıldırım, 2001b:87)
- Bunların içerisinde beğenilen taslak(,) belirlenen uçla örneğine uygun olarak yazılır.
(Onat, 2000b:217)
- Şair(,) kırlara günün hangi vaktinde gitmiştir.
(Aktaş, vb., 1996b: 145)
- Gezilen yerlerin doğal görünümünün yanında,orada yaşayan canlılar(,) yer altı ve yer üstü zenginlik kaynakları...
(Gümüş, 2002b:97)
- Tiyatro eserleri(,) Devlet Tiyatroları ve Şehir Tiyatroları'nda birçok defa oynandı.
(Aktaş, vb., 1996b:143)
- Bu savaşın önderi Atatürk(,) özgürlüğün,bağımsızlığın değerini bildiği kadar barışın da değerini bilen bir önder olarak tarihe geçmiştir.
(Batur ve Yıldırım, 2001c:169)
- Yazar ve arkadaşı ne zaman(,) nerede hayaller kurmaya başlıyor?
(Batur ve Yıldırım, 2001c:105)
- Küçük Prens'in tilki ile kurduğu dostluk(,) evcilleştirme kelimesinin anlamını karşılıyor mu?
(Aktaş, vb., 1996a:187)

- İnsanı gam(,) duvarı nem yıkar.
(Yıldırım, 2001b:43)
- Nasıl bir duygu(,) insanı böyle ölümün kucağına atar?
(Kapulu, 1995:51)
- Atatürk(,) ne zaman(,) nerede doğdu?
Atatürk, ne zaman(,) nerede ölmüştür?
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:48-49)
- Savaşlar(,) dünyamızı ne hale getirmektedirler?
(Kapulu, 1994:178)
- Ülkemizde(,) deniz kirliliği yanında başka hangi çevre sorunları ile karşı karşıyayız?
(Kapulu, 1994:134)
- Cümleler(,) kelimelerin bir anlam belirtecek biçimde yan yana gelmesi ile oluşur.
(Kapulu, 1994:26)
- Güzel bir yazı, okuyanda olumlu bir etki bıraktığı gibi(,) o insanlara verdiğimiz değer de bir göstergesidir.
(Yörük vb., 2001a:21)
- Selim(,) tarlayı alırken kendisinin ve eşinin düşünceleri nelerdir?
(Sarıca ve Gündüz, 2002:80)

2.3. Virgölün Yanlış Kullanılması

(Z. GÖKALP)

- Doğru cevaplar verirse, kendi aklına, zekâsına itimat, etmeye, kendi kendine meseleler halletmeye alışır, işte bu usul eğlenceli bir çocuk terbiyesidir.

(Külekçi, 2000b:120)

(H. Cahit YALÇIN)

- Tarihin, karanlıklarına giremediği pek eski asırlardan beri Türk, böyle elinde silâh, kalbinde aşkı, daima çarpışmaya koştu.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:52)

(Müfit AKSAKAL)

- ...ilk önce Türkiye'nin bağımsızlığına, geleneklerine düşman, unsurlarla mücadele etmek gereği öğretilmelidir.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:208)

(Halis ÖZGÜ)

- Bir haz duyarız; çünkü, sevdiğimiz işlerde bütünlüğüyle ve istediğimiz şekliyle kendimizi buluruz.

(Yıldırım, 2001c:159)

(Adil TURAN)

- Beşiğimi salladın, sendedir, mezarım.

(Yıldırım, 2001a:50)

(Zeynep YALKIR)

- Dört yıldan çok, bir sınıfta okuduğumuz arkadaşlarıma da alışmıştım.

(Batur ve Yıldırım, 2001b:139)

(M. KAPLAN)

- Asker mektupları en saf, en halis, duyguların, sevgilerin...hazinesidir.

(Aktaş, vb., 1996b:215)

(Fatih Sultan Mehmet)

- Bu sokaklara tükürenlerin, tükürükleri üzerine bu tozu dökeler ki yevmiye 20'ser akçe alsınlar.

(Batur ve Yıldırım, 2001c:61)

(Sadri ERTEM)

- Çaldıran zaferi, Sinan için İran sanatı ile, tanışmak imkânını yarattı.

(Kapulu, 1994:104)

(Cengiz BEKTAŞ)

- Geleceği, onu sorgulayacağını bilerek çalışmış.

(Öz ve Öz, 2002:31)

(Karacaoğlan)

- Yiğit, yiğide yâd olmaz, / iyilerde ham sût olmaz.

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:22)

- Telgraf metninin sağ alt kısmına gönderenin adı ve soyadı, yazıldıktan sonra altına bir çizgi çekilir.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:114)

- Nasrettin Hoca, doktor, deli fıkraları bu türdendir.

(Gül ve Köktürk, 2001c:9)

- “Çocuk Kalbi” adlı kitapta İtalya’nın, Torino kentindeki bir mahallede...

(Onat, 2000b:172)

- ...insanlığa yararlı olmuş kişilerin yaşamlarını, yaptıkları işleri ve eserlerini, anlatan yazılara yaşamöyküsü denildiğini anımsayınız.

(Batur ve Yıldırım, 2001a:160)

- ...bir kimsenin başından geçen veya yaşadığı dönemde tanık olduğu olayları, anlatan yazılara anı denir.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:19)

- Yüksek bir insanlık, idealine sahipti.

(Şahin ve Öneş, 1995:24)

2.4. Diğer Noktalama İşaretleri ile İlgili Hatalar

(E.Cem GÜNEY)

- Hoca,sakin cevap vermiş(:)
_Saz çalışıyordu oğlum!

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:42)

- iz bırakmak(:)Bir olayın veya durumun anlaşılmasına yardım eden...

(Sarica ve Gündüz, 2002:88)

- Mahlede ölen yok; bu ne figândır(?)

(Şahin ve Öneş, 1995:16)

- Metinde, William HOLDEN, Celâl SILAY ve emekli bir Almanın ölüm-
leri_arasında ne bakımdan bir benzerlik kurulmuştur(?)

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000b:57)

- Öğretim birliğinin sağlanması neden önemlidir(?)

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:145)

- Okuduğunuz parçada, ormanda yapılan bir gezinti(,) yer, zaman ve
kişiler belirtilerek anlatılmıştır.

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000a:72)

2.5. Hatalı Noktalama İşaretlerinin Kullanılması

Hatalı noktalama işaretleri altı çizgili olarak, doğruları ise parantez içerisinde verilmiştir.

(Halim YAĞCIOĞLU)

- Yaşatabiliyor musun devrimlerini_(?)

(Gümüş, 2002a: 51)

(Y.Kadri KARAOSMANOĞLU)

- Kim bilir ne yapmıştır_?(?)

(Yıldırım, 2001c:91)

(Egon LARSEN)

- Bell cevap verdi_?(?)

_Dokun da kurtulsun.

(Onat, 2000c:81)

(M. İZGÜ)

- Sirtında ilk yağır açılan eşek öne atılmış_?(?)

(Onat, 2000c:184)

(N.Sami BANARLI)

- Hepimiz öyle değil miyiz_?(?)

(Şahin ve Öneş, 1995:38)

(Z.Osman SABA)

- Ne var ne yok, nasılsınız_?(?)

(Aktaş, vb., 1996a:118)

(Mustafa YALÇINER)

- Bakmış ki köylüler kararsız, ses tonunu daha da yükselterek onlara göz dağı vermiş_(:)

(Gümüş, 2002c:165)

(Işıl ÖZGENTÜRK)

- Bu güzelim aşk masalına geçmeden önce, biraz Tac Mahal'den söz etmem gerekiyor_(:)

(Yıldız, 2000b:199)

(İsmail BOZKURT)

- Aşağıdaki sözlerinde, onun bu konudaki düşünceleri yer almaktadır_(:)

(Yıldız, 2000b:144)

(Y.Kadri KARAOSMANOĞLU)

- Subay devam ediyor. (:)

(Yıldırım, 2001c:92)

(Nezihe ARAZ)

- İhtiyar saraç ustası, bir rakam yanlışlığı yapmıyor ve tekrar ediyor-du. (:)

(Sarica ve Gündüz, 2001:150)

(Muzaffer UYGUNER)

- Sait Faik'in insanları deyince iki anlam üzerinde durmak gerekiyor. (:) Birincisi bu insanların kimler olduğu, ikincisi de bunların Sait Faikçe nasıl anlatıldığıdır.

(Yıldız, 2000c:69)

(Talip APAYDIN)

- Neden sonra başını kaldırdı. (:) _Kesin Ömer, dedi.

(Onat, 2000c:216)

(Ö.SEYFETTİN)

- Tekmeleye tekmeleye kapıdan dışarı attı! (.)

(Aktaş, vb., 1996b:13)

(Işıl ÖZGENTÜRK)

- Önceleri herkes hayretle karşılamış! (.)

(Sarica ve Gündüz, 2002:178)

(Necati CUMALI)

- Bütün yaz, yakınlarımızda bir yerde öten saka kuşları, isketeler vardır! (.)

(Şahin ve Öneş, 1995:48)

(R.Nuri GÜNTEKİN)

- Evcil hayvanların hangi bakımlardan faydalı olduklarını açıklayınız? (.)

(Aktaş, vb., 1996b:148)

(DUVİL)

- Bilim ve teknik alanında buluş yapmış kişilerden bildiklerinizin adlarını defterinize yazıp bunların insanlığa katkılarını araştırınız? (.)

(Batur ve Yıldırım, 2001a:157)

(E.Cem GÜNEY)

- Hazreti Süleyman mührü Süleyman'ı basıp ferman üstüne ferman yağdırır; (.)

(Yıldız, 2000b:170)

(Hilmi Ziya ÜLKEN)

- Acıkınca yemek, uykusu gelince devrilip yatmaktır; (.)Bu sebepten tembellik işsiz kalmaktır.

(Onat, 2000a:37)

(H.Nusret ZORLUTUNA)

- Yüzüne ilk defa _ ve sevmeye hazırlanarak _ baktım:

(Yıldırım, 2001b:63)

(R.Halit KARAY)

- ...sonra bunları birer birer (–)İstanbul'da gördüğü maymun gibi(–) avurdundan çıkarıp ayakkabıların altına...

(Yörük vb., 2001a:74)

(Mahmut YESARİ)

- Oldukları yerde duramaz, kımıldanır, kıpırdanırlar; (.)Yataktan kalkamayanların bile gözleri kapıdadır.

(Yörük vb., 2001a:134)

(KARACAOĞLAN)

- Ağlayanlar bir gün güler, / Gamlanma gönül gamlanma_ (.)

(Sarıca ve Gündüz, 2002:217)

(Ziya GÖKALP)

- Sevgili kızım, insan için hürriyetsiz yaşamak çok güç_ (.) Benim iki hürriyetim.

(Batur ve Yıldırım, 2001c:115)

(Ö.SEYFETTİN)

- Artık dünyada bir tane olsun doğru adam yok _ (,) Dedi.

(Aktaş, vb., 1996b:10, 11)

(Ö.SEYFETTİN)

- Ben kırmadım_ (,) Dedi.

(Aktaş, vb., 1996b:229,230)

(Aka GÜNDÜZ)

- Ben gözlerine bakarken tekrar ettim_ (:))

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 1999:248)

- O sırada doğa ne durumdadır_ (?)

(Yıldız, 2000c:177)

- Şair kırlara günün hangi vaktinde gitmiştir_ (?)

(Aktaş, vb., 1996b: 145)

- Sait Faik, Fransa'ya hangi amaçla gitmiştir_ (?)

(Aktaş, vb., 1996b:77)

- "Kışların ardında redif sesi var" dizesiyle ne anlatılmak isteniyor_ (?)

(Şahin ve Öneş, 1995:17)

- Hayatın güneşinin doğması ne demektir_ (?)

(Yıldız, 2000c:100)

- Şiiri oluşturan kıt'alar kaçar dizeden oluşmaktadır. (?)
(Yıldız, 2000c:65)
- Onun bu konudaki özdeyişlerini yazınızda nasıl gösterdiniz. (?)
(Yıldız, 2000b:196)
- Bu davranışı onun hangi yönünü ortaya koyuyor. (?)
(Yıldız, 2000b:127)
- Eski bir şairimiz, dostluk için ne söylemiştir. (?)
(Yıldız, 2000b:119)
- Başka söyleyecek lâfları yok mu? (?)
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:205)
- “De” aşağıdaki cümlelerin hangisinde bağlaç görevinde kullanılmıştır. (?)
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:139)
- Öğretim birliğinin sağlanmasına neden gerek duyulmuştur. (?)
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:210)
- En zor durumda bile vatanımıza niçin sahip çıkmalıyız. (?)
(Onat, 2000c:16)
- Çalıkuşu'nun, Munise'yi tanıdıktan sonra mutlu olduğunu, hangi sözlerinden anlıyoruz. (?)
(Onat, 2000a:156)
- Evde hayvan beslerken nelere dikkat ediyorsunuz. (?)
(Batur ve Yıldırım, 2001a:24)
- Olay nerede geçmektedir. (?)
(Batur ve Yıldırım, 2001a:128)

- ...cümlesinde insanın hangi özelliği anlatılmaktadır.?(?)
(Aktaş, vb., 1996b:175)
- Yazar bu mektubunda içinde bulunduğu hangi durumu anlatmaktadır.?(?)
(Aktaş, vb., 1996b:167)
- Şair kırlara günün hangi vaktinde gitmiştir.?(?)
(Aktaş, vb., 1996b:145)
- Dilimizi geliştirip güzelleştirmek için ne yapmalıyız.?(?)
(Batur ve Yıldırım, 2001c:100)
- Genç; şişeye, yastığa ve mendile niçin gereksinim duymaktadır.?(?)
(Batur ve Yıldırım, 2001c:85)
- “Delicesine” sözcüğünü başka nasıl söyleyebiliriz.?(?)
(Şahin ve Öneş, 1995:9)
- “Kışlanın ardında redif sesi var” dizesiyle ne anlatılmak isteniyor.?(?)
(Şahin ve Öneş, 1995:17)
- Doru kısarak niçin yolkılığa bırakılmıştır.?(?)
(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:52)
- Kâğıt tomarları niçin bir kenara atıldı.?(?)
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:138)
- Yazarken aşağıda belirtilenleri göz önünde bulundurunuz. (:)
(Yıldız, 2000c:39)
- Plânlı yazıda üç bölüm bulunur. (:)
(Batur ve Yıldırım, 2001a:13)
- Atasözlerinin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz. (:)
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:246)

- Aşağıdaki tümcelerın yazılışına dikkat ediniz. (:)
(Sarıca ve Gündüz, 2002:42)
- Yazı üç bölümden oluşmaktadır. (:) (Yıldız, 2000c:19)
- Yukarıdaki iki dize şöyle de yazılır. (:) (Sarıca ve Gündüz, 2002: 14)
- Birtakım yabancı şehirlerin,dağların, akarsuların ve göllerin isimleri, dilimize Türkçedeki okunuş biçimiyle yerleşmiştir. (:) Wien: Viyana, Ginevre: Cenevre
(Külekçi, 2000a:168)
- Dil bilgisinde kökleri ve ekleri ayırt etmek için kısa çizgi kullanılır. (:) *sev-gi*
(Külekçi, 2000a:151)
- Okurken şunlara dikkat ediniz. (:) (Aksakal, Çelik ve Savaş, 1999:40)
- Kelimelerin hecelerini ayırt etmek için de kısa çizgi kullanılır. (:) *kör-pe*
(Külekçi, 2000a:151)
- Saat ve dakikaları birbirinden ayırt etmek için de nokta kullanılır. (:) *19.30*
(Külekçi, 2000a:81)
- Türk şiirinde günümüze kadar üç çeşit ölçü kullanılmıştır. (:) (Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:47)
- Bu metinde şu özellikleri görüyoruz. (:) (Külekçi, 2000c:166)
- ...bu tür birleşik fiiller ayrı yazılır. (:) (Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:196)

- Yazınızda aşağıdaki plâna uyunuz. (:)

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 1999:120)
- Tanıtırken aşağıdaki yolu izleyiniz. (:)

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 1999:180)
- Mısraların ilk kelimesi normal olarak büyük harfle başlar. (:)

(Külekçi, 2000b:12)
- Nokta, soru işareti ve ünlem işaretinden sonra gelen her cümlemin başında büyük harf kullanılır. (:)

(Külekçi, 2000b:12)
- Mektuplarda hitaplar büyük harfle başlar. (:)

(Külekçi, 2000b:121)
- Kütüphanecilik alanında yazar adı ile eser başlığı arasına iki nokta konulur. (:)

(Külekçi, 2000b:189)
- Geçen yıllardaki bilgilerinize dayanarak şu soruları yanıtlayınız. (:)

(Gül ve Köktürk, 2001c:2)
- Okuduğunuz şiiri aşağıdaki sorular çerçevesinde açıklayınız. (:)

(Gül ve Köktürk, 2001c:90)
- Bu öyküyü aşağıdaki sorular ışığında inceleyiniz. (:)

(Gül ve Köktürk, 2001c:104)
- Şiiri şekil yönünden inceleyelim. (:)

(Sarica ve Gündüz, 2001:18)
- ...her paragrafta aşağıdaki görüşleri inceleyelim. (:)

(Sarica ve Gündüz, 2001:105)

- Aşağıdaki ek eylem yazılışlarına dikkat edelim. (:)
(Sarica ve Gündüz, 2001:166)
- Aşağıdaki cümlelerde “ki”nin yazılışına dikkat edelim. (:)
(Sarica ve Gündüz, 2001:143)
- Yazıyı plân yönünden inceleyelim. (:)
(Sarica ve Gündüz, 2001:140)
- Aşağıdaki soru cümlelerinin yazılışına dikkat edelim. (:)
(Sarica ve Gündüz, 2001:136)
- Afiş hazırlarken aşağıdaki sırayı izleyiniz. (:)
(Yıldız, 2000c:196)
- Aşağıdaki cümlenin özne ve yüklemine bulalım. (:)
(Yıldız, 2000c:66)
- Dilekçe yazarken şu noktalara dikkat edilmelidir. (:)
(Batur ve Yıldırım, 2001c:140)
- Anlatırken şunlara dikkat ediniz. (:)
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:45)
- Yazıyı plânı yönünden inceleyiniz. (:)
(Sarica ve Gündüz, 2002:26)
- Okuduğumuz yazıyı türü yönünden inceleyelim. (:)
(Sarica ve Gündüz, 2002:57)
- Mektubu plânı yönünden de inceleyelim. (:)
(Sarica ve Gündüz, 2002:57)
- Bu düşüncüyü aşağıdaki görüşlere göre açıklayınız. (:)
(Sarica ve Gündüz, 2002:60)

- Aşağıdaki sorularla ilgili bir çalışma yapınız. (:)

(Sarica ve Gündüz, 2002:70)
- Aşağıdaki ek eylemin yazılışına dikkat ediniz. (:)

(Sarica ve Gündüz, 2002:76)
- Yazara göre aşağıdaki soruları yanıtlayınız. (:)

(Sarica ve Gündüz, 2002:76)
- Aşağıdaki unvan ve lâkapların doğru yazılışını gösteriniz. (:)

(Sarica ve Gündüz, 2002:99)
- Aşağıdaki nitelemelere dikkat ediniz. (:)

(Sarica ve Gündüz, 2002:117)
- Yazıyı plânı yönünden inceleyiniz. (:)

(Sarica ve Gündüz, 2002:124)
- Tümcenin ögelerini bulalım. (:)

(Sarica ve Gündüz, 2002:132)
- Bu kez tümceyi şöyle söyleyelim. (:)

(Sarica ve Gündüz, 2002:132)
- Yazı, aşağıdaki plâna göre yazılmıştır; bu plânı dikkatlice inceleyiniz. (:)

(Sarica ve Gündüz, 2002:155)
- Aşağıdaki tümcelerde geçen bağ eylemleri bulalım; hangi ek ile nasıl türetildiğini yazarak gösteriniz. (:)

(Sarica ve Gündüz, 2002:176)
- Yazınızı aşağıdaki plâna göre yazınız. (:)

(Şahin ve Öneş, 1995:5)

- Aşağıdaki kelimelerin anlamlarını sözlükten bulup cümlede kullanınız. (:) (Şahin ve Öneş, 1995:7)

- ... bir kişiden ayrıldığınız zaman neler hissettiğinizi aşağıdaki plâna göre yazınız. (:) (Şahin ve Öneş, 1995:9)

- Siz de aşağıdaki cümlelerin öğeleri bulunuz. (:) (Şahin ve Öneş, 1995:14)

- Yazıyı plâni yönünden inceleyiniz. (:) (Sarica ve Gündüz, 2002:189)

- Metni plâni yönünden de inceleyelim. (:) (Sarica ve Gündüz, 2002:195)

- Sıralı tümceleri aşağıdaki şemadan inceleyiniz. (:) (Sarica ve Gündüz, 2002:240)

- Olayı hikâye ederken aşağıdaki plândan yararlanınız. (:) (Şahin ve Öneş, 1995:15)

- Sözü açıklarken aşağıdaki plândan yararlanınız. (:) (Şahin ve Öneş, 1995:29)

- Konuşmanızı hazırlarken aşağıdaki plândan yararlanınız. (:) (Şahin ve Öneş, 1995:46)

- Aşağıdaki kelimelerin anlamlarını sözlükten bulup cümlede kullanınız. (:) (Şahin ve Öneş, 1995:48)

- Okuduğunuz parçanın plânını beraberce çıkaralım. (:) (Şahin ve Öneş, 1995:59)

- Yazınıza başlamadan önce aşağıdaki plândan yararlanarak bir plân yapınız. (:)

(Şahin ve Öneş, 1995:50)

- Aşağıdaki kelimelerin anlamlarını sözlükten bulup cümlede kullanınız. (:)

(Şahin ve Öneş, 1995:52)

- “Öğrenci, çaresiz, inanç” kelimelerinin köklerini ve eklerini beraberce inceleyelim. (:)

(Şahin ve Öneş, 1995:54)

- Okuduğunuz şiirin I. kıtasının kafiye şemasını birlikte yapalım. (:)

(Şahin ve Öneş, 1995:64)

- Yazınızda aşağıdaki plânı uygulayınız. (:)

(Aksakal, vb., 1999:20)

- Yazıda geçen aşağıdaki kelimelerin anlamlarını öğrenip cümlede kullanınız. (:)

(Tekişik ve Özaltun, 1996:17)

- ... konuşma çizgisi de konulabilir . (.)

(Kapulu, 1994:18)

- Buna göre bu bölümlere ne ad verildiğini söyleyiniz? (.)

(Batur ve Yıldırım, 2001a:102)

- Bu cümlelerin sonuna niçin üç nokta konulduğunu söyleyiniz? (.)

(Onat, 2000b:67)

- Yazıda ayrıca kişilerin davranışları ile ilgili açıklamalar yay ayaç içinde verilmiştir? (.)

(Onat, 2000b:185)

- Bunların gelişmesiyle bilim ve teknik arasındaki ilişkiyi açıklayınız? (.)
(Onat, 2000b:207)
- Harita Hong Kong'un yerini bulup hangi ülke toprakları içinde kaldığını belirtiniz? (.)
(Onat, 2000a:115)
- ... neler öğrendiniz? Söyleyiniz? (.)
(Onat, 2000a:117)
- Yazının giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini gösteriniz? (.)
(Onat, 2000a:198)
- Sinekli Bakkal Sokağı ayrıntılı olarak anlatılıyor? (.)
(Batur ve Yıldırım, 2001b:169)
- "Ocak" kelimesi eş sesli bir kelimedir? (.)
(Onat, 2000c:217)
- Birinci beşlikte bahçeye çıkan öğrencilere seslenilmektedir? (.)
(Onat, 2000c:114)
- Düşüncelerinizi söyleyiniz? (.)
(Onat, 2000c:22)
- Ulubatlı Hasan'ın elindeki kalkanı atmasının nedenini söyleyiniz? (.)
(Koyuncu ve Koyuncu, 2003:189)
- Yurt savunması en önemli, en onurlu, en kutsal bir görevdir? (.)
(Sarica ve Gündüz, 2002:151)
- Metnin giriş bölümünde Türk dilinin yabancı etkilerden kurtulması, edebiyat ve güzel sanatların ise batı seviyesine çıkarılmasının gerekliliği vurgulanıyor? (.)
(Yıldız, 2000b:196)

- Yazar,dostlukla ilgili düşüncelerini okuyucuyla paylaşır tarzda ve onlarla konuşuyormuşçasına ortaya koyuyor; (.)
(Yıldız, 2000b:120)
- Bu bilgilerinizi anımsayınız; (.)
(Yıldırım, 2001a:27)
- İçli: Kolay duygulanıp incinen duygulu, hassas, hisli; (.)
(Aksakal, vb., 1999:31)
- Ünlü(“)Kerem ile Aslı(”) halk hikâyesi
(Kapulu, 1994:138)
- Satır sonunda sözcükler hecelerinden bölünebilir, (;) ancak hece kesinlikle bölünmez:
(Gümüş, 2002a:5)

2.6. Kısa Çizginin Kullanılmaması veya Yanlış Yerde Kullanılması

Bu bölümde, satır sonu olmadığı hâlde kesme işareti ile bölünen kelimeler yer almaktadır. Yanlış bölmeler koyu tonda, kullanılmayan işaretler ise parantez içerisinde gösterilmiştir.

(Mehmet TURGUT)

- Gübre tesisleri ve pet-ro kimya fabrikaları inşa hâlinde imiş.
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:170)

(Mehmet TURGUT)

- Bu koku etrafa başka bir hususiyet veri-yor.
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:169)

(Kemalettin TUĞCU)

- Şuracıktaki bakkal otuzdan satı-yormuş.
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:158)

(Bilgilik Webster Ansk.)

- Sultan Selim devrinde devşirme yoluyla Acemi Oğlanlar Oca-ğı'na alındı.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:143)

(Yusuf Ziya ORTAÇ)

- ... evine yeni bir ina-nışla girmelidir.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:99)

(Yaşar KEMAL)

- Açıkça bir ma-vidir bu.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:83)

(Emin ÖZDEMİR)

- ... karpuzları yokluyor; olmuşla-rını topluyorduk.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:16)

(Nemci ONUR)

- Yorgundurlar, hemen uyu-muşlar diye düşündüm.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:196)

(M.Kemal ATATÜRK)

- Bu yol üzerinde ileriye değil, geriye bakmak cehalet ve gafletinde bulunanlar u-mumî medeniyetin coşkunun seli...

(Onat, 2000a:190)

(Ö.SEYFETTİN)

- Dün sabah yayladan inerken zavallı uçuru-ma yuvarlandı.

(Aktaş, vb., 1996b:12)

(Özcan KÖKNEL)

- Kendi bedensel gücünün sınırların tanır, bö-ylece bu sınırlarını aşan zorlamadan kaçınmayı bilir.

(Gümüş, 2002a:216)

(Y.Kadri KARAOSMANOĞLU)

- ... nerede ise buraya da gelir-ler,...

(, Aktaş, vb., 1996b:188)

(A.Tufan YAZMAN)

- Güzel ve güneşli bir havada orman içinden dolanıp giden asfalt bir yoldan İsviçre'ye doğru kayarken içimiz, Montrand köyünden edindiğimiz izle-nimlerle ve kendi köylerimiz için en temiz dileklerle doluydu.

(Yıldırım, 2001a:143)

(Mehmet KEMAL)

- İçlerinden Avrupa'ya gi{-} denler de oldu.

(Batur ve Yıldırım, 2001a:36)

(Z.Fahri FINDIKOĞLU)

- altın kub{-} be altında olanlar ara{-} sında arka kapıdan çıkarken gözlerimiz, eski top namlusuna saplandı.

(Aktaş, vb., 1996b:104)

(Haldun TANER)

- Komşusuzluk onların buradaki ezik duru{-} munu daha da vurguluyor.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 1999:201)

(N.Fazıl KISAKÜREK)

- Cinlerin beynimde yaptığı düğün, / Sulardan, seslerden, gecelerden (ve)

(Onat, 2000b:218)

- Ana fikri des-tekleyen fikirlere de yardımcı fikirler denir.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 1999:11)

- ... daha önce pahalı buldu-ğu peynirden niçin aldı?
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:160)
- Ses tonuna, vurgulamalara, ha-reketlere dikkat edilir.
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:60)
- ... masalı okuyanlar ile evini, oca-ğın cennet gibi yapanların başına.
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:57)
- ... ikilemeler ayrı yazılır ve iki-lemelerin arasına noktalama işareti konulmaz.
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:157)
- Eserlerinde daha çok toplum-sal konuları işlemiştir.
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:180)
- ...merak uyandırıcı serüvenler anlatılmak{-}
tadır.
(Aktaş, vb., 1996a:107)

2.7. Gerekli Yerlerde Kesme İşaretinin Kullanılmaması

Kesme işareti, "kişi, yer, eser ve kanun adlarına getirilen iyelik ve hâl eklerini ayırmak için kullanılır"¹⁴.

Nasreddin Hoca, söz grubundaki 'Hoca' sözcüğü artık bir unvan olmaktan çıkmıştır. Nasreddin Hoca, Yunus Emre gibi isimlerde ikinci unsur ilkiyle kalıplaşmıştır. Soyadı gibi değerlendirilmeleri gerekir.

(Ör:Nasreddin Hoca'nın)

(Mehmet ÖNDER)

- Nasreddin **Hocanın** Köyünde (Hoca'nın)

(Külekçi, 2000a:181)

¹⁴ İmlâ Kılavuzu, TDK Yayınları, Ankara, 2004, 39

(Mehmet ÖNDER)

- Nasrettin **Hocanın** Köyünden (Hoca'nın)

(Yıldırım, 2001c:110)

(S.Kemal KARAALİOĞLU)

- Nasrettin **Hocaya** birgün: (Hoca'ya)

(Gül ve Köktürk, 2001c:119)

(Melâhat ÖZGÜ)

- Akşehir'de Nasrettin **Hocanın** türbesi önündeyiz. (Hoca'nın)

(Sarica ve Gündüz, 2001:213, 216)

(Melâhat ÖZGÜ)

- Nasrettin **Hocayı** aralarında görmek isteğinden doğmuştur. (Hoca'yı)

(Sarica ve Gündüz, 2001:213, 214, 215)

(Abdi İPEKÇİ)

- **Türkiyemiz** yer yer, bölge bölge folklorik sanatlar bakımından ayrıntılar ve çeşitlilikler gösteren bir memleket. (Türkiye'miz)

(Batur ve Yıldırım, 2001c:110)

(Hasan OLALI)

- **Türkiyemiz** bir turist cennetidir. (Türkiye'miz)

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:111)

(Bertolt Brecht)

- **Dünyamız** bir yıldız olmadığına göre, Ay da dağlarla, vadilerle kaplı bir yer olamaz. (Dünya'mız)

(Batur ve Yıldırım, 2001c:145)

(Muhittin SEVİLEN)

- **Karagözüm** meramım bir letaif idi. (Karagöz'üm)

(Batur ve Yıldırım, 2001a:168)

(Muhittin SEVİLEN)

- **Karagözüm** bilmeceye cevap vereceğin zaman sorarsın: (Karagöz'üm)
(Batur ve Yıldırım, 2001a:168)

(KARACAOĞLAN)

- Bakmaz mısın **Karacoğlan** hâline? (Karac'oğlan)
(Aktaş, vb., 1996b:194)

(A.NESİN)

- Nasrettin **Hocanın** Sevgili Çocukları (Hoca'nın)
(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:113)

(Hasan OLALI)

- Deniz kıyıları, yüce dağları, ormanları, gölleri, çağlayanları vb. güzellikleri yanında **Türkiyemiz**, en eski uygarlıkların anılarını da sınırları içine alır.

(Külekçi, 2000b:42)

(O.Şaik GÖKYAY)

- **Gökyayım** ne desem ziyade değil / Bu sevgi bir kuru ifade değil.

(Gökyay'ım)

(Aktaş, vb., 1996b:155)

(İsmail KARAKURT)

- En çok **Allahımı** (Allah'ımı)

(Aktaş, vb., 1996a:201-202)

(Mehmet YARDIMCI)

- Kır çiçekleri gibi açarım **Anadoluma** (Anadolu'ma)

(Aktaş, vb., 1996a:80)

(Peyami SAFA)

- **ATATÜRKÜMÜZ** (ATATÜRK'ÜMÜZ)

(Şahin ve Öneş, 1995:10)

(Ö.SEYFETTİN)

- Ancak Şah **İsmailin** İstanbul'a gönderdiği elçiye karşılık olarak ...

(İsmail'in)

(Yörük vb., 2001c:217, 218)

(A.HAŞİM)

- Yüksek kaldırımda küçük bir tekne ve kirli bir su içinde parayla götürülen felâketzede bir fok balığının zalim sahiplerine karşı Himaye-i Hayvanat Cemiyeti(Hayvanları Koruma Cemiyeti)**nin** açtığı dava, yıldızlardan uzanan münevver bir elin şefkat ve merhamet hareketini andırıyor.

(Külekçi, 2000b:174)

(Yaşar KEMAL)

- ...Bu çölü, susuzluğu, yalım yelini gördükten sonra

Hindistanda, Arabistan

da, dünyanın öte yerlerinde suyu neden kutsal saymışlar, ona neden tapmışlar anladım. (Hindistan'da, Arabistan'da)

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:65)

(H.Basri ÇANTAY)

- Birden neşeli bir sesle Nizameddin **Nazife**: (Nazif'e)

(Şahin ve Öneş, 1995:43)

(Halim YAĞCIOĞLU)

- **TÜRKİYEM TÜRKİYEM** ANA TOPRAK (Türkiye'm)

(Aksakal, vb., 1999:28)

- Nasrettin **Hocadan** Fıkralar (Hoca'dan)

(Koyuncu ve Koyuncu, 2003:38)

- Bu fıkralardan yararlanarak Nasrettin **Hocanın** kişilik özellikleri hakkında neler söyleyebilirsiniz? (Hoca'nın)

(Koyuncu ve Koyuncu, 2003:40)

- Denizin **neyleyeceği** bilinmez.(n'eyleyeceği)

(Batur ve Yıldırım, 2001b:87)

2.8. Kesme İşaretinin Yanlış Kullanılması

Yapım eki almış kelimelerin sonuna gelen çekim ekleri ile unvanlara, cins adlara getirilen ekler, kesme işareti ile ayrılmaz.

Kesme işareti satır sonuna geldiği zaman yalnız kesme işareti kullanılır; ayrıca çizgi kullanılmaz.

Aşağıdaki cümlelerde,yukarıda verilen kuralların ihlâli ile birlikte bir de unvan ile çekim ekinin ayrı yazılıp araya herhangi bir işaret konmaması şeklinde hatalar da mevcuttur.

(N.Sami BANARLI)

- Ben **Türkçe'nin** ezeli bir âşığıyım.

(Şahin ve Öneş, 1995:38)

(O.Yüksel SERDENGECİ)

- ... Akseki **Türkçesi'yle** daş erikleri, boz armutlar.

(Tekişik ve Özeltun, 1996:17)

(O.Veli KANIK)

- Görmeyin **Hoca daki** heyecanı.

(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:80)

(O.Veli KANIK)

- Sonra **Hoca ya** der ki:

(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:80)

(Ömer SEYFETTİN)

- Mehmet efendi **Müftü'ye** rastgeldikçe:

(Aktaş, vb., 1996b:11)

(S. Faik ABASIYANIK)

- Vaktiyle bu **Ada'ya** bu zamanda kuşlar uğrardı.

(Onat, 2000c:249)

(S.Faik ABASIYANIK)

- Vaktiyle bu **Ada'ya** bu zamanda kuşlar uğrardı.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:97)

(S.Faik ABASIYANIK)

- **Ada'nın** tek tepesine gittiklerini gördüm.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:97)

(S.Faik ABASIYANIK)

- **Ada'nın** tepesine çıkanlar kuşları nasıl ve niçin avlıyorlar?

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:100)

(S.Faik ABASIYANIK)

- Önceki zamanlarda **Ada'ya** kuşların geldiği,

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:100)

(M.Ziya ÜNSAL)

- Ve en sonunda da Polat Dağları-
'nın eteklerine varacağız.

(Yıldız, 2000a:77)

(C.Sıtkı TARANCI)

- Affan **Dede'ye** para saydım./ Sattı bana çocukluğumu.

(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:20)

(C.Atuf KANSU)

- Mustafa Kemal'in gözlemleri, **O'na** yurt savaşının boyutlarını öğretmiştir.

(Yıldız, 2000b:226)

(H.Nusret ZORLUTUNA)

- Urfa'da "Kumandan **Paşa'nın** hanımına üç çift bilezikle üç beşibirlik getirdim."

(Aktaş, vb., 1996b:53)

(H.Suphi TANRIÖVER)

- Bayram **Paşa'nın** İstanbul'da yaptığı nüfus sayımını esas tutarak 1100 takım esnaftan bahseder.

(Aktaş, vb., 1996a:211)

(Yaşar KEMAL)

- Bu çölü, susuzluğu, yalım yelini gördükten sonra Hindistanda,

Arabistan-(')

da,dünyanın öte yerlerinde suyu neden kutsal saymışlar, ona neden tapmışlar anladım.

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:65)

(C.FARREFE)

- Mustafa Kemal **Paşa'nın** kırk bir yaşında olduğunu söylemişlerdi bana.

(Şahin ve Öneş, 1995:30)

- Metin üzerindeki çalışmalar, **Türkçe'nin** iyi öğretilmesi konusunda...

(Aktaş, vb., 1996b:9)

- Okuduğunuz parça, Nihat Sami Banarlı'nın "**Türkçe'nin** Sırları" isimli eserinden alınmıştır.

(Şahin ve Öneş, 1995:39)

- Şahin **Efendi nin** yaşadıkları, Şahin **Efendi ye** karşı tavırlar,...

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:154)

- Şahin **Efendi yi** fiziksel ve ruhsal yönleriyle yansıtan bölümlerin olduğunu gördünüz.

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:154)

- Çoban, **Müftü’ye** göre nasıl bir insandır?

(Aktaş, vb., 1996b:13)

3. DİZGİ HATALARI

"Dizgi, matbaa harflerini, basım için kelimeler, sayfalar meydana getirecek şekilde dizme, düzenlemedir"¹⁵.

Ders kitaplarında tespit edilen hatalar, genellikle bir harfin veya bir rakamın yanlış yazılmasından kaynaklanmaktadır.

Dizgi hatası bulunan cümleler aşağıya listelenmiştir.

(Y.Kadri KARAOSMANOĞLU)

- Kuşbaz Hüseyin Bey, çiftlik evinde otuz **yıldız** güvercin beslemektedir.
(yıldır)

(Yıldırım, 2001a:111)

(O.Musa ÇELİK)

- Bütün **hayatımızı** dolduran olaylar bu gerçeğin belgesidir. (hayatımızı)
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:242)

(R.Eşref ÜNAYDIN)

- Bu konuşmadan sonra General Harbord, **Hüseyen** Pektaş’a demiş ki:
(Hüseyin)

(Yıldız, 2000c:226)

(E.Cem GÜNEY)

- (“)Gayri dile bizden dilediğini!” Deyince Hazreti Süleyman mührü Süleyman’ı basıp ferman üstüne ferman yağdırır.

(Yıldız, 2000b:170)

(A.PÜSKÜLLÜOĞLU)

- Bir tek anasından başka kimseciği yoktu Hermi___yas’ın. (Hermiyas)

(Batur ve Yıldırım, 2001b:83)

¹⁵ Örnekleriyle Türkçe Sözlük,C.1, MEB yayınları, Ankara, 1995 .683

(Oktay AKBAL)

- Dostluklar azalıyor **çoğumuzda**. (çağımızda)

(Onat, 2000a:147)

(Ş.Enis REGÜ)

- **1940** yılında Kayseri'nin Ağırnas köyünde doğan Sinan ... (1490)

(Onat, 2000a:57)

(Y.Bülent BAKİLER)

- O tezek topladığım kırlar **yaylılar**, (yaylalar)

(Onat, 2000b:56)

(F.Rıfki ATAY)

- Yeni yazının Türk dilindeki yabancı sözcükleri asıllarından uzaklaştırıp **ulusallaştırılamsı** ise onun zararına değil... (ulusallaştırılması)

(Batur ve Yıldırım, 2001a:47)

(P.SAFA)

- Fakat, Nüzhet,Doktor Ragıp ile **evlendirilmiştir**. (evlenmiştir; evlendirilmiştir)

(Aktaş, vb., 1996b:30)

(Nazım HİKMET)

- Salkım salkım üzümler, / Ve sonra kara **sapan** / Ve sonra kara sığır
(saban)

(Gümüş, 2002a:211)

(Cemal KUTAY)

- Metin **yalınlaştırılmış** ve yeniden düzenlenmiştir. (yalınlaştırılmış)

(Batur ve Yıldırım, 2001c:34)

(A.Hikmet PAR, A.ÖNEN)

- Çocuklarımıza ve gençlerimize özellikle varlığı, birliği, **hakkıyla** bağ-
daşmayan yabancı öğeleri ... (halkıyla)

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:144)

(Namık KEMAL)

- Kavgada ondan selâmet yol **yokur**. (yoktur)
(Yıldız, 2000c:144)

(M. Rauf İNAN)

- O yıllarda **Sivas** ilimizin...(Sivas)
(Kapulu, 1995:43)

(Sulhi DÖLEK)

- **İki** tebeşir **çizgisinini** arasına tutsak olmuştu Ömer. (iki, çizgisinin)
(Kapulu, 1995:14)

- Selânik ve **çeveresini** en çok neler etkilemekteydi? (çevresini)
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:49)

- Buna küçük ünlü uyumu **kınalı** diyoruz. (kuralı)
(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:164)

- ... şapkasının başından **uçuşunu** anlatmıştı. (uçuşunu)
(Öz ve Öz, 2002:211)

- Bu **yapıkların** özellikleri nelermiş? (yapıtların)
(Kapulu, 1994:161)

- **Ceraset** (cesaret)
(Öz ve Öz, 2002:105)

- Bu kalemilerin de **kurşum** kalemler gibi rahat tutulabile... (kurşun)
(Onat, 2000b:21)

- Ertesi sabah **Robenson**'un gemi ile ilgili ilk gördüğü şey nedir?
(Robinson)
(Sarıca ve Gündüz, 2001:183)

- İnanın,onların **çocukları** da kitap okur. (çocuk)
(Sarıca ve Gündüz, 2001:72)

- **Aşağıdaki** iki dizede hangi sözcükler terimdir? (aşağıdaki)
(Sarica ve Gündüz, 2001:20)
- **Erciyas'tan** Kopan Çığ (Erciyes'ten)
(Külekçi, 2000b:188)
- “**Deyim**” sözcüğünün günümüzdeki söyleyişi nasıldır? (deyin)
(Yıldırım, 2001c:118)
- sel gibi **çoşmak** (coşmak)
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:19)
- ... duvara bitişik bir **kanapede** oturdukları... (kanepe)
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:14)
- Burada olduğu gibi, bir yazıda maddelerin sıralanmasında ve bir çizelgede alt alta gelen aynı sözlerin veya söz gruplarının tekrar yazılmasını önlemek **izin** denden(“)işareti kullanılır. (için)
(Koyuncu ve Koyuncu, 2000b:87)
- Halikarnas Balıkçısı(**1986**-1973) (1886)
(Yıldız, 2000a:183)
- “Bak gittiğin yola olmasın yanlış, / Nasihat insana mektep sayılır. “ (”)
(Koyuncu ve Koyuncu, 2003:270)
- Kesik uçla, bitişik eğik yazı büyük ve küçük harfleri yazmak için, seçtiğiniz ucun beş veya sekiz katı eninde iki paralel **çezgi** çizersiniz. (çizgi)
(Yıldız, 2000b:148)
- Anne ile çocuğun birbirlerinden ayrılmak istemediklerini hangi **dravranışlarından** anlıyorsunuz? (davranışlarından)
(Onat, 2000a:97)
- Atatürk'e göre millî **ülkümüz** nedir? (ülkümüz)
(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:32)

- Bu özellikler birtakım somut kavramlardan **yararlınalarak** ayrıntısıyla ortaya konuyor. (yararlanılarak)

(Batur ve Yıldırım, 2001a:165)

- ...anlatma beceri ve alışkanlığı elde **temesine** imkân sağladığımız kanaatindeyiz. (etmesine)

(Aktaş, vb., 1996b:9)

- Parçayı bir kez daha **okuyunuzve** (okuyunuz ve)

(Kapulu, 1995:66)

- Aşağıdaki blok yazı örneğini **önceleyip** siz de “çalışkan, kazanır.” ata sözünü bloklayınız. (inceleyip)

(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:75)

- “Siz her zaman insanı mutlu edecek şeyleri düşünürsünüz.” Cümlesinde koyu yazılan sözcük ad olmadığı hâlde adın yerine kullanılan sözcüktür. (Koyu yazılan sözcük yok.)

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 1999:125)

- Metnin ana fikri **ne dir?** (nedir)

(Külekçi, 2000c:102)

- ...laboratuvar oluşturulması, **acatlar** ı kararlı oluşu, çalışkanlığı, gerçeklere bağlı kalınarak, yalın, abartısız bir biçimde anlatılmıştır. (icat)

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:61)

- **taşlanmak** (taçlanmak)

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:181)

- ...çevresiyle ilgili haberleri başkalarına iletme, **heberleşme** gereksiniminden doğmuştur. (haberleşme)

(Yörük vb., 2001a:15)

- Çocuğun **kalkmasına** yardım etmek için minik ellerini uzattı.
(kalkmasına)
(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:49)
- Bu yüzden yazının başlığı ilk **öğretmendir**. (öğretmenimdir)
(Yıldırım, 2001a:11)
- Yukarıdaki soruyla ilgili **düşünöcelerimizi** günlük türünde açıklayalım.
(düşüncelerimizi)
(Sarıca ve Gündüz, 2002:14)

3.1. Fazla Harf veya Hece Kullanılması

Bu bölümde, içerisinde fazla harf veya hece barındıran cümlelere yer verilmiştir. Fazla harf ve heceler, koyu tonda gösterilmiştir.

(R.Tevfik BÖLÜKBAŞI)

- Destan-ı ömrümün okur dinlerim. (ömrümü)
(Aktaş, vb., 1996b:122)

(E.Cem GÜNEY)

- İşte o batan şehir bu suların altında yatıp duruyor. (İşte)
(Yıldız, 2000b:170)

(Sulhi DÖLEK)

- İki tebeşir çizgisinini arasına tutsak olmuştu Ömer. (çizgisinin)
(Kapulu, 1995:14)

(Komisyon)

- ...Atatürk'ün, nutkun hazırlanmasına verdiği önemi belirtmektedir.
(verdiği)
(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:152)

(M.Ziya ÜNSEL)

- Önce yanlarına yaklaşmak, taa diplerine kadar gitmek lâzım.
(Yıldız, 2000a:77)

(R. Halit KARAY)

- Buz gibi derisi ısıtırken dudaklarımı yaktı; **g**ezdikçe ağızıma serinlik, rayiha, usare doluyor. (ezdikçe)

(Onat, 2000b:138)

(Âşık Şeref TAŞLIOVA)

- Anayasa hükümleri, kanunları, / Bütün bizim için yapılır bunlar. (kanunlar)

(Batur ve Yıldırım, 2001b:214)

- Bu bölümden neden söz edilmektedir? (bölümde)

(Batur ve Yıldırım, 2001a:195)

- Kapanış konuşmasına genellikle yapılan konuşmacıların ana düşün cesi belirtilerek başlanır. (konuşmaların)

(Gümüş, 2002c:243)

- Büyük bir acı vb. nedeniyle çok üzölmeky. (üzölmek)

(Sarica ve Gündüz, 2001:133)

- Yazar kendi düşöncesi yönünde okuyucuların uyarmak ve duyarlı kılmak istiyor. (okuyucuları)

(Batur ve Yıldırım, 2001a:226)

- Mektupta iki arkadaşının yakınlığı hangi sözlerle ortaya konuluyor? (arkadaşın)

(Batur ve Yıldırım, 2001b:144)

- Atatürk bu sözöyle (Yaşamda en gerçek yol gösterici bilimdir.)Türk toplumunun bilimsel olmayan düşöncelerin,görüşlerin ve inançların etkisinden kurtarma amacını gütmüştür. (toplumunu)

(Batur ve Yıldırım, 2001b:245)

3.2. Eksik Harf veya Hece Kullanılması

Bu bölümde, eksik harf veya heceli cümleler yer almaktadır. Eksik harf ve heceler parantez içinde gösterilmiştir.

(O.Veli KANIK)

- Güzelim bahar rüzgârında ter kokular **(ı)**; (kokuları)
(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:48)

(Melâhat ÖZGÜ)

- Türbesi önünde, şenliklere katılması için Nasre**(d)**din Hocayı çağırma
mız çağrışımlarımızın simgesi olmuştur.
(Sarica ve Gündüz, 2001:214)

(Salih SARICA)

- Evet, düşüncelerini iletebilmek ve inandırıcı**(cı)** olmak bir önderin...
(Sarica ve Gündüz, 2002:131)
- Şiirde zaman zaman benzetmelere başvurularak anlatım daha canlı
ve ilgi çekici bir duruma getir**(i)**lmeye çalışılmıştır. (getirilmeye)
(Kapulu, 1994:152)

- **(b)**unalım (bunalım)
(Külekçi, 2000a:100)

- Yazı, macera romanı türü**(n)**dedir. (türündedir)
(Sarica ve Gündüz, 2001:157)

- Duruma hâkim olmak: Kon**(t)**rolü ele geçirmek
(Sarica ve Gündüz, 2002:148)

- İkinci dört beyit**(t)**e, şairin güvercinde gördüğü özellikler ve kendisinde
bıraktığı etkiler anlatılmaktadır. (beyitte)
(Gümüş, 2002b:127)

- ... özgürlük, bağımsızlık düşünces(**i**); (düşüncesi)
(Sarica ve Gündüz, 2002:155)

3.3. Büyük / Küçük Harfin Yanlış Kullanılması

"Türkçede harflerin küçük (minüskül) ve büyük (majüskül) olmak üzere iki biçimi vardır.Yazıda yaygın olarak küçük harf kullanılır. Ancak belirli yerlere büyük harflere başvurulur"¹⁶.

Özel adlar ve özel ada bağlı saygı sözcükleri, sanlar ve takma adlar büyük harfle başlar. Ayrıca cümlenin bittiğini gösteren nokta, üç nokta, soru ve ünlem işaretlerinden sonra da büyük harf kullanılır. Cins adlar ise küçük harfle yazılır.

İncelenen kitaplarda bu kurala uymayan cümleler aşağıya listelenmiştir.

(Mehmet ÖNDER)

- Nasrettin Hoca **köyü** var.

(Yıldırım, 2001c:110)

(F.Fazıl TÜLBENTÇİ)

- Dürbünle iyice tetkik ettikten sonra sessiz duran **T**abyalarda Türklerden kimse kalmadığını, düşmanın duruma hakim olduğu anlaşıldı.

(Yıldız, 2000c:94)

(E.Naci GÖKŞEN)

- Bu amaçla Atatürk, 1932 yılında Türk Dil Kurumunu kurdurdu. **bu** alandaki çalışmalara bizzat katıldı.

(Yıldız, 2000b:223)

(E.Cem GÜNEY)

- Gayri dile bizden dilediğini!"**D**eyince Hazreti Süleyman mührü Süley man'ı_basıp ferman üstüne ferman yağdırır.

(Yıldız, 2000b:170)

¹⁶ İmlâ Kılavuzu, TDK yay., Ank., 2004, 21

(Ş.Enis REGÜ)

- **sinan**, yeniçeri ocağının geleneklerine göre eğitim görüyor, askerliğe ve yeniçeri düzenine alıştırılıyordu.

(Yıldız, 2000b:37)

(S.BATUR,C.YILDIRIM)

- Bir **İngiliz** deneme yazarının tiyatro ile ilgili sözleri, bu açıdan ilginç bir yanıt niteliği taşıyor.

(Batur ve Yıldırım, 2001b:189)

(C.Sıtkı TARANCI)

- Soranlara **Selâmlar**.

(Batur ve Yıldırım, 2001c:137)

(Sulhi DÖLEK)

- ...istiyordu. **İ**çimizden biri

(Kapulu, 1995:14)

(E.HEMINWAY)

- Sonra yine yakalıyor ya da yakalar gibi oluyor. **o** yöne doğru hızla yüzüyor.

(Gül ve Köktürk, 2001b:55)

(R.Nuri GÜNTEKİN)

- Bursa, Çanakkale, **İ**zmir, Kuşadası gibi yerlerde çalışır...

(Sarica ve Gündüz, 2002:158)

(R.Nuri GÜNTEKİN)

- Korka korka başını kaldırdı, **K**ıvrıcık kirpiklerinin arasında iki lâcivert...

(Sarica ve Gündüz, 2002:158)

(Ö.SEYFETTİN)

- Artık dünyada bir tane olsun doğru adam yok. **D**edi.

(Aktaş, vb., 1996b:10, 11)

(Ö.SEYFETTİN)

- Ben kırmadım. **Dedi**.

(Aktaş, vb., 1996b:229,230)

- Çömlekoğlu **Ve** Ailesi

(Kapulu, 1994:122)

- Yüklemler cümlelerin sonunda mı yer almıştır? Niçin? **neresinde** olduğunu söyleyiniz.

(Yıldırım, 2001c:123)

- Her konuda **Rapor** yazabilir.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 1999:71)

- Öğretmen, yazar. **müfettişlik**, millet vekilliği yaptı.

(Aktaş, vb., 1996a:221)

- Yüklemler, cümlelerin sonunda mı yer almıştır? Niçin? **Neresinde** olduğu söyleyiniz.

(Yıldırım, 2001a:124)

4. EK FAZLALIĞI

"Ek, kelime bünyesinde görülen, tek başına mânâsı olmayan ve kullanılmayan; ancak köklerle birleşmek suretiyle kullanılan ve mânâ ile ilgili bir vazife gören şekillere denir"¹⁷.

Cümleden çıkarıldığında cümlenin anlamı düzeliyor, anlatım durulaşıyorsa bu ek fazladır.

Ek fazlalığını, fazla harf veya hece bulunan cümleler başlığı altına almamızın sebebi fazlalıkların tamamının ek olmasıdır. Fazlalıklar, kalın-italik şekilde verilmiştir.

¹⁷ ERGİN, Muharrem: Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri için Türk Dil Bilgisi, Bayrak yay. İstanbul, 1997, 114

(çev.Ülkü TAMER)

- O kadar hızlı, o kadar dikkatsizce **sine** gelmişti ki...

(Gül ve Köktürk, 2001b:55)

(Talip APAYDIN)

- Fırsat buldukça dışarı **lara** çıkardım.

(Yörük vb., 2001a:39)

(İpek ONGUN)

- Ne kültür **lü** kızım, içim dışım taş oldu. (kültürü)

(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:141)

- ... iş amacıyla yazılan ticarî mektuplar resmî mektuplar **ındandır**.

(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:100)

- ... cumhuriyet devir **lerinin** en yoğun tarih kitabıdır.

(Yıldırım, 2001b:125)

- Bir sözcüğün sözlükteki ilk anlamına gerçek anlam **ı** diyoruz.

(Yıldırım, 2001b:29)

- "... cümlesin **inde** yüklemi, özneyi ve tümleçleri bulunuz.

(Kapulu, 1994:162)

- 1970 yıl **larından** itibaren...

(Aktaş, vb., 1996a:171)

5. YANLIŞ VEYA EKSİK EK KULLANILMASI

Bilindiği üzere ekler, kelime içinde gramer vazifeli şekillerdir. Bir ekin yanlış kullanılması veya hiç kullanılmaması cümlelerin anlaşılabilmesi demektir.

Aşağıdaki cümlelerde yanlış kullanılan ekler kalın-italik, parantez içerisinde ise cümleyi anlamlı hâle sokacak ekler verilmiştir.

(çev. Doğan ÖZBAY)

- Kendi(**si**)ni hafiflemiş hissetti.

(Yörük vb., 2001a:162)

(Haldun TANER)

- Bulursun her bir konu(**yu**) / Yırma yıpratma onu.

(Yörük vb., 2001a:144)

(Abbas SAYAR)

- Tay da aynı(**si**)nı yaptı.

(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:51)

(Sait Faik ABASIYANIK)

- ...kasaplar ve fakir öğrenciler kocaman fabrika duvarına sırt(**lar**)ını verirler.

(Yıldırım, 2001b:67)

(Turhan FEYZİOĞLU)

- Her şey(**i**) okurdu,...

(Öz ve Öz, 2002:86)

(Hilmi DİLİBAL)

- Yanındaki uzun boylu**sun(y)**u göstererek:

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:116)

- Bu sözcüklerin hangi anlam(**lar**)a geldiğini belirtiniz.

(Yıldırım, 2001b:55)

- İstiklâl Marşı'mızın her satırındaki heceleri sayarsanız bazı satır(**lar**)da bir hece eksik olduğunu görürsünüz.

(Aksakal, vb., 1999:13)

- Bunları söylemezseniz siz de marangozluk kitabını okuyan fakat boş sandıklar üzerinde çoluk çocuğu ile yemek yemeye mahkûm olan adama benzer(**siniz**).

(Yıldırım, 2001c:160)

- Geriye Edirne'den Erzurum'(**a**) kadar...

(Kapulu, 1994:198)

6. METİNDE CEVABI BULUNMAYAN SORULAR SORMA

"Türkçe ders kitaplarına seçilecek metinler, yazarların eserlerinden ya aynen ya da kısaltılarak alınmaktadır. Metin bütünlüğü ve konu akışı açısından, metinlerin kısaltılmaları her zaman geçerli bir yol değildir. Çünkü uygun bir bölümü bulup, ora-dan metni kesip almak gerekir. Alınan bölümün de kendi içinde bir bütünlüğü olmalıdır"¹⁸.

Kitaplara kısaltılarak alınan metinlerin bir kısmında yukarıda belirtilen hususlar dikkate alınmadığından ortaya, metnin kitaba alınmış kısmında geçmeyen kelimeler ve olaylarla ilgili sorular çıkmaktadır. Bu durum kısaltmanın başarısını olumsuz şekilde etkilemektedir. Öğrenci, sözcük çalışmalarında verilen kelimeyi veya metin altında sorulan sorunun cevabını metinde bulamamaktadır.

Hatalı örnekler aşağıya listelenmiştir.

- Eşek sudan gelinceye kadar dövmek. (Metinde geçmiyor)
(Yıldırım, 2001a:66)
- Feride, içeriği nasıl betimliyor? (Cevabı metinde geçmiyor)
(Yıldırım, 2001a:109)
- Feride,Munise'nin yanında neler düşünüyor? (Cevabı metinde geçmiyor)
(Yıldırım, 2001a:109)
- Türküler yakmak (Metinde geçmiyor)
(Yıldırım, 2001a:51)
- İtibar, kaval (Metinde geçmiyor)
(Yıldırım, 2001c:13)

¹⁸ AYTAŞ, Gıyasettin: "Türkçe Ders Kitaplarının Yazımında Metin Seçimi ve Metin Altı Sorularının Hazırlanmasında Dikkat Edilmesi Gereken Bazı Hususlar", Türk Yurdu Dergisi, Sayı: 162-163 Ankara, 2001, 59

- Debelenmek (Metinde geçmiyor)
(Yıldız, 2000a:141)
- İcat, tesadüf eseri (Metinde geçmiyor)
(Yıldız, 2000c:164)
- Yazara göre, anketçilerin hoşlandığı soru nedir? (Cevabı metinde geçmiyor)
(Onat, 2000b:24)
- Ayranı kabarmak (Metinde geçmiyor)
(Öz ve Öz, 2002:171)
- Reform, deha, gaflet, dalâlet (Metinde geçmiyor)
(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:134)
- Hâkimiyet, payidar, mahiyet, kudret (Metinde geçmiyor)
(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:93)
- Sefer, kutsal (Metinde geçmiyor)
(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:53)
- Ankara'da meclis binası yapılıyordu. (Metinde geçmiyor)
(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:106)
- Köhne (Metinde geçmiyor)
(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:152)

7. OKUNUŞLARI VERİLMEYEN ALINTI KELİMELEER

Bu bölümde Türk yazım sisteminin ihlâl edildiği örnekler yer almaktadır. Oysa, "Aynen yazılması gereken yabancı kelimelerin yanlarında parantez içinde Türkçe okunuşları da gösterilir"¹⁹ maddesine, ilgili yönetmelikte yer verilmiştir.

¹⁹ MEB Ders Kitapları Yönetmeliği- Kitapların Hazırlanması ve İncelenmesi ile İlgili Esas ve Usuller Tebliğler Dergisi, S.2434, 03.07.1995, 599

(Res. İsmail AĞAN)

School (Metinde yer alan okul resminin üstüne yazılmış.)

(Yıldız, 2000b:86)

(DUVIL)

▪ **Mrs.**Edison hayretle haykırdı: (Türkçe okunuşu da verilmemiş.)

(Batur ve Yıldırım, 2001a:157-158)

(Fabllerden Seçmeler)

▪ **Mercedesle** yarışan **Wolksvagen**,... (Türkçe okunuşları verilmemiş.)

(Kapulu, 1994:16)

8. AÇIKLAMASI YETERSİZ YAPILMIŞ KELİMELELER

Bir kelimenin eş anlamlısını bilmek, o kelimeyi açıklamak demek değildir. Araştırmamızda az sayıda da olsa eş anlamlısı verilerek açıklandığı düşünülen ama öğrencinin zihnindeki soru işaretini silemeyen örneklerle rastlanmıştır.

▪ Müspet: **Pozitif**

(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:131)

▪ Teori: **Kuram**

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:122)

▪ Tuğ: **sorguç**

(Yıldırım, 2001b:102)

▪ Çentik açmak: **Çentik oluşturmak**

(Öz ve Öz, 2002:68)

9. BİLGİ VEYA YORUM YANLIŞLIĞI

Ülkemizde ders kitapları, en önemli ders aracıdır. Bu kadar önemli bir yere sahip olan kitapların öğrenciyi yanlış düşünmeye itecek hatalardan mümkün olduğunca arındırılmış olması gerekir.

Aşağıdaki bölümde, kimi zaman yazarın bir konu ile ilgili şahsî yorumlar yaptığı, kimi zaman dil bilgisi hataları göze çarpmaktadır.

(Mustafa BAYDAR)

- Atatürk **en** büyük kitap dostu idi.

(Onat, 2000c:9)

(Sosyal Bilimler Ansiklopedisi)

- **Matematik derslerindeki başarısından dolayı** öğretmeni ona “**Kemal**” adını taktı.

(Tekişık ve Özaltun, 1996: 20)

(Yeni Resimli Bilgi Ansiklopedisi)

- Thomas Edison, 11 Şubat **1947**de ABD’nin Milan kentinde doğdu.

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:60)

Dildeki en küçük birim **harftir.** ses)

(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:31)

- Abant Gölü: Bolu il sınırları içinde, çamlık tepelerle çevrili **güzel** bir göl

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:57)

- Çünkü eğitim, **ancak okumakla** olur.

(Yıldırım, 2001b:75)

- Ad durum ekleri: **-i / -e / -de / -den** ‘dir. (ilgi durum eki[n]In verilemiş)

(Sarica ve Gündüz, 2001:71)

- Özel adlara eklenen **yapım ekleri** kesme işareti ile ayrılmaz:
Atatürkler
(Ç.E)
(Sarıca ve Gündüz, 2001:67)
- Anlamdaş sözcükler, **her zaman** birbirinin yerini tutar.
(Yıldırım, 2001a:29)
- **Cümlelerin sonuna nokta** konur. (Anlama göre ünlem işareti ve soru işareti de konabilir.)
(Yıldırım, 2001a:14)
- Günlük tutan kişiler de vardır. Onlar, yıllar sonra bu defterlere yazdıklarını okuyunca büyük **mutluluk** duyarlar.
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:13)

10. DİL BİLGİSİ KURALI YANLIŞLIĞI

"Bir dilin ses, şekil ve cümle yapısını inceleyip kaidelerini ortaya koyan ilim dalı"²⁰na dil bilgisi denir.

Türk dil terminolojisinde yaşanan sorunun bir benzeri de dil bilgisi kurallarının belirlenmesinde ortaya çıkmaktadır. Günümüzde maalesef her dilcinin hatta her Türkçe ders kitabı yazarının kendisine ait birtakım kuralları mevcuttur. Türkçe bilmekle dil bilgini olmak eşdeğer değildir. Kuralın çıkış noktasını bilmeyen kitap yazarları, hiç sorgulamadan kendilerince uygun gördükleri dilcilerin koydukları kuralları benimsemiş ve onları ders kitaplarına koyarak önce öğretmenlere sonra da öğrencilere kabul ettirmeye çalışmışlardır. Ayrıca kitapların yazımı tamamlandıktan sonra iyi bir şekilde gözden geçirilmemesi sonucunda tamamen yanlış bilgiler de öğrencilere sunulmaktadır.

²⁰ Örnekleriyle Türkçe Sözlük,C.1, MEB yayınları, Ankara, 1995, 663

Aşağıda örneklendirilen yanlışlar, kalın-italik olarak gösterilmiştir.

- ses---***len***---di---m
Ad K. **Y.E** Ç.E Ç.E.

le-----n

Y.E Y.E

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:116)

- gez---***in***---(i)---yor---du---m
Kök **Ek** Ek Ek Ek Ek

(i)---n---(i)
Y.S Y.E...Y.S

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:55)

-***len***,-***leş*** : baş***lan***-, söz***leş***-, göz***len***-, giz***len***-

le-n ; la-n, le-ş
(Yıldırım, 2001c:77)

- -***len***: ses-***len***(mek), sinir-***len***(mek)
-***leş*** : söz-***leş***(mek), katı-***laş***(mak)

le-n ; la-n; le-ş
(Gül ve Köktürk, 2001c:55)

- karşı---***laş***---***ma***---***dığı***---mız
kök Y.E Ç.E Ç.E Ç.E

karşı---la---ş---ma---dığı---ı---mız
kök y.e y.e y.e y.e y.s ç.e
(Sarica ve Gündüz, 2001:59)

- gel ---***e***---bil---ir---miş (-a/-e sesleri yardımcı ses değil zarf-fiil ekidir)
Eyl. **Y.S** Eyl. Zaman Eki

(Yıldırım, 2001c:80)

- Bu kocaman / güzellik: ***İsim*** Tamlaması (Sıfat tamlamasıdır)
(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:58)

- Emir kipi çekimi:

I. T.K: gel

II.T.K: gelsin

I.Ç.K: gel-in (gel-iniz)

II.Ç.K: gel-sinler

(I.tekil ve çoğul şahsın emir çekimi yoktur.)

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:107)

- demir / yürek : **Takısız isim** tamlaması (Sıfat tamlamasıdır)
Tmlyn Tmlnn
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:94)
- toprak / ana : **Takısız isim** tamlaması (Sıfat tamlamasıdır)
Tmlyn Tmlnn
(Kapulu, 1994:90)
- Tamlama ekleri: -ın / -i
Örnek: Evin kapısı boyandı.
Çiçekçinin gülleri*i* solmuş. (Tamlama eki değil, İyelik III T.K.ekidir)
(Yıldırım, 2001a:64)
- Çekim Ekleri:
 1. Çoğul ek
 - 2.Adın durum ekleri
 - 3.Soru eki
 - 4.İyelik eki
 5. Tamlama ekleri: Ör.:okul*un* yolu
(-un:İlgi durum eki, -u ise III.T.kişi iyelik ekidir.)
(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:56)
- Çoğul ekleri, **tamlama ekleri**, iyelik ekleri, ad durum ekleri, fiillerin kip ve kişi ekleri birer çekim ekidir. (Tamlama eki, ilgi durum ekidir)
(Yıldız, 2000b:96)
- Tamlayanı zamir olan belirtili isim tamlamalarına “**zamir tamlaması**”da denir. Örnek:her birinin üslûbu (Zamir Tamlaması olarak adlandırılan bir tamlama çeşidi yoktur.)
(Külekçi, 2000c:135)
- Geniş zaman eki: **-r** (-ar/-er ekleri verilmemiş)
(Yıldırım, 2001a:97)

- koş-**uyor**-du: Öykü birleşik zaman (koş---u---yor---du)
(Yıldırım, 2001c:68)
- ...dilimizde iki heceli birtakım sözcüklere –ı/ -i/ -u/ -ü ünlüleri ya da bu ünlülerle başlayan bir ek getirildiği zaman **ikinci hecedeki ünlüler düşer**.
(dar ünlüler düşer)
(Öz ve Öz, 2002:82)
- yurt-du:yurtta (-du değil, -da eki gelmelidir.)
(Yıldırım, 2001a:68)
- *Gel-* eyleminin **gelecek** zaman kipine göre olumlu, olumsuz, soru ve olumsuz soru biçimlerine göre çekimlenişi aşağıdaki gibidir:
geli**yorum** gelmi**yorsun** gelmi**yor** musun? (“-yor” Şimdiki Zaman Ekidir)
(Gümüş, 2002a:87)

Doğan Kardeş Dergisi

- Telgraf merkezinde gündüz hayli iş **vardıysa** da geceleri azalıyordu.
var----dı-----ise
İ.K :B.:G.Z Şart (İsim köklerinin birleşik çekimi yoktur.)
(Koyuncu ve Koyuncu, 2003:78)
- Bilim ve akıl yalnız geleceğimiz konusunda bize önderlik **etmez**.
Yüklem(önderlik etmez)
(Koyuncu ve Koyuncu, 2003:265)
- Siz de kök hâlinde olan, “göz” kelimesine “-cü, -**lem**, -lük” eklerini getirerek gövde hâlinde yeni kelimeler oluşturunuz. (-le-m)
(Külekçi, 2000a:56)
- Türkçe kelimelerde, köklerde ve eklerde yer alan ünlüler, kalınlık-incelik yönünden birbirine uyar.Ör.: Çavuşumuz da yaralanınca **kumandayı Hasan** aldı. (Türkçe sözcük değildir)
(Koyuncu ve Koyuncu, 2000b:30)

- Geniş zamanın olumsuzu I Çoğul Kişilerde –**me**, öteki kişilerde –mez/-maz biçimindedir. (-me / -ma biçiminde verilmelidir. Ayrıca I.Tekil ve Çoğul şahsın olumsuzu *_me*'dir.)

(Öz ve Öz, 2002:180)

- ... kuralına **büyük ünlü uyumu** denir. (kalınlık-incelik uyumu denilmelidir.)

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:20)

- “Candan dost az bulunur.”

↓
Y.E

↓
Ç.E

{ bul- u- n- u- r }

{ F.K Y.Ü F.F.y.e Y.Ü G.Z III.T.Ş }

(Şahin ve Öneş, 1995:55)

11. SIKLIK ORANI DÜŞÜK KELİMELERİN KULLANILMASI

Kelimeler, canlı varlıklardır. Doğar, büyür ve ölürler. Yaşadıkları dönem içerisinde varlıklara, duygulara, düşüncelere vs. ad olurlar. Zamanla kendilerine olan ihtiyaç azalır veya tamamen ortadan kalkar ve kelime ölür. Yerine yeni kelimeler doğar.

"Bilindiği üzere Cumhuriyet sonrasında gerçekleştirilen Türk dil reformunun amacı, uzun zamandan beri dilin bir parçası durumunda olan Arapça ve Farsçaya ait dilbilgisi özelliklerini ve bunlardan ödünç alınmış binlerce sözcüğü tasfiye etmektir"²¹.

"Türkçenin, Arapça ve Farsçanın etkisinden kurtulması çabaları sürerken özellikle 1970'li yıllarda herkes kendi beğeni ve anlayışına göre yeni kelimeler üretmeğe başladı. Bazı kişiler, Türkçe bilmekle, dil bilgini olmayı eşdeğer gördüler. Arapça, Farsça kökenli kelimelerin yanında bazı Türkçe kelimelere bile yeni örnekler yaratıldı. Kelime üretenlerin pek çoğu Türkçenin yapısını ve kurallarını bilmediği için Türkçenin yapısına ve dil mantığına aykırı pek çok kelime ortaya çıkardılar"²².

²¹ LEWIS, Geoffrey: Trajik Başarı-Türk Dil Reformu-Giriş, Gelenek yay. İstanbul-2004, 17

²² GÜNAY, Umay Türkçe: "Türkçeye Saygı", Türk Yurdu Dergisi, Sayı: 162-163 Ankara, 2001, 172

"Türkçe Programı'nda öğrencilerin kelime dağarcığını, Türk Dil İnkılâbı ve çağdaş gelişimi doğrultusunda zenginleştirmek"²³ özel amaçlar içerisinde yer almıştır. Ancak ders kitaplarındaki kimi sözcükler, sözlüklerde bile yoktur.

Aşağıdaki bölümde, yeni ortaya atılan veya anlamı herkesçe bilinmeyen kelimeler kullanılması sebebiyle hatalı görülen cümleler listelenmiştir.

(Ferzan GÜLER)

- Kültür Merkezine vardığında, günlerin iyice kısaldığının **ayirdına** vardı.

(Sarica ve Gündüz, 2001:196)

(çev. S. EYÜBOĞLU)

- Bu kötü **yönsemeleri** yaşın küçüklüğüne ve işin önemsizliğine bakarak hoş görmek tehlikeli bir eğitim yoludur.

(Yıldız, 2000b:99)

(Âşık Gülpaşa Dursun)

- Koca Arsiyan'da derin göllere / **Ürküsüz** korkusuz dalın turnalar.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 1999:213)

(Z.GÖKALP)

- Gelecekte artık haksızlık, adaletsizlik, **özgürlüksüzlük** yoktur.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:108)

(Fahri ERİNÇ)

- Dördüncü gün edebiyat, tiyatro kültürü, genel bilgi üstüne yalın kat bir yoklamadan sonra **dilmaç**, beni bir köşeye çekti.

(Yıldız, 2000a:23)

(Fahri ERİNÇ)

- **Dilmaç** elimi kavrayıverdi.

(Yıldız, 2000a:24)

²³ MEB: "Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı", Tebliğler Dergisi, S.2098, 26.10.1981

(N.ATAÇ)

- ***İnanların*** yapıcı olduğu söylenir.

(Yıldız, 2000c:32)

(N.ATAÇ)

- ***İnanlar*** yayıldıkça birçok kişiyi bir araya toplar.

(Yıldız, 2000c:32)

(N.ATAÇ)

- Ancak ***inanın*** yapıcı olduğunu söyleyenler bir yandan da yıkıcı olduğuna dikkat etmeyenlerdir.

(Yıldız, 2000c:32)

(A.AFETİNAN)

- Atatürk'ün ***Düşünsel Yaşamı***

(Batur ve Yıldırım, 2001a:213)

(G.DAYIOĞLU)

- Gözleri karanlığa alışınca, içini dayanılmaz bir ***ürkü*** kapladı.

(Gümüş, 2002b:244)

(Hüseyin TOPÇUGİL)

- Kanında kökleri yaşam ağacının / Bir ***ansık*** arama kendi dışında.

(Gümüş, 2002c:186)

(Sevim SELİMOĞLU)

- ... ve özgürlük ***savaşımına*** girişmişlerdi.

(Gümüş, 2002a:36)

(Pınar KÜR)

- Durumu ilk ***ayırımsayan***, Nurdan'ı izleyen Muammer'di.

(Gümüş, 2002a:9)

(Y.Kadri KARAOSMANOĞLU)

- ... kadını bir türlü köyüne göndermek ***olası*** olmadı.

(Öz ve Öz, 2002:24)

(A.Muhip DIRANAS)

- Onların hevesine **uyaraktan...**

(Kapulu, 1994:168)

(BEYDABA)

- Bu **ürkünç** yıkımı görünce...

(Kapulu, 1994:28)

(Komisyon)

- ... uygarlık yolunda elinde ve kafasında tuttuğu meş'ale **olumlu** ilimdir.

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:133)

(Bilim ve Teknik Ansiklopedisi)

- ... bilgisayar da insan **usu** için aynı rolü oynuyor.

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:163)

(İlhan TARUS)

- **Akıl dengesi** pek de yerinde sayılmaz.

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:27)

(M. Müfit KANSU)

- ... hükümet biçimi bu memleketin **gönenc**, mutluluk ve ilerleyişine yeterli gelmeyecektir.

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:35)

(Komisyon)

- Sanatsız kalan bir **ulusun** hayat damarlarından biri kopmuş demektir.

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:68)

(E.Ziya KARAL)

- **Özgürlük** Savaşı'nı herkese öğretti.

(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:141)

(Abbas SAYAR)

- Yarış günlerini **anıladı**.

(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:51)

(Abbas SAYAR)

- ... birbirine karışan **bağrıntılı** sesler haykırdılar.

(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:51)

(O.Kâzım ATOK)

- Birleştirecek Anadolu'nun **dirik** gücünü.

(Yörük vb., 2001b:213)

(Hüseyin SEZGİN)

- Bu sırada harımda diktiğin enginarlar büyüdü, **yożup** gider;...

(Yörük vb., 2001b:126)

(Namık KEMAL)

- İnsan vatanını sever; çünkü özgürlüğü, rahatı, hakkı, **yararlanmaları** ancak vatan sayesinde vardır.

(Kapulu, 1995:36)

(T.Kutsi MAKAL)

- Benden önce göreve başlayan Mehmet Duran, çay sunarken **utançlı** gibiydi.

(Gül ve Köktürk, 2001a:20)

(Fikret OTYAM)

- Aksaray'ın sayılı sanat **anıtlarındandır.**

(Yörük vb., 2001a:249)

(H.Veldet VELİDEDEOĞLU)

- Atatürk'ün **istençli, uzak görüşlü**, sabırlı ve yürekli kişiliği bu Söylev' in her sayfasından yansımaktadır.

(Yörük vb., 2001c:89)

(Tarık Dursun K.)

- “Aman bu yazdıklarımı çocuklar okusunlar, okusunlar da **gönensin-ler!**” diye mi yazmışlardır?

(Sarıca ve Gündüz, 2002:19)

(Tarık Dursun K.)

- Masal, bir **anlatı** geleneğinin, bir evrensel kültür alışverişleri **kalıtının** kuşaktan kuşağa geçerek yaşatılıp zenginleştirilen örnekleridir.

(Sarıca ve Gündüz, 2002:19)

(ATATÜRKÇÜLÜK III)

- Atatürk'ün genel sekreteri **Bay** Hasan Rıza Soyak anlatıyor:

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000a:137)

(Tarık Dursun K.)

- Bir başka özelliği de anlatıcının kendi kişiliğinden, kendi görgü ve deneylerinden, kendi **yaratı** dünyasından özümleme katkılarda bulunmasıdır.

(Sarıca ve Gündüz, 2002:19)

(Tarık Dursun K.)

- ... bir arama tarama sonunda çocuklara en **uyarlı** kesitlerden bir güldeste de verirdim.

(Sarıca ve Gündüz, 2002:19)

(H.Feridun ES)

- ... ufacak tefecik bir kadından bir **azize** gibi bahseder.

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:28)

(M. Şevket ESENDAL)

- _ Verelim **bayım**,
_ **Bay** Haktartar,
_ **Bay** Sabri,

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:86)

(R.Nuri GÜNTEKİN)

- **Bay**, trenin kalkmasına yarım saat kala vagonun köşesine yerleşmiş.

(Yıldız, 2000b:15)

- Yazar, çocuk yaştaki kötü **yönsemelere** hoşgörülle bakıyor mu?

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000a:157)

- Nurullah ATAÇ'ın **biçemi** hakkında neler söyleyebilirsiniz?
(Batur ve Yıldırım, 2001c:68)
- Ağzı var dili yok: Pek sessiz, kendi **durumunda**
(Öz ve Öz, 2002:54)
- ... ve uygarlık yolunda elinde ve kafasında tuttuğu yol gösterici **pozitif** bilimdir.
(Sarıca ve Gündüz, 2002:54)
- ... güzel duygulara şiir dendiğini **anımsayınız**.
(Yörük vb., 2001a:42)
- Sözlü **yazının** ürünü olan, dinleyicileri hem güldüren hem de düşündüren düşündüren öykücükler vardır.
(Yıldırım, 2001b:29)
- İş mektupları, bir iş **ereğiyle** yazılan mektuplarıdır.
(Yıldırım, 2001b:89)
- senet: Bir kimsenin yapmaya veya ödemeye borçlu olduğu şeyi göstermek için imzaladığı resmî kâğıt, **belgit**.
(Sarıca ve Gündüz, 2002:96)

12. ANLAMLARI KARIŞTIRILAN KELİMELERİN KULLANILMASI

Anlamları birbirine karıştırılan kelimelerin kullanımı, aynı kökten türemiş ya da anlamca birbirine benzeyen sözcüklerin birbirlerinin yerine kullanılmasıyla ortaya çıkan bir anlatım bozukluğudur. Aykırı kelime kullanımı da denilen bu dil yanlışlığı sonucunda anlatılmak istenenin dışında bir anlam ortaya çıkar.

Anlamca benzerlik, özdeşlik değildir. Benzer sözcükler veya söz öbekleri arasında küçük de olsa anlam ayrılığı vardır. Bu ayrılıklara, sözcüklerin anlam inceliklerine özen gösterilmediğinde anlatım bozulur.

"Bir dilde aynı anlama gelen veya birbirine yakın anlamlı birden fazla kelimenin olması o dilin ifade gücünü artıran ayırıcı bir özelliğidir. Kelimeleri kökenleri yüzünden suçlu ilân edip kullanımdan düşürmek, yakın anlamlı kelimeleri topluca yok saymak, kültürümüzün taşıyıcısı konumundaki dilimize zarar verir. Aralarında ince anlam farkı bulunan kelimelerin işaret ettiği anlamı belirleme konusundaki bilgisizlik ve dikkatsizlik ise Türkçeyi yanlış kullanmaya yol açmaktadır"²⁴.

Aşağıda anlamaları karıştırılan kelimelerin kullanımı ile ilgili örnekler listelenmiştir.

(Atatürkçülük III.Kitap)

- ..., kaynaşmış, bu kadar eski ve bu kadar büyük bir insan **toplumu-nun** bugünkü çocuklarının tamamı tamamına birbirlerine benzemeleri mümkün müdür? (topluluğunun)

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000b:96)

(Sabahattin ÖNKİBAR)

- Onu, kendi dilinden tanıtmak; uzun ömründeki bol ve başarılı çalışma çizgisini içeren kısa hayat hikâyesini, **öz** düşünceleriyle vermek istedik. (kendi)

(Külekçi, 2000a:87)

(A.Hikmet PAR)

- Kimi insan vardır, **yaşam olaylarına** hep pembe gözlükle bakar. (yaşama)

(Külekçi, 2000a:99)

(Hikmet BİRAND)

- Eski **devlet başkanlarımızdan** Orgeneral Cemal Gürsel, Millî Birlik Komitesi Başkanı olarak 1960 yazında İzmir'e gittiği zaman...(Cunhurbaşkanlarımızdan)

(Külekçi, 2000a:145)

²⁴ ÖZKAN, Fatma: "Türkçede Anlam İncelikleri Yok mu Oluyor?", Eğitim Dergisi, Sayı:64-65, 2005 18

(Tevfik FİKRET)

- Demek biraz iyi işler, / **Birçok** alın teri ister! (Ter sıvıdır.Sayı ile ölçülmez.)
(Yıldız, 2000a:100)

(çev.Babil ÇEÇEN)

- Çalışmaya annenin dediği gibi her güçlüğü yenmeye kararlı, **güleç**
yüzlü gitmiyorsun...(Güler yüz, güleç yüz)
(Külekçi, 2000a:176)

(E.AMICIS)

- Çalışmaya annenin dediği gibi her güçlüğü yenmeye kararlı, **güleç**
yüzlü gitmiyorsun...(Güler yüz, güleç yüz)
(Yörük vb., 2001a:13; Ünal, Öner ve Bayrak 2001:102)

(Fakir BAYKURT)

- Birden öküzleri bırakıp köye gitmeye karar verdiğini **gördü**. (karar verdi)
(Yıldız, 2000a:217)

(M.Nihat ÖZÖN)

- Bakmak irade*li* ve **düşünceli** bir iştir. (irade ve düşünce gerektiren)
(Koyuncu ve Koyuncu, 2000b:21)

(C.Şakir KABAAĞAÇLI)

- Onlarda hiç ciciye biciye **yeltenmiş** görmedim. (yelteniş)
(Koyuncu ve Koyuncu, 2000b:111)

(Türkân GEDİK)

- **Ağlama** kertesinde de olsa sorunlarım, öğrencilerime aydınlık yüzle
görünmemeliyim. (Sorun, canlı bir varlık değildir. Ağlatma)
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:67)

(R.Halit KARAY)

- Bir şey **dikkatime çarptı**. (dikkatimi çekti)
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:135)

(J.STEINBECK)

- Sonra insan daima yapayalnız kalmaya mahkûm ***kalıyordu***. (oluyordu)
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:231)

(Cevdet YALÇIN)

- Kurtuluş Savaşı sırasında düşmanın kanlı süngülerini yüreğimizin derinliklerinde ***yaşadık***. (hissettik.)
(Yıldırım, 2001c:137)

(Murat SERTOĞLU)

- Artık, kömür almak için yabancı memleketlere el ***uzatmayacağız***.
(açmayacağız)
(Koyuncu ve Koyuncu, 2000a:111)

(H.Nusret ZORLUTUNA)

- Öğretmeninin sözüne ağabeyi önce kulak asmamıştı ama Osman gün günden işi ***azıtmış***; “okumak aşkı ile âdeta kendini kaybetmiş,...”(azıt-, kötü durumlar için kullanılır)
(Koyuncu ve Koyuncu, 2000a:142)

(Üzeyir GÜNDÜZ)

- Eğilip bakınca, bunun ne olduğunu ***tanımakta*** gecikmedim. (anlamakta)
(Yıldırım, 2001a:59)

(Ş.Nihal BAŞAR)

- Hepsi de bir elden, bir kalıptan çıkmış gibi ***ince boylu***, güneş saçlı, güneş yüzlü gençler. (ince, uzun boylu)
(Yıldırım, 2001a:95)

(S.Sırrı TARCAN)

- Kömürü ustaca ocağa atması ***yüzünden***, kısa sürede başateşçinin dikkatini çekti. (sayesinde)
(Sarica ve Gündüz, 2001:202)

(Akşit GÖKTÜRK)

- Çağdaş toplumlarda **okumasız** okur yazarların sayılarının gitgide artması...(okumayan)

(Gümüş, 2002b:1)

(Emin ÖZDEMİR)

- Onları **okumasız** okuryazarlar olarak yetiőtiriyoruz. (okumayan)

(Gümüş, 2002b:41)

(Füruzan)

- Deniz eri, yüzünde unuttuğu gülümsemesiyle, **saygılı** bekliyordu. (saygıyla)

(Gümüş, 2002b:36)

(Âşık Maksut KOCA)

- Demokrasi **tüm insanı** sevmektir, / Kucak açıp saran Mustafa Kemal (insanları, insanlığı)

(Batur ve Yıldırım, 2001a:101)

(Hazma EROĞLU)

- Bu şehirde oldukça **yoğun** kültür kurumları da vardı. (fazla, çok)

(Onat, 2000a:73)

(VOLTAİRE)

- Bir gün kraliçenin kaybolan köpeğini arayan **adamlarıyla** karşılaşırlar. (saray muhafızlarıyla)

(Onat, 2000a:207)

(Y.Kadri KARAOSMANOĞLU)

- Nice büyük adamlar vardır ki özel yaşamlarına girdiğimiz ya da insanlık yanlarını yakından incelemeye başladığımız zaman, bizi derin bir hayal kırıklığına uğratırlar. Atatürk'te **sorun** bunun bütünüyle tersidir. (durum)

(Batur ve Yıldırım, 2001b:92)

(B.Rahmi EYÜBOĞLU)

- Çocukluğun sana: “Ben onları bilmiyordum. Onun için **ağlıyorum**” dedirtti. Kara perçemli güzel çocuk bir gün gelecek tanımadığın insanların ölümüne de ağlayacaksın. (ağlamıyorum)

(Batur ve Yıldırım, 2001b:195)

(B.Rahmi EYÜBOĞLU)

- Çocukluğun sana: “Ben onları bilmiyordum. Onun için **ağlıyorum**” dedirtti. Kara perçemli güzel çocuk bir gün gelecek tanımadığın insanların ölümüne de ağlayacaksın. (ağlamıyorum)

(Onat, 2000c:31)

(S.Faik ABASIYANIK)

- Namazını kılmış, duasını **yapmıştı**. (etmişti)

(Yıldız, 2000b:23)

(E.Cem GÜNEY)

- Bir de bakar ki ne **baksın**: (görsün)

(Yıldız, 2000b:170)

(Hayat Ansiklopedisi)

- Osmanlı **mimarlığını** en olgun biçimine oluşturdu. (mimarîsini)

(Yörük vb., 2001a:111)

(Nezihe MERİÇ)

- Ve ben **yerli arkadaşlarımla** birlikte kırlara vurmuşum kendimi.

(buralı arkadaşlarımla veya buranın yerlisi arkadaşlarla)

(Yörük vb., 2001a:245)

(Afet ILGAZ)

- ... darbuka **yardımıyla** söylenen türkülere uyarak oynadılar. (eşliğinde)

(Yörük vb., 2001a:241)

(Erdal ATABEK)

- Sevgi eşitliğin **duyumsanmasıdır**. (hissedilmesidir)

(Yörük vb., 2001a:157)

(Ö.Asım AKSOY)

- Anlaşmazlıklarda bir atasözü en büyük **yargıcıdır**. (yargı verici, yargıya bağlayıcı)

(Yörük vb., 2001a:177)

(Haldun TANER)

- Tren bekleyen çocuklar oyalansın diye bir de salıncak **unutulmamış**. (konulmuş)

(Yörük vb., 2001a:143)

(Veysi YILDIRIM)

- Atatürk, bir gazetecinin “ mutlu musunuz?” **sözü** üzerine...(sorusu)

(Yıldırım, 2001c:18)

(Hasan OLALI)

- Türkiyemiz bir **turist** cennetidir: peri bacaları, Abant vb. doğa mucizeleri burada toplanmışlardır. (turizm)

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:111)

(Suna TANALTAY)

- Gerçek dostluk, inanç **artı** sevgi...

(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:91)

(Hasan OLALI)

- Anadolu'nun **yüzeyinde** yayılmış... (üzerine)

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:133)

(Aziz NESİN)

- Çünkü yedi yüzyıldan beri onun kalıtını(mirasını) **bölüşe üleşe** bitiremiyoruz. (bölüşe bölüşe, üleşe üleşe, paylaşa paylaşa)

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:114)

(Aziz NESİN)

- Nasrettin Hoca kadar, Türk halkını **belirleyen**, Türk halkının **ortaklaşa** niteliklerini ortaya koyan... (simgeleyen- ortak)

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:114)

(C.Atuf KANSU)

- Kuruyan, eskiyen dalları, **düşünceli**, ilerlemenin özeniyle budamalıyız.
(düşünerek, düşüncelice, düşünceli olarak, düşünceli hareket ederek...)

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:110)

(C. Atuf KANSU)

- Dikilen **dal** emek ister. (fidan)

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:110)

(C.Atuf KANSU)

- Ağaçlar arasında çok yaşayanlar vardır.Çınar ağacı **böyle** uzun yaşar.
(da)

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:109)

(Ahmet KÖKLÜGİLLER)

- Atalarımız, uzun **deneyler** sonunda vardıkları... (deneyimler, tecrübeler)

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:91)

(M. Şevket ESENDAL)

- **Nasıl ki** bu akşam da ağırdan alıyor. (işte)

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:86)

(C.Sıtkı TARANCI)

- **Renk renk kokularla** çiçekler (rengin kokusu olmaz)

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:49)

(H.Feridun ES)

- ... iyi bir insan olmak **etrafında** bir takım telkinler... (yolunda, için)

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:27)

(Oktay AKBAL)

- “dünyada dost vardır.” ilkesini **yaratmaya** çalışın. (yaşatmaya)

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:19)

(Oktay AKBAL)

- ... yaşama **eş bir anlam** vermemiz. (aynı anlamı)

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:18)

(Oktay AKBAL)

- Neydi beni onlarla yakınlık kurmaya **iteleyen** neden? (teşvik eden)
(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:18)

(Oktay AKBAL)

- İki kişinin dostluk kurmasının nedenleri sayısızdır, **içinden çıkılmaz bunun.** (saymaya kalksanız ,içinden çıkamazsınız)
(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:18)

(N.Sami BANARLI)

- Bunların **Allah** tarafından gönderildiğine inanan Uygurlar...
(Tanrı, Mani, Buda)
(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:120)

(Galip ARCAN)

- ... eşsiz ve **yüksek** bir hatıradır. (yüce)
(Yıldırım, 2001b:41)

(Veysi YILDIRIM)

- Mutlu bir **yaşantı** sürdürmek... (yaşam, hayat)
(Yıldırım, 2001b:54)

(C. LAFRANCE)

- ...imzalı bir resminizi ve **ufak** bir mesaj gönderir misiniz? (kısa)
(Yıldırım, 2001b:87)

(Suat TAŞER)

- Rüzgârlarım alabildiğine **hürriyetli** ise... (hürse, hürriyet yüklü ise)
(Yıldırım, 2001b:92)

(H.Âli YÜCEL)

- Zavallı köylü, ne olduğunu **şaşırmış**: (anlayamamış)
(Yıldırım, 2001b:101)

(Yusuf ZİYA)

- Merhametinizi **iğrendiren** dilenci.
(Yıldırım, 2001c:71)

(Turhan FEYZİOĞLU)

- Türk devrimi, ancak yetişecek güçlü; **aydınlık kafalı**, sağlam karakterli... (aydın, ileri görüşlü)

(Yörük vb., 2001c:151)

(çev.Y.Nabi NAYIR)

- ... mürekkep bulunmadığı için tarihimi şaşıracağımı **hatırladım**. (düşündüm)

(Öz ve Öz, 2002:66)

(Necmettin ÇEPEL)

- Bu nedenle ülkemizdeki bir numaralı çevre sorunu, ormanların **korunmasıdır**. (korunmamasıdır)

(Gümüş, 2002a:75)

(Gündüz ŞİMŞİR)

- Bu sürekli olursa hâlsizlik, yorgunluk; mide, bağırsak **şikâyetlerine**, terleme, iştahsızlık gibi şikâyetlere yol açıyor. (rahatsızlıkları)

(Gümüş, 2002a:119)

(H.Veldet VELİDEDEOĞLU)

- Atatürk'ün istençli, **uzak** görüşlü, sabırlı ve yürekli kişiliği bu Söylev'in her sayfasından yansımaktadır. (ileri)

(Yörük vb., 2001c:89)

(C.Atuf KANSU)

- Ne güzel yerlerdir çalışılan yerler, / Basım evi, fabrika, ray **döşenmesi**

(Onat, 2000c:50)

(Halikarnas Balıkcısı)

- O saplar... göğsümüzü delip deşmeye **savaşıyorlardı**. (çalışıyorlardı.)

(Yörük vb., 2001b:162)

(Ruhanî)

- Sevgidir, dağlara **orman ektiren**,... (ağaç diktiren)

(Sarıcı ve Gündüz, 2002:31)

(Talip APAYDIN)

- Toprağı, insanların anası olarak **kutsuyorum**.

(Yörük vb., 2001a:40)

- Olay öykünün kişileri olan Fatih Sultan Mehmet ve hocası Akşemsettin **tarafından** yaşanmıştır. (Olayı ... yaşamıştır.)

(Yörük vb., 2001a:60)

Her insanın okuyacağı kitap, yaşına, ilgisine ve kültürüne göre **değişiktir**.

(değişir veya değişmektedir.)

(Yıldız, 2000a:136)

- Hangi milletlerin geleceği **tehlikelidir?** (tehlikededir)

(Yıldız, 2000a:226)

- Bir dilin doğuşunu, kurallarını ve özelliklerini inceleyen bilim **adına** dil bilgisi denir. (dalına)

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000a:12)

- Son cümleye kadar olan bölümde olaylar geliştirilmiş, eskicinin yaşadığı şanssızlıklar sıralanarak konu **meraklı** bir hâle getirilmiştir. (ilgi çekici)

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000a:45)

- Sessiz okuma çalışmaları sırasında dudaklarınızı kıpırdatmamanız ve parmakla takip etmemeniz gerektiğini öğretmenleriniz sürekli **uyarıyor-dur**. (söylüyordur)

(Külekçi, 2000b:19)

- Okumanın **bilgisizlik** ve gösteriş aracı değil, davranışları geliştiren bir araç olduğu... (bilgiçlik)

(Gül ve Köktürk, 2001c:9)

- Dinleyici, toptancıl davranışı değerlendirmede için yersiz davranışlar **yapar**, anlaşma olanağı kalmaz. (sergiler)

(Gümüş, 2002c:56)

- Şiir ve makaleleri birçok dergi ve gazetede **yayınlandı**. (yayımlandı)
(Aktaş, vb., 1996b:41)
- Dilekçeye konu olan **neden**, açık olarak belirtilmelidir. (sebep)
(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:139)
- Metne göre Atatürk, sorunların çözümünde neleri **temel** alırdı? (esas)
(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:122)
- Tarihimizde şehitlik mertebesine ulaşanların hepsi Türk ulusunun **bilincindedir**. (hafızasındadır)
(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:164)
- İyi bir giriş, konuşma ve yazmaya **sağlam** bir yön verir. (doğru)
(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:12)
- Ünlüler, konuşma **aygıtımızın** değişik yerlerinden... (aygıt: cihaz, el yapımı insan buluşu) (Aracımız)
(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:160)
- ... cumhuriyet devirlerinin en **yoğun** tarih kitabıdır. (kapsamlı)
(Yıldırım, 2001b:125)
- Düz yazılarda cümle grupları yan yana gelerek paragrafları oluşturduğu gibi, şiirlerde dizeler **yan yana** gelerek kıtaları oluşturur. (alt alta)
(Kapulu, 1994:14)
- Bu adamın bağırtılarını duymamak için **gözlerini** kapattı. (kulaklarını)
(Gümüş, 2002a:34)
- Sevdiğiniz bir hayvanı **ya da** beslediğiniz bir kuşu... (örneğin)
(Öz ve Öz, 2002:83)
- ... milletlerin hayatında büyük yankılar uyandırmış **tarih** olaylarının... (tarihî)
(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:122)

- Atatürk'ün; **uzak görüşlülüğü**, çalışkanlığı, çok kitap okuması, sözünü tutması...

(Sarıca ve Gündüz, 2002:128)

13. SIRA YANLIŞLIĞI (TAKDİM-TEHİR HATASI)

Sıra yanlışlığı, bir cümle veya kelime grubunda önce gelmesi gereken unsurların sonra, sonra gelmesi gerekenlerin önce kullanılmasıyla ortaya çıkar. "Takdim tehir hatası"²⁵ veya tak'id de denilen bu yanlışlar, sıkça rastlanılan bir anlatım bozukluğudur.

"Bir sözcük kullanıldığı yere göre sıfat, zarf veya başka bir görev üstlenebilir. Bu sebeple, sözcüğün cümlede hangi görevle kullanıldığı göz ardı edilmemelidir. Ayrıca vurgulanan ögenin yükleme yakın olması, Türkçenin önemli bir özelliğidir; vurgulanması gereken öge, yükleme öteki ögelerden uzak kalırsa cümlenin anlamı değişecektir"²⁶.

Aşağıda verilen cümlelerde, altı çizili olarak gösterilen sözcük grubunun sonra, italik olarak verilen sözcük grubunun ise önce gelmesi gerekmektedir.

(Samim KOCAGÖZ)

- Ağaç o yıl gelen baharda öyle süslendi ki hep **toptan ağaç** mor salkım oldu.

(Sarıca ve Gündüz, 2001:224)

(R.Halit KARAY)

- Fakat sonbahar şekline gelince hırsını tüketmiş ve zevki olgunluğa ermiş **bir yaşlı sultan** kibarlığı alır.

(Külekçi, 2000b:15)

²⁵ ERCİLASUN, Ahmet Bican, (Müşterek): Yüksek Öğretim Öğrencileri İçin Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri, Yükseköğretim Kurulu Matbaası, Ankara, 1990, 201

²⁶ BİLGİN, Muhittin:age., 581

(Erdal ATABEK)

- *Çünkü yazmak için konuyu anlamak, **sözcükleri seçmek** ve konu üzerinde düşünmek zorundasınız.* (düşünmek, anlamak, sözcük seçmek sırası izlenmeli)

(Gümüş, 2002a:123)

(Oktay AKBAL)

- Sen çıkacaksın, karşısındakileri **bir saat**, **yarım saat** oyalayacaksın.

(Yıldırım, 2001c:114)

(Dede Korkut Hikâyeleri)

- **İki kürek kemiğinin üstüne boğanın** köpük bağlandı.

(Batur ve Yıldırım, 2001b:26)

(Kemal OCAK)

- Yapılan araştırmalarda **yanlış ve bilgisiz arazi**(nin) kullanımı nedeniyle...

(Batur ve Yıldırım, 2001a:145)

(Yaşar KEMAL)

- İmtihana girmiş, **yüzde yüz kazanacağından** emindi.

(Batur ve Yıldırım, 2001c:102)

(S.Faik ABASIYANIK)

- **Hepsinin canlıyken** pulları kadın elbiselerine, kadın kulaklarına, kadın göğüslerine takılmaya değer.

(Yıldırım, 2001b:33)

(B.Rahmi EYÜBOĞLU)

- Hele hele seyircilerin birisi salonun bir ucunda,öteki bir ucunda olursa yapayalnız **bir harika** filmin ...

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:56)

(R.Halit KARAY)

- ... lokmasını yutamamış gibi **bir sert** düğüm, hep susuyordu.

(Yörük vb., 2001a:73)

(Aziz NESİN)

- ... yani hem belli bir tarihte doğup ölmüş **bir tarihsel** kişidir hem de toplumun benimseyip simgeleştirdiği **bir toplumsal** kişidir.

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:113)

(İpek ONGUN)

- **Yalnız kararları** aldığınız zaman eziyetler de güçlükler de sonuç da bütünüyle size aittir.

(Kapulu, 1995:39)

(E.Cem GÜNEY)

- ... düşündükçe düşünür; **ömrünü**, **gününü** tüketirmiş.

(Yörük vb., 2001a:98)

(Halis ÖZGÜ)

- ... en iyi bir şekilde yapabileceği, dolayısıyla, başarılı olabileceği **bir-kaç** veya **bir** iş vardır.

(Yıldırım, 2001c:159)

(Derya CİNDALIK)

- **Bazı çaresi henüz bulunamayan hastalıklara** karşı çareler bulmak için...

(Aktaş, vb., 1996b:173)

(Panait Istrati)

- Gözünü ayırma ondan; âleme gülünç olmamak için **daha birkaç de-met** getireyim.

(Gümüş, 2002c:149)

(Refik DURBAŞ)

- Şimdiye dek **görüşlerini almak üzere bir konu ile ilgili olarak** kimse-lerle görüştünüz?

(Sarica ve Gündüz, 2002:122)

(Selâhattin BATU)

- **Bir yüklü** şehirdi burası, daha ilk bakışta saraylar, tapınaklar içinde.
(Gül ve Köktürk, 2001b:109)

(Nurettin ÖZDEMİR)

- Antalya'da **bir mavi** su / Gümüşhane'de **bir yeşil** bahçedir.
(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:54)

(Cahit KÜLEBİ)

- ... ve onların arasında kısa çayırılı **bir inişli** arazide...
(Yörük vb., 2001c:20)

(Abbas SAYAR)

- ... bakım zorlukları yüzünden yaşlı ve zayıf atlar **başiboş kirlara** sürülür.
(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:50)

(Ali PÜSKÜLLÜOĞLU)

- Her derde çare bulan, her hastalığı iyileştiren, ölüme **care de** bulur.
(...ölüme de çare bulur.)
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:88)

- *Okurken dudaklarınızı kıpırdatmayınız. **Sözcüklerin anlamını kavramaya çalışınız.** Gözünüzle okuyunuz.*
(Yıldırım, 2001a:60)

- Telgrafın **yıldırım**, **normal**, **acele**, lüks gibi türleri vardır.
(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:104)

- Tablalı ucu kâğıt yüzeyine **fazla bastırmadan tam oturarak** çizgiler çiziniz.
(Yörük vb., 2001a:45)

- Masalları, **sonradan araştırmacılar** yazıya geçirirler.
(Yörük vb., 2001a:102)

- Anadolu'ya yayılan kahve, keyif verdiği için **bir ara tarihimizde** yasaklanlanmıştır.

(Yıldırım, 2001c:102)

- **Okul ya da sınıf kitaplığından** *kitapları okumak için* nasıl aldığınızı anlatınız.

(Öz ve Öz, 2002:141)

14. TERİM YANLIŞLARI

"Bir ilim, sanat, meslek dalı veya herhangi bir konu ilgili özel ve belirli bir mânâsı olan kelimelere terim denir"²⁷.

"Terimler, yani bir disiplinde anlamı olabildiğince belirlenmiş sözcükler, entelektüel kültürün temelini oluştururlar. Bir terim sisteminde çokanlamlılık, eş anlamlılık gibi iletişimi aksatan anlam sorunları ya yoktur ya da en aza indirilmiştir. İdeal koşullarda her olgu için bir terim vardır."²⁸

Ortaklaşa kabul edilmiş bir terim sistemi yoksa, bir olgu farklı kişilerce farklı terimlerle karşılanır.

Ülkemizde, dilin arılaştırılma çabaları, siyasî tercihler vb. maalesef terim sorununu da beraberinde getirmiştir. Her dilci ve hatta her ders kitabı yazarı kendine göre terim üretmiştir. Bu durum, kitaplarda bir terimin yanına parantez açılarak iki, üç tane daha terim yazılmasına sebep olmuştur.

- Hikâye(**öykü**) Birleşik Zaman

(Gül ve Köktürk, 2001c:105)

- Rivayet (**söylenti**) Birleşik Zaman

(Gül ve Köktürk, 2001c:105)

²⁷ Örnekleriyle Türkçe Sözlük, C.4, MEB yayınları, Ankara, 1995, 2852

²⁸ ÜNDER, Hasan: Terimler Sorunu ve Felsefe Dili Olarak Türkçe, Türk Yurdu Dergisi, Sayı: 162-163 Ankara, 2001, 419

- Buna temel anlam (***konuluş***) diyoruz.
(Gül ve Köktürk, 2001c:3)
- Buna yan anlam (***kullanılış***) diyoruz.
(Gül ve Köktürk, 2001c:3)
- ***di'li*** geçmiş zaman
(Külekçi, 2000c:77)
- ***miş'li*** geçmiş zaman
(Külekçi, 2000c:77)
- ***di'li*** geçmiş zaman
(Yıldız, 2000c:73)
- ***miş'li*** geçmiş zaman
(Yıldız, 2000c:73)
- ***di'li*** geçmiş zaman
(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:106)
- ***miş'li*** geçmiş zaman
(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:106)
- ***belirteç*** tümleci
(Yıldırım, 2001b:80)
- ***ilgeç*** tümleci
(Yıldırım, 2001b:80)
- ***gösterme adılı***
(Yıldırım, 2001b:103)
- ***gösterme ön adı***
(Yıldırım, 2001b:103)

- Ünlü ile biten kelimenin ünlü ile başlayan kelime ile birleşmesi sırasında yan yana gelen ünlülerden biri düşer. Söyleyişten kaynaklanan, yazarken de uygulanan bu oluşuma da **aşınma** diyoruz.

(kaynaşma,birleşme)

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:165)

- Böyle sözcüklere **bağ eylem** (**belirteç eylem**) ya da **ulaç** denir.

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:118)

- Böyle sözcüklere ise **ön ad eylem** (**sıfat eylem**) ya da **ortaç** denir.

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:118)

- ... sözcükleri, türü yönünden **ön eylemdir**.

(Sarica ve Gündüz, 2002:167)

- ...yan tümcecik kurdukları için de eylem gibi sayılan sözcüklere **ön ad eylem** denir.

(Sarica ve Gündüz, 2002:167)

- ... böyle sözcüklere **ad eylem** denir.

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:118)

- bana: **kişi adılı**

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:67)

- ... anlatan yazılara **öykü** diyoruz. (6.sınıfta eş anlamlısı da verilmelidir)

(Yörük vb., 2001a:77)

- ...tanık olduğu olayları anlatan yazılara **anı** diyoruz.

(6.sınıfta eş anlamlısı da verilmelidir)

(Yörük vb., 2001a:77)

- Benzetmelerde kendisine benzetilen,benzeyen, benzetme yönü ve benzetme **ilgeci** olmak üzere dört unsur bulunur.

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:40)

- Tümcelere soru anlamı kazandıran “mi”soru **ilgeci**...
(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:134)
- İki eylem tabanından yapılan, biçimce birleşmiş ve anlamca kaynaşmış olan birleşiklere **özel birleşik eylem** denir..(Anlamca kaynaşmış birleşik eylem)
(Sarica ve Gündüz, 2002:156)
- Anlamı tam olarak belirten yargıya temel yargı (**temel tümcecik**) denir.
(Sarica ve Gündüz, 2002:206)
- ... anlam yönünden temel yargıya bağlı bu tür yargılara yan yargı (**yan tümcecik**) denir.
(Sarica ve Gündüz, 2002:207)
- koş-uyor-du: **Öykü** birleşik zaman
(Yıldırım, 2001c:68)

15. KAKOFONİ (TENÂFÜR) VE TEKRAR SIKLIĞI

"Kakofoni, bir kelime veya kelime grubundaki seslerin telâffuz bakımından birbirleriyle uyuşamaması, kulağa hoş gelmeyen bir intiba yaratmasıdır. Bazı seslerin birbirine yakın bulunması hem telâffuzda güçlük yaratır, hem de kulağa hoş gelmez"²⁹.

Tekrar sıklığı ise, aynı sözcüklerin aynı cümlede veya birbirine yakın cümle-erde sık kullanılmasıyla ortaya çıkan bir anlatım kusurudur.

İncelenen kitaplarda, kakofoni ve tekrar sıklığı bulunan cümlelerin sayısı diğer dil yanlışlarına kıyasla oldukça azdır.

(R.Nuri GÜNTEKİN)

- Yok, **sanki belki** bulunur da önemsiz bir sakatlık oldu.

(Yıldız, 2000a:195)

²⁹ ERCİLASUN, Ahmet Bican: age., 194

(Veysi YILDIRIM)

- ... engin **bir bilgi birikimi** vardı.

(Yıldırım, 2001b:96)

(H.Edip ADIVAR)

- ...**gür bir kır sakal**...

(Yıldırım, 2001b:94)

(İlhan SELÇUK)

- ...bütün dünyayı sarsı**cı** patlayı**cı** bir madde.

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:76)

(İlhan SELÇUK)

- Geçenler**de** bir gazetede**de** Almanya'**da**...

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:76)

(M. Müfit KANSU)

- ... usanmış olacak ki gül**erek** fakat kesin ifadesini ver**erek**...

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:35)

(Satı ERİŞEN)

- Ayrıca bu romancımızın çocukken Çanakkale'**de**, kış gecelerinde**de**, evlerinde**de** komşu kadınlar toplanırmış.

(Yörük vb., 2001a:184)

(M.Şevket ESENDAL)

- Bilen olmalı **da** pişirmeli **de** Haşmet **de** yemeli **de** sen **de**...

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:86)

(A. ALTUNSARAY)

- ... başarılması pek **olası olmayan** bir **olaydı**.

(Sarıcı ve Gündüz, 2002:50)

(E.Cem GÜNEY)

- Evvel zaman içinde **bir** mağaranın **birinde bir** nine varmış.

(Yıldırım, 2001a:69)

(Hikmet BİRAND)

- **Ormanların** havayı temizlediğini, **ormanların** selleri önlediğini; **ormanların** çayları, dereleri beslediğinin; **ormanların** yamaçlarından...

(Yörük vb., 2001b:160)

(S.Faik ABASIYANIK)

- ... kısa kısa **bir** yürümesi, kalın kalın **bir** gülmesi...

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:148)

(A.Hikmet PAR)

- Eğitimidir ki **bir milleti** ya özgür, bağımsız, şanlı, yüksek bir topluluk hâlinde yaşatır ya da **bir milleti** tutsaklık ve yoksulluğa terk eder.

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:144)

- Olay merak uyandıracak **bir** biçimde **bir** yerde düğümleniyor.

(Yıldırım, 2001b:18)

- Dostunu dünyanın **en çok** güvenilir **en çok** inanılır kişisi bellemiş.

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:19)

- Türkünün ilk dördlüğünde avcılarının ceylanı kovalaya kovalaya ovaya indirleri anlatılmıştır.

(Kapulu, 1994:136)

16. ANLATIM BOZUKLUKLARI

16.1. Uyumsuzlukla İlgili Cümleler

Uyumsuzluk, cümledeki unsurların, birbirleriyle uyum hâlinde olmamaları demektir. Bilhassa fiil ile cümlenin veya kelime gruplarının diğer unsurları arasında uyumsuzluklara sık sık rastlanmaktadır³⁰.

İncelenen ders kitaplarında da bu tür hataların fazlalığı dikkat çekmektedir. Hatalar daha çok özne ve yüklem arasındaki uyumsuzluk, isim

³⁰ ERCİLASUN, Ahmet Bican:age., 201

hâl eklerini yanlış kullanmak; birçok, birkaç, her gibi kelimelerle sıfat tamlaması oluştururken isim unsuruna çokluk eki getirmek, sayı sıfatlarını yanlış yerde kullanmak, çatı eklerini yanlış kullanmak şeklinde görülmektedir.

16.1.1 Özne-Yüklem Uyumsuzluğu

"Özne ile yüklem, her şeyden önce, tekillik-çoğulluk ve kişi yönünden uyum içinde olmalıdır. Özne ile yüklem arasında tekillik-çoğulluk ve kişi yönünden uygunluk yoksa cümlelerin kuruluşunda bozukluk var demektir"³¹.

Türkçede, insan dışı varlıklar için özne çoğul olsa bile, yazar o varlıkları tek tek vurgulamak istememişse, yüklem tekil olur.

(çev.Doğan ÖZBAY)

- Karla örtülü **tepeler** birbirlerine yaklaşmış gibiydi**ler**.

(Yörük vb., 2001a:161)

(çev.Tomris UYAR)

- _ Biz gülleriz, dedi**ler** gü**ller**.

(Aktaş, vb., 1996a:185)

(Yüz Ünlü Türk)

- **Veysel**, cumhuriyetin büyük şölenine katılmak için, azığını çıkın etmiş, köyden bir yiğidin yanına düşüp, yürüye yürüye yola **koyulmuşlardı**.
(koyulmuştu)

(Batur ve Yıldırım, 2001c:191)

(Fakir BAYKURT)

- Kim**ler** büyük insan**landır**?

(Gümüş, 2002c:187)

³¹ BİLGİN, Muhittin:age., 585

(B.Kemal ÇAĞLAR)

- Çıtır çıtır kopan güller, kulağı gıcıklayan bir ses çıkarıyorlar.

(Külekçi, 2000a:155)

(Naki TEZEL)

- Yemek yemezler, vakit gelince yatmazlar, çağrıldığı zaman gelmezlermiş. (çağrıldıkları)

(Aktaş, vb., 1996a:82)

(Z.Osman SABA)

- **Ne** sen **ne** Cevdet hiç kimse **yoktu**.

(Aktaş, vb., 1996a:117)

(E.Benhan ŞAPOLYO)

- **Ne** ordu, **ne** para, **ne** yatacak otel hiçbir şey **yoktu**.

(Yıldırım, 2001a:46)

(Tarık Dursun K.)

- Masal(lar), bir anlatı geleneğinin, bir evrensel kültür alışverişleri kalıtının kuşaktan kuşağa geçerek yaşatılıp zenginleştirilen örnek/eridir.

(Sarıca ve Gündüz, 2002:19)

- Perde**ler** de kendi aralarında oyuncuların buluşma ve ayrılmalarına göre sahnelere ayrılır**lar**.

(Aktaş, vb., 1996a:169)

- Piyes**ler**, okunmak için değil, sahnede seyirciler önünde canlandırılmak canlandırılmak üzere yazılır**lar**.

(Aktaş, vb., 1996a:168)

- Orman**lar** da topluluk hâlinde yaşayan insanlar gibidir**ler**.

(Aktaş, vb., 1996a:171)

- ... sessiz harf**ler**...sesli harflerle birleşerek yeni heceler oluşturmuş**lar**dır.

(Aktaş, vb., 1996a:203)

- Bu iki mısraın sonunda bulunan “inde” ses*leri* aynı görevde kullanıldıkları için rediftir*ler*.

(Aktaş, vb., 1996b:19)

- Bu eser*ler* yurtseverlik duygularını kuvvetlendirir*ler*.

(Aktaş, vb., 1996b:39)

- Bu nedenle anı*lar*, tarih bilimi bakımından da önemli bir belge niteliği taşıır*lar*.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 1999:12)

- Bu nedenle anı*lar*, tarih bilimi bakımından da önemli bir belge niteliği taşıır*lar*.

(Yıldırım, 2001b:37)

- Yaşam öykü*leri* sanata, edebiyata, tarihe ışık tutar*lar*.

(Sarıca ve Gündüz, 2001:57)

16.1.2. Hâl Ekleriyle İlgili Uyumsuzluklar

Hâl eklerinin eksik veya yanlış kullanılmasından kaynaklanan bir anlatım bozukluğudur. Hatalı ekler, koyu tonda yazılmış ve cümlelerin sonunda parantez içinde doğru ekler verilmiştir. Eksik hâl ekleri ise koyu tonda ve parantez içinde sözcüğün yanında verilmiştir.

(Hasan EDHEM)

- Şöyle güzel ve kutsal bir görevin içinde bulunduğum*dan* sevindim. (-a)

(Yıldız, 2000c:116)

(R.Nuri GÜNTEKİN)

- ... fakat gürültü içinde kısık sesini iştirtirme*ye* başarılı olamıyordu.(-de)

(Koyuncu ve Koyuncu, 2003:84)

(A.Sırrı LEVEND)

- O zaman kişileri sevdiğiniz*i* başkalarına*a* inandırabilirsiniz. (-e, -ı)

(Öz ve Öz, 2002:178)

(çev.Doğan ÖZBAY)

- Kış, yine Alp dağını bastırmıştı. (-a)

(Yörük vb., 2001a:161)

(Cevdet KUDRET)

- Şimdi suratına ameliyata başlayacağım ha! (-ı)

(Gül ve Köktürk, 2001a:84)

(Y.Ziya ORTAÇ)

- Dedemden yadigâr olan bu ev(i)

Kışın fırtınası, yazın alevi

Daha ben doğmadan ihtiyarlatmış. (Belirtme durum eki eksik)

(Yıldırım, 2001a:6;91)

(A.Afet İNAN)

- Atatürk'ün tarih bilgisi onun fikir hayatını oluşturma(da) önemli etkenlerden biridir. (Bulunma durum eki)

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:121)

(T.Sait HALMAN)

- ... yeni Türkiye'nin kültür(de), bilim(de), halk refahı(nda) ve sanatta girişeceği çabalar... (Bulunma durum eki eksik)

(Yörük vb., 2001b:151)

(Komisyon)

- Öncelikle ulus gençliğinin müzik alanında ilerlemesi, modern teknik içinde yükseltilmesi gerektiğin(i) belirten Atatürk, ancak bu sayede...

(Belirtme durum eki eksik)

(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:111)

(Şevket RADO)

- Bir yazarımızın dediği gibi dostlarımız, akrabalarımız(dan) daha önemlidir. Çünkü insan dünyaya geldiği zaman akrabalarını hazır bulmuş olur.

(Yıldırım, 2001c:12)

- ... çevremizle sağlıklı ilişkiler kurmamıza **a** çok yardımcı olur. (-da)
(Kapulu, 1994:22)
- Çatır çatır sökülme, gelgelelim deyimleri **(ni)** sözlük bölümünden öğrenelim. (Belirtme durum eki eksik)
(Sarıca ve Gündüz, 2001:146)
- Hoşunuza giden Ezop Masalları **(ni)**, La Fontaine (La Fonten) Masalları **(ni)** ve Nasrettin Hoca fıkralarını ezbere anlatacak şekilde öğreniniz.
(Yıldız, 2000a:164)

16.1.3. İyelik Ekiyle İlgili Uyumsuzluklar

"İyelik ekleri bir varlığın başka bir varlığa ait olduğunu bildiren eklerdir. Bu eklerin görevi sahiplik ifade etmektir. İyelik ekleri, sahiplik işlevini şahıslar hâlinde bildirirler"³².

Aşağıda, sahiplik işlevini yanlış ek seçiminden dolayı yerine getiremeyen uyumsuz örnekler listelenmiştir.

(Azra ERHAT)

- Bodrum'da butik diye anılan dükkânlar gerçekten üstün ve özgün bir moda yaratma**sını** başarmıştır.(yaratmayı)

(Yıldız, 2000b:131)

(R.Halit KARAY)

- Hâlbuki bugün **hepimizin** en çok kullandığı **miz** ve kullanmasından vazgeçemeyeceği **miz** şey odur. (kullandığı, vazgeçemeyeceği...)

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 1999:195)

(Ömer SEYFETTİN)

- Elimden aldığı çakıyla kolunu, üstelik biraz derince kesti. Parmağı**nın** kanıyla karıştırdık. (Parmağımın kanı...)

(Yıldırım, 2001a:24)

³² GÖKER, Osman: Uygulamalı Türkçe Bilgileri II.C., MEB yay., Ankara, 2001, 71-72

(M. Şevket ESENDAL)

- Kendinin ve Emine'nin gözleri **nize** baktıracağını yazıyorsun.

(kendinin ve Emine'nin gözlerine...)

(Gül ve Köktürk, 2001c:94)

(B.Rahmi EYUBOĞLU)

- Dudakları **nda** küçük bir gülümseme belirdi:

_ Çok şükür, dedim. (Dudaklarımda...)

(Yıldız, 2000a:184)

- Bu özellikleri taşıyan genellikle ölçülü, uyaklı yazılan eserlere manzume (manzum yazı **ı**) denir. (manzum yazı)

(Yörük vb., 2001a:27)

- Ozan **ınız** da öyle yapmış, fıkrada devrik cümle anlatımına yer vermiştir. (ozanımız)

(Sarıca ve Gündüz, 2002:46)

16.1.4. İsim Tamlamalarındaki Uyumsuzluklar

Tamlama denilen söz öbeklerinin kendilerine özgü biçimsel özellikleri vardır. Bu özelliklere uyulmadan kurulan tamlamanın anlatımı bozuk olur.

Tamlamalardaki kuruluş yanlışlıkları, daha çok, tamlama öğelerinden birinin eksikliği, ilgi ve iyelik eklerinden birinin eksikliği veya tamlayan-tamlanan uyumsuzluğu biçiminde görülmektedir.

(E.Ziya KARAL)

- Hiçbir sevgi, ulus ve yurt sevgisi üzerinde değildir. (sevgisinin üzerinde)

(Yıldırım, 2001c:126)

(Voltaire)

- Zabıt kâtipleri, mübaşirler, dava vekilleri büyük bir debdebeyle **evine** gelerek dört yüz altını getirdiler. (Zagid'in evine)

(Onat, 2000a:209)

(Veysi YILDIRIM)

- Bu farklar **devlet, fikir, ekonomik** yaşamların (devlet yaşamı?, fikir yaşamı?)
(Yıldırım, 2001b:96)

(Merih AK)

- Biraz sonra eşi, elindeki makasla adamın yanına geliyor. Başlıyor **saçlarını** kesmeye. (kocasının saçlarını)
(Gümüş, 2002c:250)

(Metin GÜL)

- ... orada sanatçılarla konuşup **sorunlarını** dinler ve sanatçıları teşvik ederdi. (onların sorunları)
(, Gül ve Köktürk, 2001b:105)

(Mehmet ÖNDER)

- Göz alabildiğine bozlaşan topraklarda, yeşile, kırmızıya, maviye, turuncuya özlem duyan insanlar, **hıncını** kilimlere döktüğü renklerden alırlar. (özlemin hıncı)
(Gül ve Köktürk, 2001b:115)

(Ahmet KÖKLÜGİLLER)

- Onun içindir ki halkımız bunları sevmiş, benimsemiş; her yerde her fırsatta anlatmış; bütün canlılığıyla zamanımıza dek **gelmesini** sağlamıştır. (bunların)
(Onat, 2000c:143)

(İ. BOZKURT ve T. TEKDOĞAN)

- Akılcı ve bilimsel davranma milletleri ve insanları uygarlaştırır, gerçeklere götürür, **yapıcı yönlerini** geliştirir. (milletlerin yapıcı yönleri)
(Yıldız, 2000c:153)

(Müfit AKSAKAL)

- Savaştan bıkmış halkı Anadolu'yu kurtarma yolunda birleştirmiş, canlandırmış **içlerine** bağımsızlık ateşi vermiştir. (onların içlerine)
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 1999:77)

(Veysi YILDIRIM)

- Atatürk'ün buyruğuyla müzik kültürümüzün değerli eseleri notaya alınmış, arşivlenmiş, gelecek kuşaklara sağlam ve doğru bir şekilde **aktarılması** sağlanmıştır. (eserlerin aktarılması)

(Yıldırım, 2001a:148)

(Metin GÜL)

- ... orada sanatçılarla konuşup **sorunlarını** dinler ve sanatçıları teşvik ederdi. (onların sorunlarını)

(Gül ve Köktürk, 2001b:105)

(Saim SAKAOĞLU)

- Bu padişah vatandaşlarının dertleriyle yakından ilgilenir, **çarelerini** ararmış. (dertlerin çarelerini)

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000a:31)

(Orhan ASENA)

- Ve Vahdettin: kaçınıcı göbekten torunu Fatih'in
Ve Ferit Paşa, Damadı Hazreti **Şehriyârı** (Şehriyârın damadı)

(Yıldırım, 2001c:146)

(Muhsin ERTUĞRUL)

- Kitap okumayı mı film ve tiyatro oyununu izlemeyi mi daha çok seversiniz? (film oyunu ? Bir filmi veya tiyatro oyununu...)

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:191)

(Ahmet RASİM)

- Sizin ya da çevrenizdekilerin **yaptığı** ilginç dalgınlıklardan birkaçını anlatınız. (sizin yaptığınız...)

(Koyuncu ve Koyuncu, 2003:148)

(Mehmet SEYDA)

- Bir tülbentle **terlerini** silen hemşire: (çocuğun terlerini)

(Sarica ve Gündüz, 2001:114)

(Mehmet SEYDA)

- Hemşire, parmaklarını **alnında** gezdirirken: (çocuğun alnında)
(Sarıca ve Gündüz, 2001:114)
- Düğüm bölümünde **annesi**, kitap okuyarak bu arzusuna ulaşacağını belirtiyor.(Dilek'in annesi)
(Külekçi, 2000a:79)
- Yazar ceylânı da nitelikleriyle bize tanıtmakta, zihnimizde **canlanmasını** sağlamaktadır. (ceylânın, zihnimizde...)
(Gümüş, 2002a:238)
- İkinci dört beyite, şairin güvercinde gördüğü özellikler ve **kendisinde** bıraktığı etkiler anlatılmaktadır. (güvercinin kendisinde)
(Gümüş, 2002b:127)
- Böylece öğrencilerin Türk dilini sevmesi, **kurallarını** sezmesi...
(Türk dilinin kuralları)
(Yörük vb., 2001b:11)
- **Çekiç** örse vururken neler söylediği var sayılmaktadır?
(çekicin örse vururken)
(Onat, 2000a:27)
- Öncelikle şiir sessiz okunarak **duygu atmosferine** girilmeli, **diline** yaklaşılmalıdır. (şiirin duygu atmosferi ve dili)
(Batur ve Yıldırım, 2001b:15)
- Bu yazı türleri, okuyanın duygularını etkilediği gibi **akılda kalmasını** sağlar ve anlatımı güçlendirir. (okunanların akılda kalmasını)
(Yıldız, 2000b:14)
- Bu öyküde, Osmancık'ın makineli tüfeği susturma görevini üstlenişi, bu görevi yerine getirmesi, düşman siperlerine düzenlenen baskın ve **sonucu** anlatılmıştır. (baskının sonucu)
(Koyuncu ve Koyuncu, 2003:74)

- Bu kurallar, onu diğer dillerden ayırır ve **özelliklerini** belirler.

(onun özellikleri)

(Yıldız, 2000a:12)

- Yukarıdaki cümlelerde soru sorulduğunu ve **sonlarına** soru işareti konulduğunu görüyorsunuz.

(cümlelerin sonuna)

(Yıldız, 2000c:60)

- Her sözcüğü, ulus **sevgisini** ve **duygusunu** dile getirmektedir.

(ulus duygusu?)

(Yıldırım, 2001b:79)

- Türk gençliğin(**in**) görevlerinin neler olduğunu açıklayan bir tören yazısı yazınız.

(Sarica ve Gündüz, 2002:226)

16.1.5 Sıfat Tamlamalarındaki Uyumsuzluklar

Sıfatların adlarla oluşturdukları söz öbeklerine sıfat tamlaması denir. Birçok, pek çok, birkaç, bir sürü gibi çokluk ifade eden kelimelerle sıfat tamlaması oluştururken isim unsuruna da çokluk eki getirilirse uyumsuzluk meydana gelir.

Hatalı örnekler aşağıda listelenmiştir.

(Yaşar KEMAL)

- **Bir sürü** de dallan vardır.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:82)

(Ş.Enis REGÜ)

- Seyahatnamesinde, **pek çok** yararlı bilgi**ler** veren ünlü gezginimiz...

(Gül ve Köktürk, 2001b:252)

(Afet İNAN)

- ... o büyük varlık için **birçok** hizmet**ler**

(Gül ve Köktürk, 2001a:211)

(Tevfik FİKRET)

- **Birçok** zehirli anılar

(Yörük vb., 2001b:13)

(Rakım ÇALAPALA)

- Gazi, onlarla görüştü. **Birçok** sorular sordu.

(Yörük vb., 2001b:40)

(Ziya ÜNSEL)

- Bu arada yolüstü **birçok** köylerden kasabalardan...

(Yörük vb., 2001b:228)

(Ziya ÜNSEL)

- Bu arada yolüstü **birçok** köylerden kasabalardan...

(Yıldız, 2000a:77)

(Halis ÖZGÜ)

- Her ders yılı sonunda **birçok** anneler, babalar...

(Yıldırım, 2001c:159)

(Bütün Dünya Dergisi)

- Toplum hayatının da kendine göre **birçok** şartları vardır.

(Aktaş, vb., 1996a:40)

(Mehmet KAPLAN)

- Denemelerim esnasında da şahsen, **birçok** fikirleri yazarken bulduğumu fark ettim.

(Batur ve Yıldırım, 2001c:175)

(Sabahattin BULUT)

- Anadolu'nun **birçok** illerinde bu geleneklere rastlanmaktadır.

(Aktaş, vb., 1996b:131)

(Mehmet KAPLAN)

- Türkiye coğrafyası irili ufaklı **bir yığın** dağlarla doludur.

(Aktaş, vb., 1996b:215)

(Aziz NESİN)

- **Birçok** uluslar arası tıp bilimi derneklerinin üyesiydi.

(Gümüş, 2002c:230)

(Mehmet BAŞARAN)

- Çok düşünmüş, çok uğraşmış, **çok** kurbanlar vermişler.

(Gümüş, 2002b:152)

(İ.Agâh ÇUBUKÇU)

- Doğada bulunan **birçok** incelikleri sevmek, karşılıksız sevginin ürünüdür.

(Batur ve Yıldırım, 2001a:11)

(F.Rıfki ATAY)

- Yeşil çiftlik çimeninin üstünde kımıldayan **birçok** renk dalgalan...

(Onat, 2000b:63)

(Ş.Enis REGÜ)

- Koca Sinan... **birçok** su yolu ve kemerler yapmıştır.

(Onat, 2000a:68)

(Ferhan OĞUZKAN)

- **Birçok** bilim dalında yeni terimler üretmek zorundaydık.

(Batur ve Yıldırım, 2001b:238)

(Mustafa KOYUNCU)

- Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasından sonra **birçok** çalışmalar yaptı ve **birçok** yapıtlar verdi.

(Koyuncu ve Koyuncu, 2003:55)

(H.Suphi TANRIÖVER)

- **Yüz binlerce** öksüz yavrularımız var.

(Koyuncu ve Koyuncu, 2003:205)

(Hikmet Feridun ES)

- İnsanlar caddelere sığmadıkları için **birçok yerlerde** havaî asma trenler var.

(Koyuncu ve Koyuncu, 2003:225)

(H.Suphi TANRIÖVER)

- Batıda, doğuda, kiblede, bütün cephelerin arkasında memleketi işleten tarlaları yeşerten **sayısız** yetim çocuk**lar** yetiştiren, büyüten sensin, ey Anadolu kadını!

(Koyuncu ve Koyuncu, 2003:205)

(çev.Cevdet KUDRET)

- Bunun için derler ki, **birçok yerlerde** sudan fazla dosta muhtacız.

(Külekçi, 2000a:82)

(Mehmet ÖNDER)

- Türk ve dünya medeniyeti, kültürü ve tarihine ait, Türkçe ve yabancı dillerdeki **birçok** kitap**ların** sayfaları arasında Atatürk'ün el yazısı ile notlar, işaretler bulunmaktadır.

(Külekçi, 2000a:54)

(Sabahattin ÖNKİBAR)

- O hâlde **birçok** tarihî olay**lara** bizzat şahit olmuşsunuzdur.

(Külekçi, 2000a:88)

(Hikmet BİRAND)

- O uzun beş yıl içinde orada **epeyce** değişiklik**ler** olmuş.

(Külekçi, 2000a:144)

(çev.Müşerref HEKİMOĞLU)

- Hayvanın **birçok** iyilik**leri** vardır.

(Yıldız, 2000c:99)

(Ahmet KABAKLI)

- **Birçok** Türk boy**ları** demiri mukaddes saymışlardır.

(Yıldız, 2000a:47)

(Erdal ATABEK)

- Biz de sizden **birçok** şeyler öğreniyoruz.

(Yıldız, 2000b:146)

(Nurullah ATAÇ)

- Çünkü haksız birini savunmak için **birçok** bahane**ler** buluruz.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:131)

(Müfit AKSAKAL)

- İslâmiyetin kabulünden sonra bu gerçek unutulmuş, **birçok** öz kurum-
lar gibi Türkçemiz de ihmal edilmiş ve yozlaşmıştır.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 1999:142)

(Haldun TANER)

- Döndükleri köşede belki **birçok** maddî nimet**ler** var.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 1999:202)

(Halis ÖZGÜ)

- Her ders yılı sonunda **birçok** anneler, babalar, çocuklar, gençler
tasalanırlar.

(Yıldırım, 2001c:159)

(Cahit KÜLEBİ)

- **Birçok** mutlu gün**lerimiz**, sevgiyle anılacak anı**larımız** oldu.

(Sarıca ve Gündüz, 2001:56)

(Şevket RADO)

- Ne yazık ki memleketimizde görülen **birçok** kötülük**ler**, hep arkadaşın
arkadaşı koruması... yüzünden olmaktadır.

(Gül ve Köktürk, 2001c:114)

(S.Kemal KARAALIOĞLU)

- Türklerde güzellik, sevimlilik ... gibi övülmeye değer **sayısız** fazilet**ler**
görölmektedir.

(Gül ve Köktürk, 2001c:58)

(Muhterem ERENLİ)

- Güzelliğinden **birçok** hislerimiz yararlanacak.

(Külekçi, 2000b:132)

(Şevket RADO)

- Hayattan **birçok** şeyler istiyoruz, belki de hepsini birden istiyoruz.

(Külekçi, 2000b:146)

(Ziya GÖKALP)

- Bundan başka babalar, anneler; kendileri de çocuklardan **birçok** şeylerin ne olduğunu sorarlar.

(Külekçi, 2000b:120)

(Ziya GÖKALP)

- Bunu Türkan'a tatbik ederseniz hem o **birçok** şeyler öğrenir; hem sen hem de ablaların tatlı bir zaman geçirmiş olursunuz.

(Külekçi, 2000b:120)

(Muhterem ERENLİ)

- Aradan **bunca** uzun yıllar geçmiş olmasına rağmen, Atatürk hâlâ yarının adamıdır.

(Külekçi, 2000b:59)

(Cemil SÖNMEZ)

- Nutuk başta İngilizce, Fransızca, Almanca, Rusça olmak üzere **birçok** dillere de çevrilmiştir.

(Külekçi, 2000c:164)

(Afet İNAN)

- Bugüne ve yarına bırakılmış **birçok** büyük işlerimiz vardır.

(Külekçi, 2000b:50)

(Hikmet BİRAND)

- ... hem de görmediğim **birçok** şeyleri ve yerleri, hele çok hoşlandığım bu dalgalı arazide sanki birbirinden...

(Külekçi, 2000b:25)

(Y.Hikmet BAYUR)

- Atatürk'ün **pek çok** karar**lar** ve davranışları uzun inceleme ve düşüncelerin sonucu olmakla birlikte, ansızın çıkan olaylarda çarçabuk en uygun yolu seçmekte büyük yeteneği vardı.

(Külekçi, 2000b:128)

(Hikmet BİRAND)

- Bu küçük çiçek tarlasına **birçok** böcek**ler**, sinek**ler**, arı**lar**, kelebek**ler** üşüşmüşlerdi.

(Külekçi, 2000b:25)

(Hikmet BİRAND)

- Bu küçük çiçek tarlasına **birçok** böcek**ler**, sinek**ler**, arı**lar**, kelebek**ler** üşüşmüşlerdi.

(Öz ve Öz, 2002:189)

(M.HACIHASANOĞLU)

- Simsiyah Othello, Dezdemonna ve daha **bir sürü** kimse**lerle** baş başa kaliverince vaktin nasıl geçtiğini unutuvermişim.

(Yörük vb., 2001b:55)

(Curtis LAFRANCE)

- Bunlar arasında bir sürü makale, ayrıca sizin ve eşinizinkiler de olmak üzere **birçok** resim**ler** bulunmaktadır.

(Yıldırım, 2001b:87)

(Peyami SAFA)

- Evime ait hatıralar, kalabalıklar, sevdiklerimin sesleri, **birçok** şekil**ler**, hayatımın parçaları ... her şey uzaklaşıyordu.

(Yörük vb., 2001c:240)

(Peyami SAFA)

- Ama hamamları, mermerleri çıkarılarak inek ahır yapılmış, **birçok** oda**lar** bütünüyle yıkılıp kapatılmış.

(Yörük vb., 2001c:240)

(Y.Kadri KARAOSMANOĞLU)

- Beş on düşman askeri, **birkaç** köylü kızan**ları** ile Osman'ı önüne katmış götürüyordu.

(Öz ve Öz, 2002:23)

(Y.Nabi NAYIR)

- **Birçok** seneler bu köpek benim yanımda sadık bir hizmetçi ve arkadaş olarak kaldı.

(Öz ve Öz, 2002:67)

(H.Suphi TANRIÖVER)

- Lâdik, Kula, Uşak, İzmir **birçok** kasaba**ları**mız, şehir**leri**miz güzelliği dillerde destan olan halıcılık işlerinin asırlarca şöhretini korumuş merkezleri idi.

(Aktaş, vb., 1996a:211)

(Ahmet EFE)

- Osmanlı ordusuna girmiş, **birçok** sefer**lere** katılmış...

(Aktaş, vb., 1996b:220)

(S.Kemal KARAALİOĞLU)

- İki ayağı olmayan, iki gözü görmeyen **birçok** kimse**ler** tanırım;...

(Kapulu, 1994:56)

(B.Rahmi EYÜBOĞLU)

- Haklı olarak sinemadan **çok** şey**ler** bekliyor.

(Yıldız, 2000b:192)

(Y.Kadri KARAOSMANOĞLU)

- ... ve daha **birçok** tatlı düş**ler**.

(Sarıca ve Gündüz, 2002:72)

(Ziya GÖKALP)

- Etrafımda **birçok** üzüntü rüzgâr**ları** essin; ...

(Sarıca ve Gündüz, 2002:134)

(Necati Zekeriya)

- Öyle ki misafir gelen arkadaşlarına hürriyet için **çok şeyler** anlattı.

(Sarıca ve Gündüz, 2002:239)

(İ.Agâh ÇUBUKÇU)

- Doğada bulunan **birçok** güzellik**leri** sevmek, karşılıksız sevginin ürünüdür.

(Şahin ve Öneş, 1995:1)

- Sizlerden **çok şeyler** bekliyoruz.

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:153)

- Yazar, doğada bulunan **birçok** incelik**lere** karşı duyulan sevgiyi nasıl tanımlıyor?

(Batur ve Yıldırım, 2001a:12)

- İnsanın doğada bulunan **birçok** incelik**leri** karşılıksız sevdiği belirtiliyor.

(Batur ve Yıldırım, 2001a:13)

- Televizyon kullanımının bu derece yaygınlık kazanması toplumu **birçok** yön**lerden** de etkilemiştir.

(Batur ve Yıldırım, 2001b:23)

- Yazının giriş bölümünde, son yıllarda yurdumuzda **birçok** hayvan ve bitki tür**lerinin** yok olduğu anlatılmıştır.

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000b:92)

- Hayatta **çok** anı**lan** olduğunu, harp yıllarında yaşlı bir komşusunun kapısını onardığını...

(Külekçi, 2000c:184)

- Önceki yıllarda incelediğiniz parçalarda da deyim değerinde **birçok** sözcük öbek**leriyle** karşılaştınız.

(Yörük vb., 2001c:25)

- ...onun yardımına koşan **sayısız** örnekler vardır.
(Aktaş, vb., 1996a:209)
- ... **bolca** örnekler vermeli, açık ve inandırıcı olmalıdır.
(Aktaş, vb., 1996a:213)
- **Pek çok** oyunlarda ve dizilerde önemli roller oynamıştır.
(Kapulu, 1994:158)
- Romanda **bir çok** olaylar ve düğümlenmeler olabilir.
(Şahin ve Öneş, 1995:49)
- Şairlerimizin yazmış olduğu **pek çok** marş örnekleri vardır.
(Tekişik ve Özaltun, 1996:14)

16.1.6. Çatı Uyumsuzluğu

Bir cümlede hem etken hem edilgen çatılı bir fiil veya fiilimsinin kullanılması çatı uyumsuzluğuna yol açar. Çatı uyumsuzluğu, birleşik cümlelerde görülür.

(Veysi YILDIRIM)

- Anaların, babaların, öğretmenlerin, büyüklerin evde... çocuklarımıza bıkmadan bu ulusal terbiye veril**melidir**. (terbiyeyi vermesi gerekir)
(Yıldırım, 2001b:81)

(Önder GÖÇGÜN)

- ... her şeyden önce sevmeyi bil**mek** ve sevmek gerektiğini hatırlarından çıkarmamalıdır. (çıkarmamaları gerekir veya sevmeyi bilmeli...çıkarmamalıdır.)
(Onat, 2000b:220)

(R.Nuri GÜNTEKİN)

- Bu levhalar, uyarıyı perde perde artırarak "...a kadar varı**yormuş**.
(vardırıyormuş)
(Gül ve Köktürk, 2001b:120)

(Haldun TANER)

- Onun bu davranışları sanata saygısına örnek **verebilir**. (verilebilir)
(Yıldız, 2000b:126)

(Aka GÜNDÜZ)

- Gelen köylüye, çalılarla **kapatarak** orada bir örgü olduğunu gizle**ttik**.
(kapattırarak)
(Yıldırım, 2001a:138)

(Muhterem ERENLİ)

- Atatürk devri müziğimize büyük bir hamle yaptır**ttı**. (yaptırdı)
(Külekçi, 2000b:99)

(R.Nuri GÜNTEKİN)

- Kahkahalar salonun bir köşesinde uyuklayan bunak amcayı uykusundan **uyanmıştı**. (uyandırmıştı)
(Sarica ve Gündüz, 2001:177)

- Afiş hazırla**mı**rken aşağıdaki sırayı izleyiniz. (hazırlarken)
(Yıldız, 2000c:196)

- Ancak her zaman yüz yüze olduğumuz kişilere kart yazmamalı, doğrudan kutla**m**alıdır. (onları doğrudan kutlamalıdır.)
(Kapulu, 1995:79)

16.1.7 Zamanda Uyumsuzluk

Birinci cümledeki zaman eki ile ikinci cümledeki zaman ekinin aynı olmadığı durumlarda ortaya çıkan bir uyumsuzluktur. İncelenen kitaplarda bu tip hata sayısı çok azdır.

(Bilim ve Teknik Ansiklopedisi)

- Ancak, bilgisayarlar reklâmlarda söylendiği gibi çok ucuza gelmi**yor**. Basit ve ucuz bir modelle bir şeyler yapılması çok zor. Makine parçaları bozulursa birbirine uyan parçalardan bulmak hiç de kolay de**ğil**di.
(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:163)

16.1.8. Birleşik Cümlelerdeki Uyumsuzluk

16.1.8.1. Özne Eksikliği Bulunan Cümleler

Öznesi ortak sıralı cümlelerde, ortak özne yüklemelerin tümüne kişi, anlam ve tekillik-çoğulluk yönünden uygun değil ise anlatım bozulur. Anlatımı bozan sözcükler italik olarak gösterilmiştir.

(Peyami SAFA)

- En iyi arkadaşlarım kitaplardır. İstediğim zaman dünyanın bütün bilgileri, sanatçıları ile orada konuşabilirim. *Beğenmediğim, sözleri, düşünceleri de olur.* (kitapların düşünceleri mi, bilgilerin düşünceleri mi?)

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:76)

(Erol HIZARCI)

- *Elini* ayağına dolaştırıyor. (Senin elini mi, onun elini mi?)

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:54)

(Nilüfer KURTULUŞ)

- Kıt'a hayatı Atatürk'e halkı yakından tanımak imkânını sağladı; özgürlük düşüncelerini aşılama fırsatını *buldu*. (halk mı, Atatürk mü?)

(Yörük vb., 2001a:55)

(Komisyon)

- Atatürk, "Ahlâkın, ulusal, sosyal olduğunu söylemek ve *toplumsal bir vicdan ifadesidir* demek,..." (Ahlâk)

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:101)

- Öküzlerin adları neydi ve ne *durumdaydılar?* (öküzler)

(Gümü, 2002a:223)

- Mektuba nasıl başlanmış ve nasıl *bitirilmiştir?* (mektup)

(Gümü, 2002b: 163)

16.1.8.2. Nesne Eksikliği Bulunan Cümleler

Birleşik cümlelerde, ortak öge olarak kullanılan nesne, yüklemelerden birine uymazsa anlatım bozulur.

(A.İhsan TOKGÖZ)

- Giyinişinde bir güzellik vardı; ...boyun bağı ipekli, yumuşak, düz siyah renkteydi; *kendisi* bağlardı. (onu...)

(Aktaş, vb., 1996a:197)

(Veysi YILDIRIM)

- Öğrencilere Türkçeyi sevdirmek, Türkçeyi güzel *kullanmaya yöneltmek...* (onları...)

(Yıldırım, 2001b:3)

(Bilim ve Teknik Ansiklopedisi)

- Kendi başına bir bilgisayarın, *olağanüstü bir tabloya dökme, şekillendirme* ve bilgi kaydetme yeteneği vardır. (bilgileri...)

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:163)

(Beydeba)

- Günlerden birgün, fil yine su içmeye giderken çalikuşunun yuvasına basmış, *çiğnemiş*. (onu...)

(Onat, 2000a:142)

(Dale CARNEGIE)

- Kısa zamanda şöhreti bütün dünyaya yayılarak birçok dile *çevrildi*. (eseri)

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:137)

- “Çeviri, kongre...” kelimelerinin anlamlarını sözlükten bulup öğreniniz, *cümlelerde* kullanınız. (kelimleri cümlelerde...)

(Külekçi, 2000b:63)

- Tespit ettiğiniz yerlere resim ve şekiller yapınız ya da *renklendiriniz*.

(onları...)

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 1999:153)

- Konuşmaya başlamak kadar *bitirmek* de önemlidir. (konuşmayı...)

(Batur ve Yıldırım, 2001c:69)

- ... kelimelerinin anlamlarını öğreniniz, birer cümlede *kullanınız*.

(kelimeleri...)

(Aktaş, vb., 1996a:153)

- Folklorumuza niçin sahip çıkıp *geliştirmeliyiz*. (onu...)

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:176)

- Bayrağımıza sahip çıkıp *sevmemizin* sebeplerini araştırınız. (onu...)

(Onat, 2000a:101)

- Bu duygu ve düşüncelere katılıp katılmadığınızı, *beğenip beğenmedi-nizi* sebepleriyle belirtiniz. (onları...)

(Onat, 2000c:89)

- Tasarımın belirlenen yerlerine resim, şekil yapınız ve *renklendiriniz*.

(onları)

(Gümüş, 2002a:35)

- Kuşlar, özgürlüğü ve sevenler arasında haber *taşıyıcılığı* simgeliyor.

(taşıyıcılığını)

(Aktaş, vb., 1996a:202)

- Bunu anlamamanın yolu yazmaya başlamak ve *sürdürmektir*. (yazmayı)

(Gümüş, 2002b:232)

16.1.8.3. Yer Tamlayıcısı Eksikliği Bulunan Cümleler

Birleşik cümlelerde, yer tamlayıcısı, bütün yüklemelerin ortak ögesi olmadığı hâlde böyle bir görünüm arz ederse cümlenin anlatımı bozulur.

(Ferzan GÜLER)

- Marşlar çalınıyor, içi içine sığmayan coşkulu kalabalık hep bir ağızdan *katılıyordu*. (marşa katılıyordu.)

(Sarıca ve Gündüz, 2001:196)

(R.Nuri GÜNTEKİN)

- Bu ilk gün, hayatımın unutulmaz bir günü olarak *yaşayacaktır*.

(kalbimde vb.)

(Yörük vb., 2001a:32)

(S.Ali YAŞAROĞLU)

- ... millî parkların gereği gibi korunup doğal hâli ile tutularak toplumun *yararlandırılmasına* öncelik verilmelidir. (parklardan...)

(Yörük vb., 2001b:218)

(Atalay YÖRÜKOĞLU)

- Oyunda, arkadaşlıkta ve uğraşlarımda özgürlük tanıyın. (bana...)

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:13)

(Necati GÜNGÖR)

- Cebrail, sabahın kör karanlıklarında evden çıkıyor, gecenin bir vaktinde *dönüyordu*. (eve...)

(Gümüş, 2002c:102)

(Nail TAN)

- Hoca bu sözleri işitince oğlunu eşekten indirip kendisi *bindi*. (eşeğe...)

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000a:120)

(Garo MİLOŞYAN)

- Kışın kar altında kalıyor ve *ulaşmak* oldukça zorlaşıyor. (buraya...)

(Batur ve Yıldırım, 2001b:34)

(J.STEINBECK)

- Alvin'i görmemişti, fakat daha iki ev ötedeki köşe başından dönerken **ona** doğru geldiğini hissetmişti. (kendisine)

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:231)

- Bu atıfla, yazarın o kişi ile diyalogu veya *hürmeti* olduğu hakkında okuyucu bilgi sahibi olur. (o kişiye hürmeti...)

(Külekçi, 2000b:34)

- ... anlatan kişi olayları yaşamamış yalnızca görmüş ya da *tanık olmuştur*. (olaylara)

(Kapulu, 1995:45)

- Yazar, çocuk eğitiminin etkili ve kalıcı olması, başarılı bir sonuca *ulaşılması* için... (çocuk eğitiminde...)

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:14)

- Yazarın, günce tutmayı tasarladığı ama *başlayamadığını* belirttiği bölüm giriştir. (tutmaya...)

(Batur ve Yıldırım, 2001c:67)

- Hazırlanan sorulara bölge, sınıf ve öğrenci düzeyine göre yeni sorular eklenebilir ya da bazı sorular *çıkarılabilir*. (mevcut sorulardan...)

(Batur ve Yıldırım, 2001a:7)

- Eğer üçüncü tekil kişi anlatımı kullanılmışsa, anlatan kişi olayları yaşamamış yalnızca görmüş ya da *tanık olmuştur*. (olaylara...)

(Onat, 2000b:172)

- Bir kişi gerçekleştirmek, bir işe girmek ya da *çıkma* gibi amaçla... (işten)

(Onat, 2000c:191)

- Bunları özetleyerek veya *alıntılar yaparak* not ediniz. (bunlardan...)

(Yıldız, 2000b:133)

- Kalem, yaklaşık 2 cm *geriden* tutunuz. (uçtan yaklaşık 2cm geriden ...)
(Yörük vb., 2001a:22)
- Bu tür yazılar okuyucuyu bilgilendirmek ve fikir vermek için yazılır. (ona)
(Şahin ve Öneş, 1995:39)
- Akşehir'den ayrılmasının ve **dönüşünün**... (Akşehir'e)
(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:160)
- R.Eşref, önceden hazırladığı soruları sormakta ve aldığı cevapları *aktarmaktadır*. (bize)
(Aktaş, vb., 1996b:205)

16.2. NOKTALAMA EKSİKLİĞİNDEN KAYNAKLANAN ANLATIM BOZUKLUĞU

Noktalama işaretlerinin gerektiği yerde kullanılmaması cümlelerin anlamında belirsizliğe yol açar. Bu tip anlatım bozukluklarında okuyucuya iletilmek istenen mesaj, doğru bir şekilde yerine ulaşmayabilir.

Aşağıdaki cümlelerde gerekli olduğu hâlde konmayan noktalama işaretleri, parantez içerisinde verilmiştir.

(Turhan FEYZİOĞLU)

- “Bugün Türkler, müzikten(,) yüksek ve duygulu toplumların beklediği hizmeti bekliyor.”

(Öz ve Öz, 2002:46)

(R.Halit KARAY)

- ... oluğun altında bir sepet iri, olgun(,) renkli şeftali koymuşlar.

(Yörük vb., 2001b:120)

Erol ÖZ)

- Atatürk'ün(,) ulusuna olan güveni tamdı.

(Öz ve Öz, 2002:148)

(Tarık Dursun K.)

- Ama bunun için de çocuk(;) gerekli, gerekli olduğunca da zorunlu birtakım yollardan geçecektir.

(Sarıca ve Gündüz, 2002:19)

(Servet ALTINOKLAR)

- Bu hizmet ve girişimin temel kaynağı, saygı ve sevgi ile bağlı olduğum, bundan sonra da saygı ve sevgiyle(,) mutluluk ve rahatlığına varlığımı, yaşamımı vereceğim ulusuma dayanmaktadır.

(Gümüş, 2002a:57)

(Peyami SAFA)

- Buradan(,) bağırmamayı öğrendikten sonra çıkacaksın.

(Aktaş, vb., 1996b:31)

(Derya CİNDALIK)

- Bazı çaresi henüz bulunamayan hastalıklara karşı(,) çareler bulmak için...

(Aktaş, vb., 1996b:173)

(Ömer SEYFETTİN)

- Otuz yıl geçmesine rağmen, bir gün Türk askerlerinin(,) bulunduğu adaya geleceği ümidiyle yaşamaktadır.

(Onat, 2000b:30)

(Osman ATTİLA)

- Akşam, paydosu beklerim, / pek oyalanmam çarşıda.
Hızlı hızlı(,) yağmurda, karda / evime bir varayım, derim.

(Külekçi, 2000a:21)

(çev. Cevdet KUDRET)

- Bunun için derler ki, birçok yerlerde sudan fazla(,) dostu muhtacız.

(Külekçi, 2000a:82)

(H.Veldet VELİDEDEOĞLU)

- Nutuk, Atatürk'ün(,) Kurtuluş Savaşı'nı, Cumhuriyetin ilânını ve devrimlerinin uygulamasını içeren yapıtıdır.

(Yıldız, 2000c:119)

(Oktay AKBAL)

- ... ama en önemlisi yaşama(,) eş bir anlam vermemiz.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:90)

(O.Musa ÇELİK)

- Bu düşüncesini(,) bilerek her yerde tekrarlamıştır.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:242)

(Y.Nabi NAYIR)

- Gözümde tütüyor, geniş(,) tuzlu denizler.

(Yıldırım, 2001c:37)

(Y.Kadri KARAOSMANOĞLU)

- Bu sırada düşman(,) köye yaklaşır.

(Yıldırım, 2001c:91)

(Salih SARICA)

- Ama topluma(,) yaptığı devrimleri kabul ettirmek, geceden gündüze hemen olmaz.

(Sarica ve Gündüz, 2002:130)

- Birden çok sözcüğün belirli bir kavrama karşılık olmak üzere bir araya gelip kalıplaşmasıyla oluşan(,)gerçek anlamları dışında kullanılan sözcük öbeklerine “deyim” denir.

(Yörük vb., 2001c:25)

- ... günlüklerde(,) yaşana olaylar anında yazıya geçirilir.

(Aktaş, vb., 1996a:54)

- Kara Memiş kaptanın(,) karısını kaçırdığı...

(Aktaş, vb., 1996a:159)

- Perdeler de kendi aralarında(,) oyuncuların buluşma ve ayrılmalarına göre sahnelere ayrılırlar.

(Aktaş, vb., 1996a:169)

- Yazının giriş bölümünde yazar(,) Atatürk'e ait sanat ve sanatkârlarla...

(Onat, 2000a:207)

- Genç öğretmen(,) Atatürk'ün karşısına çıktığı vakit bir yaprak gibi titriyordu.

(Onat, 2000c:110)

- Yazar(,) arkadaşlarıyla denize yüzmeye giden bir çocuğun öyküsünü halktan dinlemiş, sonra da yazıya geçirmiştir.

(Batur ve Yıldırım, 2001b:87)

- Çünkü cumhuriyetin ilânı, yüzyıllardır süregelen Türk tarihinde yeni bir dönem başlatmış; ulusun(,) devlet yönetiminde söz sahibi olmasını sağlamıştır.

(Koyuncu ve Koyuncu, 2003:57)

- Elif(,) Kocabaş'a neler söylüyor?

(Yıldız, 2000c:64)

- Daha sonra Atatürk'ün(,) eserini yazmaktaki amacı kendi ağzından verilerek yazarın bunu değerlendirmesi yer alıyor.

(Yıldız, 2000c:120)

- Romanın konusu, olaylara ve dünyaya iyimser gözle bakan küçük bir kızın(,) çevresine verdiği mutluluktur.

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000b:75)

- Manoli(,) Amele Taburu'na gidince nasıl bir durumla karşılaşılıyor?

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:222)

- Kurtuluş Savaşı Destanı adlı eserden alınan bu bölümlerde Türk insanının(,) bağımsızlığına ve özgürlüğüne olan düşkünlüğünü gördünüz.

(Yıldırım, 2001c:148)

- Bu sırada gördükleri fakirlere(,) belli etmeden yardım etmeye çalışmış.

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000a:45)

- Metnin giriş bölümünde(,) ele alınan konudaki temel kavram olan “hata” ile ilgili görüşler ortaya konulmuştur.

(Külekçi, 2000c:141)

- Bu konunun hedefi(,) öğrencilerin, eğik yazı ile düzenlemeler yapabilmeleridir.

(Yıldız, 2000b:34)

- Dirhem: 3(.)148 gramlık eski bir ağırlık ölçüsü

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:153)

- ... adlı fıkrayı, 41(.) sayfadaki Nasrettin Hoca fıkralarıyla...

(Gümüş, 2002a:47)

16.3. EŞ ANLAMLI SÖZCÜKLERİN BİR ARADA KULLANILMASINDAN KAYNAKLANAN ANLATIM BOZUKLUĞU

"Eş anlamlılık, daha çok bir dildeki yabancı kökenli sözcüklerle ilgilidir. Dilimize İslâmiyetin kabulünden sonra Arapça ve Farsça, 19. yy.'dan itibaren de Batı kaynaklı sözcükler girmeye başladı. Bu olgu, Türkçe bir sözcükle onun eş anlamlısı yabancı bir sözcüğü birlikte kullanma gibi bir garipliğe yol açtı"³³.

Cümlede ele alınan konu gerektirmedikçe eş anlamlı sözcüklerden yalnız birisi kullanılmalıdır. Eş anlamlı sözcüklerin birlikte kullanılması, anlatımda özensizliktir.

³³ BİLGİN, Muhittin:age., 577

Aşağıdaki cümlelerde eş anlamlı kelimelerden ilki italik diğeri ise normal şekilde verilmiştir.

(Mehmet SALİHOĞLU)

- Atatürk, insanlara **özgürlük** ve **bağımsızlık** getiren her şeyin yanındadır.

(Yörük vb., 2001b:88)

(Mahmut YESARİ)

- Seslerinde **hayat dolu** bir **canlılık** vardı.

(Yörük vb., 2001a:134)

- ... düşünceyi **ana çizgileriyle** kısaca...

(Yıldırım, 2001b:97)

- ... **üzerinde uyandırdığı** izlenimleri...

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:40)

- Atatürk'ün, eğitimde ulusallık anlayışı hangi **temel esaslar** üzerine kurulmuştur?

(Koyuncu ve Koyuncu, 2003:231)

16.4. EKSİK KELİME KULLANIMINDAN KAYNAKLANAN ANLATIM BOZUKLUĞU

"Eksiklik, cümlede bir kelime, kelime grubu veya diğer unsurlardan herhangi birinin eksik olmasından doğar"³⁴. Bu eksiklik de anlatım bozukluğuna yol açar.

Aşağıdaki cümlelerde eksik görülen kelimeler, parantez içerisinde uygun yerlere yazılmıştır.

³⁴ ERCİLASUN, Ahmet Bican:age., 199

(İlhan TARUS)

- Olay Karadeniz'in fındık ve çam ağaçlarıyla örtülü **(bir)**dağındaki...
(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:26)

(ATATÜRK)

- Bunda da muvaffak olacağımıza **(şüphe)** yoktur.
(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:32)

(Sait Faik ABASIYANIK)

- Mutlu insanları çok az **(olan)** bir mahallenin çocukları...
(Yıldırım, 2001b:60)

(R.Nuri GÜNTEKİN)

- Bu sızlanmam tam zaman ve saatine mi rastladı nedir, güvertede bir
çığlık, bir(?) koptu.
(Koyuncu ve Koyuncu, 2003:84)

(A.Fuat BAŞGİL)

- Aksine eski peri masallarındaki **(kötü)** kahramanlar gibi, biçimden biçime girerek ve bin bir düzen kullanarak insanı alt etmeye çalışan bir alçaktır.
(Koyuncu ve Koyuncu, 20003:112)

(Doğan Kardeş Dergisi)

- Telgraf merkezinde gündüz hayli iş vardıysa **(varsa, çoks)** da geceleri azalıyordu.
(Koyuncu ve Koyuncu, 2003:78)

(Fakir BAYKURT)

- ... evlenip Almanya'ya gidince çocuklarından okuma yazma öğrenip
"Parmak Acısı" **kitabını** yazan...
(isimli kitabını)
(Gümüş, 2002c:188)

- Böyle bir okulda kazanılacak davranışları nerede kazanırız?
(Kapulu, 1994:38)

(N.Fazıl KISAKÜREK)

- Cinlerin beynimde yaptığı düğün, / Sulardan, seslerden, **(ve)** gecelerden... (şiirin aslında “ve” bağlacı kullanılmış)

(Onat, 2000b;218)

16.5. FAZLA KELİME KULLANIMINDAN KAYNAKLANAN ANLATIM BOZUKLUĞU

"Fazlalık, cümlede bazı kelime veya kelimelerin lüzumsuz olarak kullanılmasıdır"³⁵. Fazla kelimeler, cümleden çıkarıldığında cümlenin anlamında bir bozulma veya daralma olmaz. Kelimelerden sadece birinin tercih edilmesi anlamı durulaştırır.

Aşağıdaki cümlelerde fazla olan kelimelerden biri italik, diğeri normal şekilde yazılmıştır.

(E.Gem GÜNEY)

- **Yoksa** böyle ağrımayan başa yağlık bağlarsan, başını dertten kurtarmazsın sonra.

(Yörük vb., 2001a:99)

(Zeyyat SELİMOĞLU)

- Sertgaga aslında serinkanlı, şakacı, olaylara iyimser bir **bakışla bakabilen** bir martıydı. (bakabilen)

(Gümüş, 2002a:79)

(Samim KOCAGÖZ)

- Ağacı o yıl gelen baharda öyle süsledi ki **hep** toptan ağaç mor salkım oldu.

(Sarica ve Gündüz, 2001:224)

³⁵ ERCİLASUN, Ahmet Bican: age., 200

(Ülker KÖKSAL)

- Zavallı Mavi Çam. Küçücük bir **çocuk** ağaçtı.

(Aktaş, vb., 1996a:167)

(Erol HIZARCI)

- Çünkü arkadaşlarımla gereğinden fazla yakın olduğum **için** bana da bulaşmıştı.

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:53)

(C. Atuf KANSU)

- **Taze sürgün** dalları çiçeklere...

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:110)

(Ş.Enis REGÜ)

- 1490 yılında Kayseri'nin Ağırnas köyünde doğan Sinan, çocukluk **yaşından** beri dedesiyle birlikte gurbette dolaşır, onun yanında ıraklık ederdi. (çocukluğundan)

(Yıldız, 2000b:37)

(Beydeba)

- **Balıkçıl Kuşu** (Balıkçıl bir kuş türüdür.)

(Külekçi, 2000a:32)

(Atatürkçülük III.Kitap)

- ...kaynaşmış, bu kadar eski ve bu kadar büyük bir insan toplumunun bugünkü çocuklarının **tamamı tamamına** birbirlerine benzemeleri mümkün müdür? (tamamen)

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000b:96)

(H.Ali YÜCEL)

- Birgün **yetkili** bir **yönetici** ile...

(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:57)

(Işıl ÖZGENTÜRK)

- **Çok** insanla doluydu.

(Kapulu, 1995:60)

(Beydeba)

- Birbirine en içten bağlı dostların **karşılıklı** sevgilerini nasıl paylaştıklarını, bundan nasıl yararlandıklarını anlamak istiyorum.

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:129)

(Mustafa GÜNDÜZ)

- Dünyada şimdiye kadar kendi yazdığı kitabı, **kendisi** bir topluluk önünde okumuş kaç insan vardır?

(Sarıca ve Gündüz, 2002:64)

(R.Eşref ÜNAYDIN)

- Konak Oteli'nin köşesinde, **yaya kaldırımının** ucunda, bir subay gördüm.

(Yıldırım, 2001a:128)

(Nail TAN)

- Koca adam eşeğe binmiş, ufacık çocuk **yaya yürüyor**.

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000a:120)

(E.Cem GÜNEY)

- Evvel zaman içinde **bir** mağaranın **birinde bir** nine varmış.

(Yıldırım, 2001a:69)

- **Türk şairlerimiz** üzerine araştırmalarını genişletti.

(Yörük vb., 2001a:104).

- Konu ile ilgili bilgi, belge, anı ve örnekler toplanarak **artık** plân yapma aşamasına gelinmiş olur.

(Batur ve Yıldırım, 2001c:64)

- Şiirleriyle **kitaplarıyla** tanınan sanatçılarımızdandır.

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000b:215)

- Bu bölüm, öğrencilerin daha metinle tanışmadan **önce**... amacıyla düzenlenmiştir.

(Yörük vb., 2001b:9)

- Aşağıdaki metni, ses tonunuzu karşılıklı konuşmaları da yansıtacak biçimde ayarlayarak **sesli** okuyunuz.

(Koyuncu ve Koyuncu, 2003:9)

- Kelimelerin doğru okunuşu ve sesin, konunun özelliğine göre ayarlanmış oluşu gibi özellikler, sesli okuma sırasında dinleyiciyi **etki altında bırakan** özelliklerdir. (etkileyen)

(Külekçi, 2000a:19)

- İçilen bir fincan kahve ama kırk yıl hatırı var. **İçenler**, hatır saymasını, gönül almasını bilenler için.

(Yıldırım, 2001c:102)

- Eserlerinde Uzak Doğu'nun şaşırtıcı güzelliklerini, Hindistan ormanlarını, okyanusları, **kum çöllerini** başarıyla anlatmıştır. (Çöl:Geniş kumluk)

(Koyuncu ve Koyuncu, 2000a:203)

16.5.1. Gereksiz Eylem ve Yardımcı Eylem Kullanılan Cümleler

"Tek bir Türkçe fiille anlatılabilecek iş veya hareketlerin, alınma fiil gibi kabul edilip, yardımcı fiille çekime sokulması"³⁶ sonucunda ortaya çıkan anlatım bozukluğudur.

(Akşit GÖKTÜRK)

- Apaçık yararlarından birincisi, değişen gündelik yaşam gerçeğine uyum **kazanabilmemizi** sağlamasıdır. (uyumumuzu)

(Gümüş, 2002c:2)

³⁶ ÖZKAN, Fatma: "Türkçe Yanlışları Üzerine", Türk Dili Dergisi, TDK yay., Eylül, 1995, 977

- Eleştiri **yapmak** için iyi bir inceleme **yapmak** gerekir.
(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:81)
- Tartışma **Yapma** (Tartışmak)
(Gümüş, 2002c:192)
- Okuma **yaparken** nelere dikkat ediyorsunuz?
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:173)
- Okuma **yaparken** sözcükler ve kavramlar üzerinde durulmalı, bunların anlamları araştırılmalıdır.
(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:173)

16.6. DEYİM – ATASÖZÜ YANLIŞLARI

"Deyimler ve atasözleri, belli bir kalıp içinde biçimlendirilmiş söz birimleridir"³⁷. Türkçemizin yoğurup ürettiği deyim, atasözü, ikileme gibi kalıplaşmış söz birimlerinin biçimlerini bozarak kullanmak, yani bu birimleri oluşturan kelimelerin eş, yakın, zıt anlamlılarını kullanmak onlardaki şiirselliği bir başka deyişle anlamı yok etmek demektir.

Aşağıdaki cümlelerde, kalıbı bozulmuş sözler yer almaktadır.

(Mehmet ÖNDER)

- Sadesinden şekerlisine, **türüm türüm kokan, buram buram tüten** kahveler, "Türk kahvesi" adıyla dünyanın her yerinde aranır olmuştur.
(buram buram kokmak, türüm türüm tütmek)

(Yıldırım, 2001c:100)

(Gülten DAYIOĞLU)

- Hele annesinin konuk gününde **çekip gelmesini** hoş göremiyor, için için kızılıyordu ona. (çıkıp gelmek daha uygun oluyor)

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 1999:43)

³⁷ AKBAYIR, Sıddık: Dil ve Diksiyon, Akçağ yay., Ankara, 2005, 211

(Kemal DEMİRAY)

- Dördüncü günün sonunda Rus ordusu paniğe **uğradı**. (kapıldı)
(Koyuncu ve Koyuncu, 2000b:151)

(E.Cem GÜNEY)

- Neye derler ki ana gibi yâr, **vatan** gibi diyar olmaz. (Bağdat)
(Yıldız, 2000a:112)

(S.Kemal YETKİN)

- Ataç, ölüm **yatağında** kendisini görmeye gelen... (döşeğinde)
(Onat, 2000b:23)

(S.Kemal YETKİN)

- Ataç, ölüm **yatağında** kendisini görmeye gelen... (döşeğinde)
(Gül ve Köktürk, 2001c:66)

(E.Cem GÜNEY)

- Bir **göz yumup açıncaya** dek inmişler incekleri yere. (göz açıp kapa-)
(Gümüş, 2002a:23)

(Ş.Enis REGÜ)

- Tanrım seni kem **nazardan** saklasın. (gözlerden)
(Yıldırım, 2001b:112)

(F.Nafiz ÇAMLIBEL)

- Yurda **kanat kol germeye** hazır ol! (kol kanat ger-)
(Yıldırım, 2001b:70)

(Aydın SU)

- Aman Karagöz'üm, **sorusuz, cevapsız** beni dövme. (sorgusuz sualsiz)
(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:65)

- Ana gibi yâr, **vatan** gibi diyar olmaz. (Bağdat)

(Onat, 2000c:231)

16.7. ANLAM DEĞİŞİMİNE UĞRAMIŞ İFADELER

Dil, yaşayan ve sürekli değişim içinde olan canlı bir varlıktır. Bazı sözcüklerin anlamları zamana bağlı olarak değişebilir. Böyle bir durum sonucunda verici ve alıcı arasındaki iletişim tam olarak sağlanamaz. İncelenen ders kitaplarındaki eserlerde “...olduğu hâlde...” şeklinde bugün anlam değişimine uğramış bir kullanım göze çarpmaktadır. Önceleri “-ile birlikte” manasında olan bu ifade, günümüz Türkçesinde “-e rağmen” manasına gelmektedir. Dolayısıyla değişen anlam, cümlenin bize vermek istediği mesajın anlaşılmasına sebep olmaktadır.

(E. Cem GÜNEY)

- Nasrettin Hoca, **yanında oğlu olduğu hâlde**, yatsı namazından sonra evine gidiyormuş.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2001:41)

(BEYDEBA)

- Çok geçmeden önde **tasmalı güvercin olduğu hâlde** bir sürü güvercin üşüştü.

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:129)

(Cemal TÜRKMEN)

- ... ve **birkaç kişi daha olduğu hâlde** karşılarına dikildi.

(Yıldırım, 2001b:74)

(Hayri ESEN)

- **Yazı tomarı koltuğunun altında olduğu hâlde** sokaktaki lâmba direğine sarılarak acı acı ağladı.

(Öz ve Öz, 2002:102)

(Nuri HATİPOĞLU)

- 4. Murad yanında **sadrizam vb. olduğu hâlde** Sinan Paşa Kasrı önünde kurulan toplantı yerine geldi.

(Aktaş, vb., 1996a:143)

(Muhittin NALBANDOĞLU)

- ***Elinde tabancası olduğu hâlde*** en önde bulunan binbaşı:
(Koyuncu ve Koyuncu, 2003:72)

(Fatih Sultan Mehmet)

- Bunlar ki, ellerinde bir kap içerisinde ***kireç tozu ve kömür olduğu hâlde*** günün belirli saatlerinde bu sokakları gezerler.
(Batur ve Yıldırım, 2001c:61)

(Hadi BESLEYİCİ)

- Bu sırada başında bir ***simet tablası olduğu hâlde*** zenci bir genç sahneye girer.
(Gümüş, 2002a:14)

(Ahmet RASİM)

- Evin bir köşesine çekilerek yüzümde yaşlarımın açtığı lekeli, ***yol yol izler olduğu hâlde*** uyumuşum.
(Külekçi, 2000a:196)

(Mehmet ÖNDER)

- Susuzluktan dudakları çatlamış, ***boğazı kurumuş olduğu hâlde*** bir çam ormanına dalar.
(Şahin ve Öneş, 1995:57)

16.8. ANLAM BELİRSİZLİĞİ (MUĞLÂK İFADELER)

"Gramer bakımından önemli bir kusuru olmadığı hâlde, kelime ve kelime grupları arasında anlam ilgisinin kurulamaması sebebiyle, duygu ve düşüncelerin yeterince ifade edilemediği, dolayısıyla bulanık, anlamca kapalı, cümleler"³⁸ ile çok uzun olduğu için anlaşılamayan veya birbirine direkt bağlı iki ifadenin arasına yabancı bir ifadenin girerek anlamayı zorlaştırdığı cümleler bu bölümde değerlendirilmiştir.

³⁸ ÖZBAY, Murat: age. 166

(İsmet GİRİTLİ)

- Başka bir söyleyişle her çağın bilimin ve teknolojisinin rehberliği yanı sıra; getirdiği yeniliklerin ışığı altında toplumun çağdaşlaşmayı, modernleşmeyi sürdürmesidir.

(Yörük vb., 2001c:227)

(B.Rahmi EYÜBOĞLU)

- ... dayanmışlar toprak mavisini evler.

(Kapulu, 1994:112)

(Bilim ve Teknik Ansiklopedisi)

- Yine de bilgisayar sahibi olmak için biraz parası olmak gerekiyordu.

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:163)

(Resimli Bilgi Ansiklopedisi)

- **Sefalet döneminin** sonunda bir telgraf şirketinde iş buldu.

(Sefalet içinde bir dönem yaşadıktan sonra...)

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:60)

(M.Rauf İNAN)

- Mustafa Necati eski millî eğitim bakanlarımızdandır. Öğretmene verdiği değeri anlatan aşağıdaki olayı...(kimin?)

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:40)

(C. Atuf KANSU)

- Onun yaşaması; toprağı güneşe, güneşi suya, suyu taze dallara, taze sürgün dalları çiçeklere, yemişlere değiştirecek yeni kuşakların gücüne, emeğine, sevgisine bakar.

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:110)

(H.Edip ADIVAR)

- “ Yolda ölürsen, oğlun sırtında, ölünü bizim bayrağın olduğu yere götüreceksin. (kim gelecek?, Oğlu sırtındayken mi ölecek?, Oğlu, ölüyü sırtına mı alacak?)

(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:85)

(Abbas SAYAR)

- Ortasında delicoş olmuş, kıvrım kıvrım döneleyen, ırmaklı ova ortaya çıktı. (ırmak mı , ırmaklı ova mı?)

(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:50)

(Sadun TANJU)

- Senin *yüzünden* ilk acıları ben duydum. (yüz: çehre mi, sebep mi?)

(Yıldırım, 2001a:124)

(çev.Zeynep MERMERCİ)

- Oysa çimenle birlikte, hapisteki kuşun kafesine gireceğini umduğu an-daki kadar hayatından memnun kaldığı olmamıştı.

(Yörük vb., 2001a:188)

(Erdal ATABEK)

- İnsan ruhu doğanın bir parçasıdır ve *doğa gibi* boşluk kabul etmez.

(Yörük vb., 2001a:156)

(Renkli Resimli Bilgi Ansiklopedisi)

- Pasteur, görevini yapmış insanların rahatlığı içinde öldü.

(Yörük vb., 2001b:92)

(Anka Haber Ajansı)

- Kitapçıkta verilen sayısal bilgilere göre bir insan başta kâğıt olmak üzere ağaçtan yapılan ürünleri kullanarak yedi ağaç harcıyor.

.(yılıda mı, ömrü boyunca mı?)

(Yörük vb., 2001b:155)

(R.Nuri GÜNTEKİN)

- Samanlar, insanı yatak gibi sıcak tutuyormuş. *Onun için çaresiz*, gece-yi beklemiş.

(Öz ve Öz, 2002:109)

(Ömer SEYFETTİN)

- Annem geldikten sonra da *onu* affetmedi. (annemi mi, kardeşimi mi?)

(Onat, 2000c:58)

(S.Faik ABASIYANIK)

- Ökselerden kurtulmuş dört beş kuş, bir başka ökseye doğru şimdilik uçup giderken birer parçacık etleriyle birer tabiat harikası olan kuşları toplarlar.

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:148)

(F.Rıfkı ATAY)

- M. Kemal'in devrim iradesinin kaynağı, halkın kendine inanışıdır.

(halk mı kendine inanıyor?, Halk Atatürk'e mi inanıyor?)

(Batur ve Yıldırım, 2001c:26)

(Doğan CÜCELOĞLU)

- Başarılı bir iletişim açısından gerekli olan “anlayabilmek için dinleme” bu durumda kişinin kendi kendisini eğitmesine kalmakta ve bazı kişilerde doğal olan bu *nitelik*, pek çoğumuz için bir eğitim *gerekmektedir*.

(1.gerektirmektedir, 2.nitelikten kasıt ne?)

(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:16)

(Antonie ALBALAT)

- Yavaşça, elde kalem de olduğu hâlde her biri 500'er sayfalık 80 kitap okunabilir.

(Gümüş, 2002a:2)

(Samim KOCAGÖZ)

- Ağaç o yıl gelen baharda öyle süslendi ki hep *toptan ağaç* mor salkım oldu.

(Sarıca ve Gündüz, 2001:224)

(Ferhan OĞUZKAN)

- Bereket versin, Florance sağlık malzemesi ve ilâcı *birlikte* getirmişti.

(beraberinde)

(Aktaş, vb., 1996b:37)

(R.Nuri GÜNTEKİN)

- Yok, sanki belki bulunur *da* önemsiz bir sakatlık oldu.

(Yıldız, 2000a:195)

(Türkân GEDİK)

- Dertlerimi öğrencilerim *için* içeriye taşımam.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:67)

(Özcan YÜKSEL)

- Burada karadan denize esen rüzgâr ile denizden karaya esen rüzgâr ile denizden karaya esen rüzgâr, yüz altmış *metre* hızla giden bir otomobilin penceresinden başınızı uzattığınızda hissettiğiniz kadar sert ve gürültü. (kilometre olmalı)

(Gümüş, 2002b:96)

(Oktay AKBAL)

- Çoğu kez düş kırıklığına uğramışsa da gene de dostluk sürüp gelmiş bu güne dek. (dostluk mu düş kırıklığına uğrayan?)

(Batur ve Yıldırım, 2001a:56; Onat, 2000a:196; Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:91)

(Tarkan BUĞRA)

- Şimdi ben soğuşun, donduran soğuşun ne olduğunu biliyorum: Bu konuşamamaktan, yalnızlıktan kısacası *dostluktan* başka bir şey değildir. (dostsuzluktan)

(Onat, 2000b:101)

(çev.Sabahattin EYUBOĞLU)

- Tartışmada esas, karşımızdakinin düşüncesini çürütmek olduğu, herkes çürütüp çürütüldüğü için, tartışmanın sonunda olan şey, gerçekten büsbütün uzaklaşmaktadır.

(Onat, 2000b:211)

(Müfit AKSAKAL)

- Atatürk'ün engin bir tarih bilgisi ve sevgisi vardı. Atatürk'ün fikir hayatını oluşturan önemli etkenlerden biri kültürümüzdür. Bunun içindir ki Atatürk'ün fikir hayatı akıl ve bilime dayanır.

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 1999:78)

(Meydan Larousse Ansiklopedisi)

- İstanbul Harp Okuluna girdi. *Burada Namık Kemal'in eserlerini okudu.* Harp okulu bitince 1902'de Harp Akademisine girip....

(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:38)

(Yaşar KEMAL)

- Çıkartalı **daha az** oldu. (?)

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:65)

(Panait Istrati)

- Gözünü ayırma ondan; âleme gülünç olmamak için *daha birkaç* demet getireyim.

(Gümüş, 2002c:149)

- Gölge oyunu *tiyatronun olmadığı devirlerde* insanımızı (modern tiyatro)

(Ünal, Öner ve Bayrak 2001:67)

- Yüklemler, cümlelerin sonunda mı yer almıştır? Niçin? neresinde olduğunu söyleyiniz.

(Yıldırım, 2001a:124)

- Sorunları *toplu tartışarak* çözümlmek, iyi anlaşılmayan konuların toplumda yeterince anlaşılmasını sağlamak için forum düzenlenir.

(Sarica ve Gündüz, 2001:111)

- *Dili* çok yalındı. (şiiirlerinin mi, kendisinin mi?)

(Yıldırım, 2001b:29)

- Filin, çalı kuşunun yuvasını yıkıp yavrularını ezmesi *yaptığını sorması* ve olumsuz cevap alması

(Onat, 2000a:144)

- Çevrenizde bulunan iki kuş adı da siz söyleyiniz. (kuş türü mü, ismi mi?)

(Yıldız, 2000b:67)

- Türkçe sözcüklerde vurgu genellikle son hecededir. *Tek heceli sözcüklerde vurgu yoktur.* Ancak bazı durumlarda, örneğin şehir adlarında vurgu son hecede değildir.

(Yıldırım, 2001b:18)

- Başlıkların hepsi büyük harf olmayabilir.

(Yıldırım, 2001a:11)

- Son yirmi yılda yayımlanmış incelemeler, sorunun bu yönüne tam karşılık verememiştir. (Daha öncekiler yanıt vermişse sorun zaten ortadan kalmıştır.)

(Yıldırım, 2001a:41)

- Olay kahramanları çoğunlukla hayvanlarla bitkilerden seçilen, sonunda bir ahlâk veya yaşam dersi veren, çoğunlukla *manzume* şeklinde yazılan yazılara fabl (Manzum masal) denir. Fabller, *manzum* olarak da yazılır.

(Yıldırım, 2001a:67)

- Okuduğunuz metin, yazarın *aynı adlı romanından* alınan bir bölümdür.

(Külekçi, 2000b:202)

- Gönderen kendi ad ve adresini, mektubun arka yüzüne yazabileceği gibi ön yüzün sol üst köşesine yani gideceği yerin adresinin sol üstüne de yazabilir.

(Yıldırım, 2001a:117)

- İkinci bölümde şairin duyguları *en güzel hangi dizelerde* dile getirilmiştir?

(Yıldız, 2000b:105)

- Güzel bir yazı, okuyanda olumlu bir etki bıraktığı gibi *o insanlara* verdiğimiz değer de bir göstergesidir. (okuyucuya)

(Yörük vb., 2001a:21)

- Şairin ikinci dördlükte seslendiği varlık nedir? Hangi duygu içindedir?

(kim?)

(Yörük vb., 2001a:42)

- Bu yıl dekoratif yazı çalışmalarına başladığımızda kullanacağımız uç kalınlığı ve yazı metnine uygun olarak değişik boyutlarda kâğıt ve karton kullanacaksınız.

(Yörük vb., 2001c:18)

16.9. EDAT VE BAĞLAÇLARLA İLGİLİ HATALAR

Sözcükler arasında anlam ilgisi kuran sözcüklere edat; ögeleri ve anlamca ilgili cümleleri birbirine bağlayan sözcüklere ise bağlaç adı verilir.

Bu sözcüklerin kullanılmaması veya yanlış kullanılması anlatım bozukluğuna sebep olur.

Tespit edilen hatalar, daha çok edat ve bağlaçların kullanılmaması ile ilgilidir.

(A.Afet İNAN)

- İşte, bunun içindir ki daima her yeni teoriyi izlemiş, eskileri **ve** karşılaştırmalar yapmıştır. (eskileri *ile* ...)

(Doğruel, Kurter ve Gündoğdu 2001:121)

(Yeni Resimli Bilgi Ansiklopedisi)

- O gün Amerika için olduğu kadar bütün insanlık **için yas** günü oldu. (için de...)

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:61)

(Yaşar KEMAL)

- Adamın dili damağı kuruyor **ama** susuzluktan, gözü suya doyuyor. (susuzluktan kuruyor ama...)

(Saraçoğlu, Çimen ve Güzel, 2001:65)

(E.AMICIS)

- Ağlayan tek bir **çocuk gördüğün** zaman niçin ağladığını sor.

(çocuk bile gördüğün..)

(Batur ve Yıldırım, 2001a:182)

(O.Musa ÇELİK)

- **Duygu düşüncelerine** Türk ulusunu ortak etmek için açıklamalar yaptı. (duygu ve düşüncelerine...)

(Aksakal, Çelik ve Savaş, 2000:79)

(çev.Tülin ALTINOVA)

- Yolunu senden soran bir yolcuya her zaman **saygılı** yanıt ver.

(saygıyla)

(Yıldız, 2000a:119)

- Atatürk **için** gerekmedikçe savaş olmamalıydı. (Atatürk'e göre...)

(Yıldırım, 2001a:141)

- Tarihin her döneminde, ülkenin kurtuluşu için, **kocasının yanında omuz omuza** savaşan ve onun yardımına koşan sayısız örnekler vardır.

(kocasıyla omuz omuza...)

(Aktaş, vb., 1996a:209)

- Barajların yapımıyla nehirler, gönüllerince akmayacak; **ama** ülkeye bereket gelecektir. (ve)

(Külekçi, 2000a:50)

SONUÇ

İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarının dil yanlışlarını tespit gayesiyle yapılan bu araştırmada 41 ders kitabının, metin ve metin altı çalışmaları tamamen incelenmiştir.

İnceleme sonucunda ortaya, Türkçe ders kitaplarının öğrencilere Türkçeyi öğretmekten ve hatta sevdirmekten uzak olduğu; hem okuma parçaları hem de metin altı çalışmalarındaki çok sayıda yanlışın, öğrencinin dilinin kurallarını yanlış öğrenmesine sebep olacak derecelere ulaştığı gözlenmiştir.

Bir Türkçe kitabı; gerek şekil, gerekse muhteva bakımından öğrencinin ilgisini çekecek, ona dilini sevdirecek şekilde hazırlanmalıdır. Bunun için hem kitap yazarları hem basım ile ilgilenen kişiler hem de kitap inceleme komisyonları yaptıkları işi ciddiyetle ele almalı, yapılacak küçük hataların bile hedef kitle olan öğrenciler üzerinde olumsuz etkiler bırakabileceğini dikkate almalıdırlar.

Ders kitaplarında en sık olarak yazım ve noktalama yanlışları yapıldığı görülmüştür. Yazım ve noktalama yanlışları bulunan 536 cümlelerin genel hata toplamına oranı % 42,40'tır. Aynı zamanda günlük hayatta da karşılaşılan dil meselelerinin başında bu tip yanlışlar gelmektedir. Hangi kelimenin nasıl yazılacağı, hangi noktalama işaretinin kullanılacağı bilinmemekte sadece yazanın anladığı okuyucu içinse farklı manalarda anlaşılabilir ifadeler ortaya çıkmaktadır. Çok basitmiş gibi algılanan imlâ ve noktalama, aslında üzerinde titizlikle durulması gereken bir konudur. Okullarda çoğunlukla sadece kuralların ve bir iki örneğin verilmesiyle geçirilen bu konu bir de kitaplardaki yanlış kullanımlarla birleşince yazım, noktalama ve telâffuz hatalarını da beraberinde getirmektedir.

Hatalardan yola çıkarak kitap yazarlarının imlâ ve noktalama konusunda tereddütlerinin olduğu, kimi zaman aynı sayfada bile farklı kullanımlara yer vermeleriyle kendisini göstermektedir. Yazım aşamasında doğru olsa bile

basım aşamasındaki dikkatsizlik ve özensizlik dilin yanlış şekilde öğrenilmesine yol açmaktadır. Kitaplar bazen öğretmenden daha etkili olabilir. Çünkü kitap yazılı bir eserdir ve kalıcıdır. Öğrenci her an ondan yardım alma imkânına sahiptir. Gözden kaçan her yanlış anadilini öğrenen öğrenci için tehlike arz eder. Kitap inceleme komisyonlarının da titizlikle hareket etmeleri, hataları belirleyerek yayınevlerinden düzeltmelerini istemeleri gerekir.

Türkçe ders kitaplarında sık görülen bir diğer dil yanlışlığı da anlatım bozukluklarıdır. 1264 hatalı cümlelerin 357'si anlatım bozuklukları ile ilgilidir. Bunun hatalı cümle toplamına oranı % 28,24'tür. Yazılı ve sözlü anlatımda ifadeyi bozan, anlaşılabilirliği güçleştiren anlatım bozuklukları daha çok kitaba alınan metinlerin yazarları tarafından yapılmıştır. Kitabın yazar kadrosu bu noktada metnin aslına sadık kalarak hatalı cümleleri düzeltmelidir. Çünkü amaç, bilindiği üzere araç metinler yoluyla öğrenciye anadilini en doğru şekilde öğretmektir.

Türk dil devrimi sonunda üretilen kelimeler, gerek sözlü gerekse yazılı basın tarafından halka benimsetilmeye çalışılmış, yazarların birçoğu eserlerinde yeni kelimelere yer vererek onların daha geniş halk kitlelerine ulaşmasını sağlamışlardır. Ne var ki kelimelerin bir kısmı benimsenmiş bir kısmı ise benimsenmemiştir. O yıllara ait eserleri kitaplara alırken içinde bugün kullanılmayan ve hatta sözlüklerde bile yer almayan kelimelerin olmamasına özen gösterilmelidir. Aynı şekilde standart Türkçede olmayan halk söyleyişlerine de zorunlu olmadıkça yer verilmemelidir. Kitaplarda bu konuyla ilgili tespit edilen hatalı cümlelerin sayısı 135, toplam hataya oranı ise %10,67'dir.

Türkçede gerek edebiyat gerek dil bilgisi alanında yaşanan terminoloji sorunu kitaplara da yansımıştır. Kitaplarda kullanılan terimler birbirinden farklı olduğu gibi, kimilerinde terimin eş anlamlısı da verilmemiş örneğin zarf-fiil ile bağ-fiilin birbirinden farklı şeyler gibi anlaşılması söz konusu olmuştur.

Dil bilgisi kurallarında da hatalar mevcuttur. Her dilcinin ve her yazarın kendisine göre oluşturduğu bir dil bilgisinin varlığı, incelenen eserlerde göze

çarpmaktadır. *Takısız isim tamlamasının* varlığı hâlâ tartışılmaktayken, su götürmez şekildeki bir sıfat tamlamasını isim tamlaması olarak vermek bilimselliğin tamamen dışındadır. Ayrıca bu durum öğrencinin diline olan sevgi ve saygısını da azaltmaktadır.

Sonuç olarak; insan, anadiline hâkim olmak, yaşadığı toplum içerisinde dilini iyi kullanarak kendisini ifade etmek zorundadır. İlköğretim okulları çocuğun dilini zenginleştirmek, ona kendisini ifade edecek dil becerilerini kazandırmak, kültürünü tanıtmak ile yükümlüdür. Ders kitapları tüm bu amaçlara yönelik hazırlanmalı ve ihtiyaçlara cevap verecek yeterlilikte olmalıdır.

Teklifler

1. Ders kitaplarının hazırlanması ve basılması aşamalarında görevli herkeste Türkçeyi ve Türkçenin kurallarının çok iyi bilme şartı aranmalıdır.
2. Yayınevlerinde Türk dili üzerine yüksek lisans veya doktora yapmış uzmanlar da görev yapmalıdır.
3. Talim Terbiye Kurulunda görevlendirilecek uzmanlarda mutlaka kendi alanında yüksek lisans yapmış olma ve / veya alanıyla ilgili en az bir kitap yazmış olma şartı aranmalıdır.
4. Tüm ders kitaplarında ortak bir imlâ kullanılmalıdır. Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan imlâ kılavuzu tercih edilebilir.
5. Dilciler tarafından hâlâ tartışılan kesinliği çoğunluk tarafından kabul edilmemiş hususlar kitaplara alınmamalıdır.
6. Kısaltılarak alınan metinlerin kendi içinde bir bütünlük arz etmesi gerekir. Paragrafın içinde de zorunlu olmadıkça cümleler kesilmemelidir.
7. Kitaplara alınan metinlerde zorunlu olmadıkça -konu gerektirmedikçe- halk söyleyişlerine yer verilmemelidir.

8. Dilimize mal olmuş deyimlerimizin atasözlerimizin içine girmiş yabancı kökenli sözcüklerin tasfiyesi engellenmeli; ancak büyük bir hızla ilerleyen teknolojinin beraberinde getirdiği yeni kelimelere karşı da tedbir alarak Türkçenin yapısına uygun kelimeler türetilmelidir.
9. Türkçesi olan kelimelerin yerine yabancı karşılıkları (Mr., Mrs.vb.) kullanılmamalıdır.

KAYNAKÇA

ABDULKADİROĞLU, Abdülkerim

2001 “Şöyle Demeyiniz Böyle Deyiniz.” Türk Yurdu,162-163,
Şubat-Mart:7-13

AĞCA, Hüseyin

2001 “Türk Dili Ne İdi Nereye Götürülüyor?” Türk Yurdu,162-163,
Şubat-Mart:18-25

AKALIN, Şükrü Haluk

2001 “Bilişim Çağı ve Türkçe”. Türk Yurdu,162-163,Şubat-Mart:26-29

AKALIN, Şükrü Haluk vb.

2004 *İmlâ Kılavuzu*, Ankara, TDK Yay.

AKBAYIR, Sıddık

2005 *Dil ve Diksiyon*,Ankara, Akçağ Yay.

AKSAKAL, Müfit, O.M.ÇELİK, İ.SAVAŞ

2001 *İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı* :İstanbul,Düzgün Yayıncılık

1999 *İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı*: İstanbul,Düzgün Yayıncılık

2000 *İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı*: İstanbul,Düzgün Yayıncılık

AKSAKAL, Müfit ve başk.

1999 *İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı*: İstanbul;Başarı Yayıncılık

AKSAN, Doğan

1987 *Türkçenin Gücü*; Bilgi Yayınevi

AKSOY, Ömer Asım

1980 *Dil Yanlışıları*; Ankara TDK.Yayınları

AKSU, Belgin

2001 "İmlâmız". Türk Yurdu, 162-163, Şubat-Mart:36-37

ASLANTAŞ, Gazanfer

1999 "Türkçe Öğretimi Yöntem ve Teknikleri". Türk Dili Dergisi Aralık II:1027-1031

ATAMAN, Ayşegül vb.

2001 *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu, Türkçe 1-8*; Ankara, Nobel Yayın Dağıtım

ATAMAN, Sebati

1981 *Dil Çıkmazı, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 119-163*

ATEŞ, Kemal

2000 *Öğretilmediğimiz Türkçe, Çağ Yay., İstanbul*

AYDIN, Mehmet

2001 "Evrensel Dil Karşısında Türkçe". Türk Yurdu, 162-163, Şubat-Mart:50-51

AYDOĞAN, Bedri

1999 "Dilin Kirletilmesine Yeni Bir Adım:Tip Box". Türk Dili Dergisi, Eylül II 778-781

AYTAŞ, Gıyasettin

2001 "Türkçe Ders Kitaplarının Yazımında Metin Seçimi ve Metin Altı Sorularının Hazırlanmasında Dikkat Edilmesi Gereken Bazı Hususlar" Türk Yurdu Dergisi, 162-163 Şubat-Mart

BANGUOĞLU, Tahsin

1990 *Türkçenin Grameri*; Ankara; TDK Yayınları

BATUR, Suat, YILDIRIM, Cafer

2001a *İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı*; İstanbul; Özyürek Yayın Evi

2001b *İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı*; İstanbul; Özyürek Yayın Evi

2001c *İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı*; İstanbul; Özyürek Yayın Evi

BİLGİN, Muhittin

2002 *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz*; Ankara; Kültür Bak.Yayınları

BİRİNCİ, Necat

1995a "Aksaray Yapar mı?" Türk Dili Dergisi, Eylül, 1049-1050

1995b "Şok Oldum Abi" Türk Dili Dergisi, Eylül,

BURAN, Ahmet

2001 "Yabancı Diller Karşısında Türkçe". Türk Yurdu,162-163,
Şubat-Mart:79-82

ÇALIK Temel:

2001 *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Türkçe 1-8*
Nobel Yay. Ankara

ÇEBİ, İhsan Sabri

1997 "Yabancı Kökenli Bazı Kelimelerdeki Ses Değişimleri Üzerine"
Türk Dili Dergisi, 547, 15-17

ÇELEBİ, Nilgün

2001 "Dil,Söz,Konuşma". Türk Yurdu,162-163,Şubat-Mart:101-104

ÇELİK, Ejder

2001 "Kitle İletişim Araçları ve Dil". Türk Yurdu,162-163,Şubat-Mart:
105-113

DERS KİTAPLARI YÖNETMELİĞİ

1995 MEB Ders Kitapları Yönetmeliği ,Kitapların Hazırlanması ve
İncelenmesi İle İlgili Esas ve Usuller; Ankara; 2434 Sayılı Tebliğler Dergisi

DOĞRUEL, Süheyla, S.KURTER, M.GÜNDOĞDU

2001 *İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı*, MEB Yayınları

ERGİN, Muharrem

1997 *Türk Dil Bilgisi*; İstanbul; Bayrak Basım Yayım Tanıtım

ERCİLASUN, Ahmet B. vb.

1996 *İmlâ Kılavuzu*; Ankara; Türk Dil Kurumu Yayınları

ERCİLASUN, Ahmet B.vb.

1990 *Yüksek Öğretim Öğrencileri İçin Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri, Yükseköğretim Kurulu Matbaası, Ankara, , 194-201*

GÖĞÜŞ, Beşir

1970 “Anadili Olarak Türkçenin Öğretimine Tarihsel Bir Bakış”.TDAY Belleten,TDK Yayınları

GÖKER, Osman

2001 *Uygulamalı Türkçe Bilgileri II.C.*, MEB yay., Ankara

GÖKŞEN, Enver Naci,

1988 “Güzel Türkçemizi Bozanlar” Dil Yazıları I., Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 253-262

GÖZAYDIN, Nevzat

1998 “Türkçe Yanlışları” Türk Dili Dergisi, 559, 17-24

GÜL, Metin, KÖKTÜRK, Muhsin

2001a *İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı*; Ankara; Yıldırım Yayınları

2001b *İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı*; Ankara; Yıldırım Yayınları

2001c *İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı*; Ankara; Yıldırım Yayınları

GÜMÜŞ, Ahmet

2002a *İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı*; İstanbul; Altın Kitaplar

2002b *İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı*; İstanbul; Altın Kitaplar

2002c *İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı*; İstanbul; Altın Kitaplar

GÜNAY, Umay Türkeş

2000 “Türkçeye Saygı”, Türk Yurdu Dergisi, 162-163, Şubat-Mart

İMER, Kâmile

2001 *Türkiye’de Dil Planlaması:Türk Dil Devrimi*;Ankara; Kültür Bakanlığı Yayınları

KAPLAN, Mehmet

1982 *Kültür ve Dil*; Dergâh Yayınları

KAPULU, Ahmet

1994 *İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı*; Ankara, Koza Yayın Dağıtım

1995 *İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı*; Ankara, Koza Yayın Dağıtım

KARDAŞ, Nevin vb.

1995 *Türkçe Sözlük 1,2,3,4.C.*, Ankara;MEB Yayınları

KARAAĞAÇ, Günay

1997 “Alıntı Kelimeler Üzerine”, Türk Dili Dergisi 552, 500-510

KAVAKLI, Ali Erkan

2004 “Ders Kitaplarında Uydurmacılık ve Yozlaştırılmış Türkçe”.Türk Edebiyatı Dergisi:16-17

KORKMAZ, Zeynep

1995 “Batı Kaynaklı Yabancı Kelimeler ve Dilimiz üzerindeki Etkileri”
Türk Dili Dergisi, 843-857

1985 “Dil İnkılâbının Sadeleşme ve Türkçeleşme Akımları Arasındaki Yeri”, Türk Dili Dergisi, C. XLXI S. 401’den Ayrı Basım, Ankara

“Cumhuriyet Döneminde Türk Dilinde ve Türk Dili Alanında Yaşanan Gelişmeler”.Türk Dili Dergisi, 622; 298-357

KORKMAZ, Z. vb.

1990 *Yüksek Öğretim Öğrencileri İçin Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri*, Ankara; Yüksek Öğretim Kurulu Matbaası

KOYUNCU, M ve KOYUNCU, M

2000a *İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı* :Ankara, Tutibay Yayınları

2000b *İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı* :Ankara, Tutibay Yayınları

2003 *İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı* :Ankara, Tutibay Yayınları

KÖSEOĞLU, Nevzat

2001 “Kimlik ve Dil”. *Türk Yurdu*, 162-163, Şubat-Mart:263-266

KÜÇÜK, Salim

1993 *Ortaokulların Birinci Sınıfları İçin Yazılan Türkçe Ders kitapları Üzerine Bir İnceleme*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)Ankara, Gazi Üniversitesi

KÜLEKÇİ, M. Ali

2000a *İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı*; Ankara, Dörtel Yayıncılık

2000b *İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı*; Ankara, Dörtel Yayıncılık

2000c *İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı*; Ankara, Dörtel Yayıncılık

LEWIS, Geoffrey:

2004 *Trajik Başarı-Türk Dil Reformu-*, Gelenek Yay. İstanbul

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

1981 “Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı”; Tebliğler Dergisi, S. 2098: 327-328

1999 “1999-2000 Öğretim Yılında Okutulacak İlköğretim ve Orta Öğretim Ders Kitapları”, Tebliğler Dergisi, S. 2503

2000 “2000-2001 Öğretim Yılında Okutulacak İlköğretim ve Orta Öğretim Ders Kitapları”, Tebliğler Dergisi, S. 2513

2001 “2001-2002 Öğretim Yılında Okutulacak İlköğretim ve Orta

Öğretim Ders Kitapları”, Tebliğler Dergisi, S. 2525

2002 “2002-2003 Öğretim Yılında Okutulacak İlköğretim ve Orta Öğretim Ders Kitapları”, Tebliğler Dergisi, S. 2537

2003 “2003-2004 Öğretim Yılında Okutulacak İlköğretim ve Orta Öğretim Ders Kitapları”, Tebliğler Dergisi, S. 2550

MUALLİMOĞLU, Nejat

1999 *Türkçe Bilen Aranıyor*; İstanbul

OĞUZKAN, Ali

2001 *Örneklerle Türkçe Ve Kompozisyon Bilgileri*; İstanbul; MEB.Yay.

ONAT, Asım

2000a *İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı* :İstanbul;Metinler Yayıncılık

2000b *İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı*: İstanbul; Metinler Yayıncılık

2000c *İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı*; İstanbul; Metinler Yayıncılık

ON İKİNCİ MİLLİ EĞİTİM ŞÛRASI

1989 *18-20 Temmuz Raporlar, Görüşmeler, Kararlar*; İstanbul; MEB Yayınları

ÖNER, Mustafa

2001 “Bilim ve Öğretim Dili Olarak Türkçe”. Türk Yurdu,162-163,Şubat-Mart: 326-329

ÖZALTUN, Serap, TEKİŞİK, H.Hüsnü

1996 *İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı*; Ankara; Tekişik Yayıncılık

ÖZBAY, Murat

2000 *İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerisi –Alan Araştırması* ; Ankara

2002 “İlköğretim Okulları Türkçe Ders Kitaplarındaki Anlama Sorularının Öğrencilerin Düşünme Becerilerine Katkısı, Türk Dili Dergisi, 609, 537-545

ÖZKAN, Fatma

1994 “Türkçe Yanlışıları Üzerine” Türk Dili Dergisi, Eylül, 975-981

2005 “Türkçede Anlam İncelikleri Yok mu Oluyor?” Eğitim Dergisi, 64-65, 16-18

ÖZKAN, Nevzat

2001 “Türkçede Birleşik Kelimelerin Yazımı”. Türk Yurdu, 162- 163 Şubat-Mart:349-355

ÖZÖN, M. Nihat

1953 “Ortak İmlâ Yanlışıları” İlköğretim Dergisi,.XIX; Ekim 362:361-362

PARLATIR, İsmail, N. GÖZAYDIN, H. ZÜLFİKAR;.

1998 *Türkçe Sözlük*; Ankara; TTK Basım Evi

SAĞLAM, Seyfettin

2001 “Cep To Cep”. Türk Yurdu,162-163,Şubat-Mart:374-375

SARAÇOĞLU, Ahmet, C.ÇİMEN, Y.GÜZEL

2001 *İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı*, MEB Yayınları

SARICA, Salih, GÜNDÜZ, Mustafa

2001 *İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı*; Fil Yayın Evi

SEFERCİOĞLU, M. Nejat

2001 “Güzel Türkçemizin Doğru Telaffuzu Meselesi”. Türk Yurdu, 162- 163 Şubat-Mart:380-381

SİNANOĞLU, Oktay

1995 *Bir Nev-York Rüyası “Bye-Bye”Türkçe*; İstanbul,Otopsi Yayınevi

ŞAHİN, Oytun

1999 “Kitle İletişim Araçlarındaki Dil Yanlışları”.Türk Dili Dergisi,
Aralık II :1019-1023

ŞAHİN, Sevgi, ÖNEŞ, Suzan

1995 *İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı*; İstanbul; Salan Yayınları

TEZEREN, Nihat

2000 *Yıpratılan Dil Türkçe*; İstanbul; Gendaş Yayıncılık A.Ş

TOPALOĞLU, Ahmet

1988 *Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*; İstanbul, Ötüken Neşriyat

TOSUNOĞLU, Mesiha

1992 *Ortaokulların Üçüncü Sınıfları İçin Yazılan “Türkçe” Kitapları
Üzerine Bir İnceleme* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Ankara;Gazi
Üniversitesi

TURAL, Sadık

1992 *Sorulara Cevaplarla Kültür Edebiyat Dil*;Ankara; Ecdâd Yayınevi

TÜRKKAN, R.Oğuz

2001 “Türkçemizin Temel Soruları ve Sorunları”. Türk Yurdu Dergisi,
Ankara, 162-163 Şubat-Mart:407-408

ÜNAL, Meral, M.Y.ÖNER, N:BAYRAK

2001 *İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı* , MEB Yayınları

ÜNDER, Hasan

2001 “Terimler Sorunu ve Felsefe Dili Olarak Türkçe” Türk Yurdu
Dergisi, 162-163, Ankara

YALÇIN, Alemdar

1996 “Türkçe Ders Kitaplarının Plânlanması ve Yazılması” Türk Yurdu Dergisi ,Temmuz,107:24-27

YALÇIN, Şiar

1998 *Doğru Türkçe*; İstanbul; Metis Yayınları

YAMAN, Ertuğrul

2001 “Dilimiz Kimliğimizdir: Dilimize Sahip Çıkalım”.Türk Yurdu.162-163 Şubat-Mart:435-439

YILDIRIM, Veysi

2001a *İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı*; Ankara; Elit Yayıncılık

2001b *İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı*; Ankara; Elit Yayıncılık

2001c *İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı*; Ankara; Elit Yayıncılık

Yıldız, Nezihe

2000a *İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı* :İstanbul; Mahir Yayınları

2000b *İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı*: İstanbul; Mahir Yayınları

2000c *İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı*: İstanbul; Mahir Yayınları

YILMAZ, Yaşar

2001 “Dil Terazisi”. Türk Yurdu.162-163 Şubat-Mart:457-459

YÖRÜK, Yaşar vb.

2001a *İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı* :İstanbul; Serhat Yayınları

2001b *İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı*: İstanbul; Serhat Yayınları

2001c *İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı*; İstanbul; Serhat Yayınları

ZÜLFİKAR, Hamza

1999 “Doğru Yazalım Doğru Konuşalım”, 571, 589-593

2001 “Türkçenin İçinde Bulunduğu Sorunlardan Bazı Örnekler”.Türk Yurdu 162-163 Şubat-Mart:466-469

ÖZET

Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından 1999-2003 yılları arasında okutulmak üzere onaylanmış ilköğretim okulları 6.-8. sınıflar Türkçe ders kitaplarındaki dil yanlışlarının tespit edilip yanlışların türlerine göre sınıflandırıldığı bu tezde ortaya, Türkçe ders kitaplarında kullanılan dilin Türk millî eğitiminin amaçları arasında yer alan, öğrencilere Türk dilini sevdirmek, kurallarını sezdirmek; onları, Türkçeyi gelişim süreci içinde bilinçle, özenle ve güvenle kullanmaya yöneltmek ilkesine uygun olarak kullanılmadığı belirlenmiştir. Hatalı cümle sayısındaki fazlalık ve özellikle yazım kurallarındaki istikrarsızlık, öğrencinin ana dilini iyi bir şekilde öğrenmesini engellemekle birlikte; onu, anadilini bilinçle, güvenle ve özenle kullanmaktan alıkoymaktadır. Öğrencinin, diline karşı olan sevgi ve saygısı da azalmaktadır.

Bu çalışmanın temel hedefi, akademisyenler ve kitap yazarlarının yanı sıra Talim Terbiye Kurulu İnceleme Komisyonu üyelerinin dikkatlerini Türkçe ders kitaplarındaki mevcut hata ve eksikliklere çekmektir.

ABSTRACT

In this thesis, primary school 6th grade, 7th grade and 8th grade, the Turkish textbooks, which are approved by Ministry of Education between 1999 and 2003, are examined. The grammar mistakes are fixed and the mistakes are classified according to types.

The result of the investigation shows that the language which is used in Turkish textbooks is inappropriate to the aims of Turkish National Education. The excessive amount of mistakes and the inconsistent of grammar structure prevent students to learn their primitive language better. It also causes to cease to care for their primitive language.

The main aim of this work is attract attention lecturer, writer and T.T.K commission members to the existing mistakes and deficiency in Turkish textbooks.